ZRIN

ČASOPIS ZA POVIJESNA, KULTURNA I GOSPODARSKA PITANJA HRVATSKOG POUNJA

GODINA II - OŽUJAK 1993. BROJ 3

21953

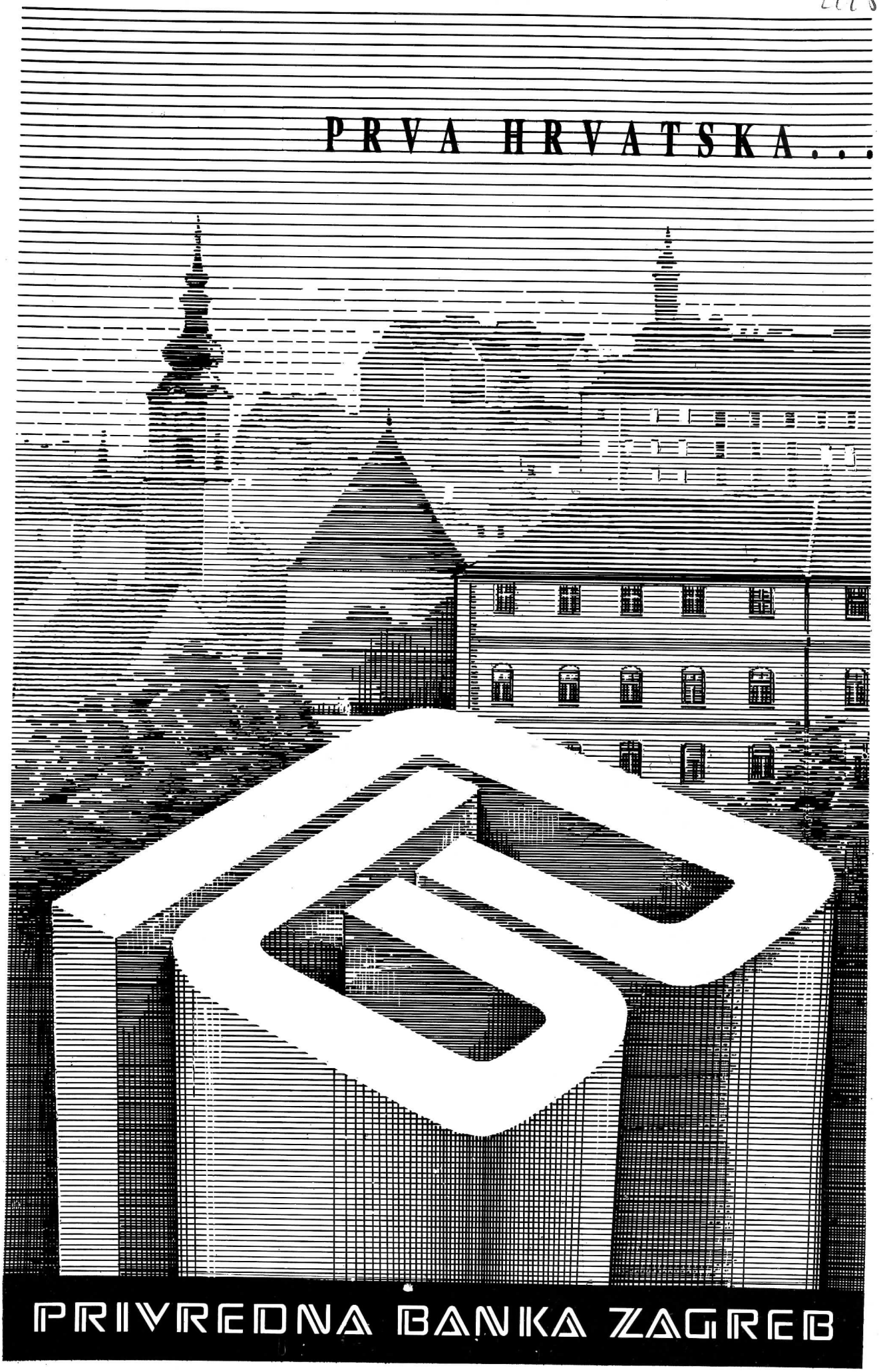

ZRIN

Časopis za povijesna, kulturna i gospodarska pitanja Hrvatskog Pounja

Izdavač
DRUŠTVO PRIJATELJA ZRINA ZAGREB
HOLDING ZRIN d. o. o. ZAGREB, Ksaver bb

Suizdavači
Povjereništva Vlade R Hrvatske za općine Hrv. Kostajnicu i Dvor
Katoličke Župe Hrv. Kostajnica, Hrv. Dubica, Divuša, Gvozdansko i Zrin (Drenje)

Uredništvo
Mirko Antonić (odgovorni urednik), Krešimir Bulić, Juraj Lončarević, Marija Krupić Račić i Ivan Vrpoljac (glavni urednik)

Lektor i korektor
Tomislav Salopek

Tehnički urednik i design
Marijan Osman

Uredničko vijeće
Stanko Bartolović, Milan Begić, Martin Katičić (predsjednik), Ivo Kovačević, Luka Matković, Antun Mihaljević, Vinko Mijočević, Aleksandar Pavišić, Ante Vukorep

Časopis izlazi tromjesečno

Tisak
Sveučilišna tiskara d. o. o.
Trg maršala Tita 14, Zagreb

IZ SADRŽAJA

Mr. A. Milinović: Trinaest stoljeća hrvatske državnopravne opstojnosti 3
Stjepan Krpan: Ivan Kitonić Kostajnički..... 8
Z. Sablić, T. Zrinjan, S. Bunjevac, N. Preradović, A. Jovanovac, I. Kozarčanin: Ubijaju mi Hrvatsku - poezija 10
Ž. Grgurinović: Banovina nije zaboravljena, intervju s Đ. Brodarcem. 12
J. Kitonić: Upoznajmo Hrv. Dubicu, Živjeti ili umrijet 14
* * * Izvodi iz Spomenice rkt. župe Presvetog Trojstva u H. Dubici 17
J. Kozarčanin: Hrvatska domovina 18
M. Krupić Račić: Iz naših prognaničkih centara: Sopot Zagreb 19
I. V. K.: Duga Uvala kod Pule, Vrsar kod Poreča. 21
M. B.: Ranžirni kolodvor
N. Ivče: Moja stručna praksa u DZ Kostajnica 23
B. Jagić: Pragovi ognjišta naših 23
Ž. Valentinčić: Gradić je tada živio mirno .. 24
J. Ikić: Posljednji Božić u Zrinu. 26
Dr. D. Runje: Podignite naš barjak na Zrinu, I. Katičiću u spomen 27
M. Grabarević: Razgovor uz crnu kavu u bivšojsmrtnoj ćeliji Okružnog suda u Sisku 28
T. Đurić: "Zrinski" na Zrinu god. 1971..... 30

RIJEČ UREDNIŠTVA

Riječ uredništva

Dragi naši čitatelji!

Evo nas u drugoj godini izlaženja.

Vaša brojna javljanja i suradnja najbolja su potvrda dobrodošlice "Zrinu". To nas raduje te ćemo nastaviti s planiranim sadržajima, ali ćemo ih obogatiti temama koje Vi preporučujete i zahtijevate.

Evo prve: najbrojniji su zahtjevi da se popišu i objave imena hrvatskih žrtava 1945. godine. Dvije su starice samoinicijativno već poslale popise poubijanih Hrvata, jedna u svom selu, a druga u jednoj kostajničkoj ulici, jer kažu: "Ne bismo željele leći u grob, a da se ne sazna istina o masakru nad nedužnim hrvatskim djevojkama i mladićima o čemu smo u komunizmu morale šutjeti."

To je zaista odgovoran, ali i složen posao. Da se uspješno obavi, predlažemo zavičajnim društvima i povjereništvima da po selima i ulicama većih mjesta angažiraju jednu ili više starijih osoba koje bi te popise mogle najpotpunije napraviti. Također, molimo čitatelje i suradnike da se ne ljute što sve pristigle vrlo vrijedne priloge zbog opsežnosti materijala ne možemo uvrstiti u ovaj broj, nego će morati pričekati naredni.

U Zrinu 3., nakon Kostajnice i Dvora, predstavljamo Vam Hrvatsku Dubicu. To je ujedno i jedna od novih /starih/ općina.

O hrvatskoj vojsci, policiji i skrbi o invalidima pristiglo je više priloga, te objavljujemo veći izbor. Toj ćemo tematici i ubuduće posvećivati zasluženu pozornost, jer u samostalnoj Hrvatskoj garancija trajnom miru i redu bit će dobro ustrojene vojne i policijske jedinice kao i obučenost cjelokupnog pučanstva za određene zadatke u domobranskim postrojbama.

Veseli nas što se javljaju Pounjci iz dijaspore, te pišu o svome organiziranju u zavičajna društva s ciljem da se što bolje povežu starim zavičajem i efikasnije uključe u program povratka i obnove razorenih hrvatskih sela i gradova.

Iznenađeni smo i obradovani što je "Zrin" u tako kratko vrijeme stigao u gotovo svaki kutak Zemljine kugle. Naime, stigle su nam Božićne čestitke naših iseljenika sa željama za uspješan rad iz Novog Zelanda, Australije, Brazila, Amerike, Kanade, Njemačke, Češke, Slovenije i drugih zemalja. Ovim putem, jer nismo u mogućnosti pojedinačno, najsrdačnije zahvaljujemo svima na javljanju i dobrim željama u uvjerenju da ćemo moći ostvariti sve što ste zaželjeli smo u čvrstoj zajednici - nas u Domovini s vama u iseljeništvu.

U povijesnoj rubrici našeg časopisa objavljujemo prvi od četiri nastavka studije o trinaest stoljeća hrvatske državnosti, s posebnim osvrtom na ulogu i mjesto naše Banske krajine u Kraljevini Hrvatskoj, kao i na genezu velikosrpskog svojatanja hrvatskih teritorija. Smatramo da je krajnje vrijeme da se znanstveno progovori o namjerama iz Beograda pokretane velikosrpske politike zasnovane na šovinističkoj mržnji i trajnim teritorijalnim pretnzijama prema hrvatskom narodu. Zbog toga s posebnom pažnjom autor uspoređuje krvoločnu vlaško-srpsku pomoć Osmanlijama u zločinima nad hrvatskim narodom u 16. stoljeću vrlo sličnom srpskom agresijom na obnovljenu hrvatsku državu

sredinom 1991. godine, a na hrvatski i muslimanski narod u Bosni i Hercegovini 1992. godine. Uredništvo je odabralo ovu temu koliko zbog njene aktualnosti, toliko i zbog zadovoljenja mnogobrojnih zahtjeva naših čitatelja da se objavi puna istina o hrvatskoj državi kroz prohujala stoljeća i zločinačkom ugrožavanju slobode i nezavisnosti hrvatskog naroda. Ta istina će nam pomoći da se uspješnije borimo za naša povijesna prava i protjeramo krvoločne otimače naše djedovine.

Kako vrijeme leti: u prošlom broju čestitali smo Vam Božić, a ovaj ćete imati u rukama za uskršnje blagdane!

Stoga, dragi čitatelji, neka Vas ohrabri i ojača duboka vjera u istinitost USKRSA i uskrsnuća koje je slijedilo sva Kristova iskušenja i mučenja.

Izdržite svoju kalvariju i vratite se osnaženi, čista srca i obraza da udahnete život i toplinu Vašim domovima.

Vaše uredništvo

S. Augustinović: Tjedan užasa u dolini Une 30
Ne zaboravilo se, poezija: B. Valić, I. Lenac, *A. Petričević, J. Knežević* 31
Ž. Grgurinović: Nadomjestak za dom 31
S bojišta, poezija: Z. Sablić, M. B, B. Jagić, V. Ciprić, E. M. Jogić. 33
Ž: Grgurinović: Policijska postaja H. Kostajnica u Komarevu. 34
Z. Mlinarić: Program mjera opskrbe 38
Dr. med. V. Duančić: Bolesti krvožilnog sustava 38
J. Dungerović: Novo ustrojstvo općine H. Kostajnica 46
M. Škrtić: Osnovan Ogranak DPZ u Kanadi 42
I. Jukić: Održana osnivačka skupština Ogranka DPZ općine Drenje 43
J. Dungerović: Zavičajno društvo općina H. Dubica 44
S. Kovač Prugovečki: Valentinovo 44
T. Fresel: Opis hrvatskodubičkih poklada 45
M. Biogradlija: . . . i kostajničkih fašnika 46
M. Krupić: Fašnici u mom sjećanju 47
T. Salopek: Dom u srcu, Samotna molitva 48
M. Račić: Uskršnji običaji u Hrv. Kostajnici..... 48
Nastupi, promocije, koncerti, izvještavaju Glas koncila, N. Vjesnik, M. Dugandžija, J. Knežević, T. Salopek 50
J. Knežević: O onima koji nam pomažu 54
M. Alapić: Iz lovačkih organizacija 54
N. Kristić: Počeci sporta u Kostajnici 55
V. Vida: Duhovna Hrvatska 57
Pisali ste nam 57

Prognanici

Koji ste smješteni blizu Siska, a posjedujete traktore i voljni ste obrađivati zemlju -

Z R I N d.o.o. nudi obradivo zemljište, sjeme, gnojivo, sredstva za zaštitu, gorivo.

Z R I N d.o.o. obvezuje se otkupiti sav urod.

Javite se na telefon /041/ 432-826 ili u Povjereništvo Vlade RH za Hrv. Kostajnicu.

Hitno! Proljetna je sjetva u toku!

TRINAEST STOLJEĆA HRVATSKE DRŽAVNOPRAVNE OPSTOJNOSTI

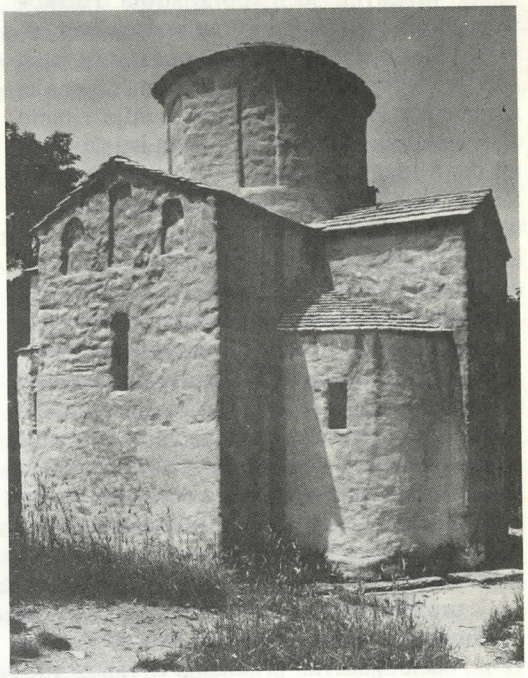

Crkva sv. Križa u Ninu 9-11. stolj.

Piše:
Mr. ANTE MILINOVIĆ

Svi dosadašnji neprijatelji slobode i neovisnosti hrvatskog naroda, bili oni potajni ili javni, moćni ili slabi, privremeni ili trajni, imali su zajedničku namjeru, da manipulacijom povijesnim činjenicama i zlorabom nedovoljne istraženosti značjanih segmenata naše povijesti, ospore hrvatski državnopravni identitet, a često i samu državotvornu snagu, pa čak i etničku samobitnost hrvatskog naroda. Nesporno je da u toj nečasnoj zavjeri već dvije stotine godina prednjače brojni velikosrpski politikanti i kvaziznanstvenici oko zloglasne beogradske SANU, bezočno krivotvoreći istinu i ignorirajući povijesne izvore, sve do potpuna negiranja bogate hrvatske državnopravne tradicije i državotvorne zrelosti hrvatskog naroda. Na našu sreću, njezini se kreatori sami diskreditiraju u svijetu znanosti zbog svoje primitivne i priglupe šovinističke mržnje prema svemu što je hrvatsko i katoličko, a upravo te činjenice potvrđuju da je posrijedi samo nov oblik davno prepoznata vlaško-serbskog genocidno-pljačkaškog mentaliteta iz mračnih sfera srednjovjekovnoga balkanskog krvološtva, koje je još prije više od pet stotina godina izrazito bestijalno, u sprezi s otomanskom agresijom iz Male Azije, u stogodišnjem ratu protiv hrvatskog naroda pokušalo i djelomično uspjelo oteti dio našeg državnog teritorija i zvjerski poubijati i iseliti pretežiti dio hrvatskog naroda, da bi danas, bestidno lažući o svojemu pravu na hrvatske zemlje, novim zločinima pokušalo instalirati svoju razbojničku državu u srcu hrvatskoga državnog teritorija.

Baš zbog toga za sve svjesne Hrvate zlokobnoga i genocidnoga srpskog "barbarogenija" nameće se nužnost jasne i nedvosmislene rekapitulacije hrvatske državnopravne povijesti, s posebnim osvrtom na te prividno "sporne" dijelove hrvatske države, kako bi naš hrvatski narod jednom za svagda shvatio s kakvim krvoločnim i necivilizirnim neprijateljem ima posla i prihvatio staru istinu da je "historia magistra vitae" (povijest - učiteljica života) i prestao činiti i ponavljati fatalne životne pogreške. Ta je potreba to hitnija budući da je propali prosrpski unitaristički režim na sve načine sprečavao sva objektivno-afirmativna istraživanja hrvatske povijesti, dopuštajući objavljivanje samo tzv. kritičkih radova kjoi su pretežito negirali hrvatski državnopravni idenititet u doba narodne dinastije, a pogotovo nakon feudalne unije s ugarskom dinastijom Arpadovića. To je bila protuhrvatska politika s jasnom svrhom da od hrvatskog naroda sakrije istinu o kontinuiranome srpskom genocidu nad Hrvatima kroz čitavo 16. i 17. stoljeće, a povremeno i dalje, kao i mnoge druge slične istine, kako bi se pokolebala i oslabila samosvijest i bodrost duha hrvatskog naroda i nametnu velikosrpski koncept unitarne države. Odatle potječe vrlo slaba upućenost čak i obrazovnog dijela hrvatskog pučanstva u pravu istinu o povijesnome tijeku državnopravnog razvoja hrvatske države, što je uveliko prikrilo strahote ponovljenog zločina srpskog agresora nad hrvatskim narodom.

Ponovljeni srpski genocid nad Hrvatima

Primjer ponovljena strahovita srpskog genocida nad hrvatskim narodom u 16. i 17, a zatim u 20. stoljeću predstavlja izrazit slučaj najtežih posljedica zlonamjernog prikrivanja povijesne istine o zločinima krvoločne "braće" čiji je najveći idela da što bolje izvedu prijevaru, ubojstvo, pljačku ili susjedu otmu kuću, posjed, domovinu. Osmanlije su dobro uočili i još bolje iskoristili vlaško-srpski nasilnički menatalitete i njihovu naklonost neradu i pljački, te zavidničku mržnju prema svima koji su civiliziraniji, marljiviji i pobožniji od njih, pogotovu ako su katolici, iako su svoju kraljevsku krunu dobili od pape, iako su im katolički dalmatinski majstori gradili najljepše crkve i manastire, iako su im Hrvati poslali vojnu pomoć na Kosovo 1389, a mnoge bjegunce pred Turcima gostoljubivo primili u svojoj zemlji. Međutim, bilo je dovoljno da im sultan obeća obilatu pljaćku i ratni plijen pa da više od dvije stotine godina nemilosrdno ubijaju, žare i pale po Hrvatskoj kao udarni pljačkaški odredi turske vojske, pretvorivši je u zemlju neopisiva jada i razaranja, kako bi slomili otpornu snagu hrvatskog naroda i definitivno uništili Hrvatsko Kraljevstvo. Ti čovjekoljubivi vlaško-sprski "vitezovi" u služ-

bi turskih vojnika-martoloza već do godine 1527. spalili su i opljačkali gotovo sva stara hrvatska nasleja od rijeke Bosne i Vrbasa do Kupe i Velebita, čineći strahovita zvjerstva nad ženama i djecom, pljačkajući i razarajući bezbrojne crkve i samostane, a sve preživjele žitelje prodavali su u roblje širom Turskog Carstva, da se nikada više ne vrate u svoj zavičaj. Velik dio hrvatskog pučanstva pred takvim je pravoslavnim "kršćanima" u panici izbjegao u susjedne zapadne zemlje i tamo zauvijek ostao, tako da je, prema istraživanjima dr. Mirka Valentića, u cijelom Hrvatskom Kraljevstvu, odnonso njegovim ostacima ostataka ("reliquiae reliquiarum") godine 1584. bilo tek tri tisuće porezno sposobnih kućanstava, dok je prije ratova s Turcima samo Križevačka županija imala 12000 ognjišta koja su plaćala porez. Mnogi od tih turskih pravoslavnih Vlaha-krajišnika nastavili su krvavi masakr nad Hrvatima i nakon teškoga turskog poraza kod Siska 1593. godine, kada počinje slabljenje turske agresije, a neki su požurili da pređu u službu austrijskih generala koji su im široke ruke dijelili hrvatsku zemlju i razne ličite povlastice, kako bi složno ignorirali hrvatske državnopravne interese u hrvatskoj zemlji koja im je pružila gostoprimstvo. Zlorabeći to gostoprimstvo, i jedni i drugi su sve do godine 1881. onemogućavali pripojenje Hrvatske vojne krajine matici zemlji, potvrđujući na djelu koliko su bili i ostali prijatelji i saveznici hrvatskom narodu i koji su im etička načela bili najvažniji u međunacionalnim odnosima i u političkoj praksi.

Nema sumnje da upravo u toj tao dugoj potvrđivanoj nelojalnosti i nekooperativnosti sa starosjedilačkim hrvatskim pučanstvom treba tražiti onu crvenu nit koja povezuje i objašnjava nepojmljive srpsko-vlaške zločine nad Hrvatima u 16. i 17. stoljeću s velikosrpskom agresijom na Hrvatsku 1991/92. godine i čudno ponavljanje tragedije u mnogim detaljima i u svim glavnim značajkama, počevši od krvoločnih srpskih napada na nenaoružano civilno hrvatsko pučanstvo, spaljivanje bezbrojnih naselja, razaranje svih katoličkih crkava i samostana, do milijunske mase izbjeglica iz istih onih hrvatskih regija u Slavoniji, Pounju, Pokuplju, Lici i Dalmaciji kao i čitavoj Zapadnoj Bosni (nekad Turskoj Hrvatskoj), uključujući i najmasovnije smjerove hrvatske dijaspore prema zapadu i sjeveru.

Spontano se nameće zaključak da se potomci nekadašnjih zlotvora i krvnika hrvatskog naroda nepovratno izigrali povjerenje domaće hrvatske populacije i izgubili pravo na oprost za zločin izdaje, paleža i ubojstva, izuzimajući one lojalne građane srpske nacionalnosti koji su se jasno distancirali o ponovljenog zločina genocida i rušenja hrvatske države i koji će s civiliziranim hrvatskim narodom uvijek imati svoj "modus vivendi".

Međutim, ljudskom je razumu teško dostupna paranoidna logika onih srpskih zlotvora koji su ne samo glasovali za razaranje hrvatske države - vlastite domovine, već i oružjem nasrnuli na njezine građane, ubijajući bez milosti desetke tisuća ljudi samo zato što se nisu uklapali u njihov krvavi san o velikoj srpskom imperiju nad leševima pokorenih susjednih naroda. Dio se odgovara mora tražiti u otrovnom sjemenu velikosrpske promičbe koja već dva stoljeća školskoj djeci i svim građanima puni glave lažima o vlastitoj slavi i vleičini, te mržnjom i netolerancijom prema nesrpskim narodima, osobito Hrvatima, Nijemcima i Vatikanu, kao simbolu zla, pakla i genocida, premda je po svoj prilici riječ o freudovskoj projekciji vlastite slike u ogledalu reducirane svijesti. Svoj doprinos toj antihrvatskoj histeriji daje šovinistički usmjereno novinstvo i politički čelnici koji su oduvijek hrvatskom narodu negirali čak i postojanje srednjovjekovne države, politički i kulturni identitet, a pogotovo povijesni državni teritorij. Najveći je problem srpsko svojatanje onih hrvatskih zemalja u današnjoj Slavoniji, Lici, Bosni, Dalmaciji i Banovini u koje su došli s turskim osvajačima koa njihove sluge i nomadski pljačkaši, a sada se proglašavaju jedinim "državotvornim narodom". Da bi se konačno rasvijetlio problem te nasilne infiltracije okupatorske pomoćne vlaško-sprske vojske, bit će potreban timski znanstveni rad, ali se i za ovu priliku može lako dokazati zašto su ti uljezi bili i ostali ljuti protivnici hrvatskih prava na svoju nacionalnu državu, prava na slobodu i neovisnost, jer u toj hrvatskoj narodnoj povjestici oni nikada nisu imali niti su htjeli imati konstruktivnu ulogu, a za destrukciju su se koristili svakom povoljnom prilikom.

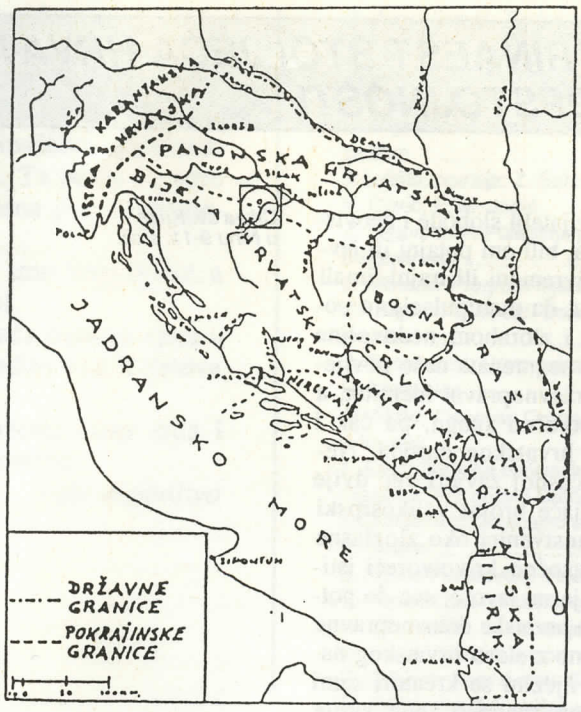

Karta Dominika Mandić: Hrvatske zemlje u 9. stoljeću

Otrovno sjeme biznatske megalomanije

Nakon svojeg doseljenja na zapadni Balkan početkom 7. Hrvati su zatelki specifičnu kombinaciju ilirsko-romanske civilizacije koju su

ubrzo uspješno apsorbirali i prilagodili svojim potrebama, ali je susret s bizantskom vojnopolitičkom ambicijom da dominira cjelokupnim prostorom Balkana bio mnogo dramatičniji jer ih je blizina Rima upućivala na uključivanje u suparničku zapadnoeuropsku civilizaciju, ali je još uvijek bio vrlo jak utjecaj Istočnorimskog Carstva. Rješenje je nađeno u formirnaju vrlo elastičnog višedijelnoga konfederativnog saveza slobodnih plemenskih zajednica u kojima su se, ovisno o svojemu geopolitičkoom položaju, prelamali pojedini bizantski, franački i rimski utjecaji. Na osnovi suvremenih bizantskih izvora Dominik Mandić je definirao posebne hrvatske teritorije: Panonsku, Bijelu, Crvenu i Karantansku Hrvatsku, te Istru, Bosnu, Neretvu i Zahumlje, u kojima je bizantski utjecaj bio dominantan, premda je povremeno slabio zajedno sa slabljenjem moći Bizantskog Carstva. Hrvati su među prvim europskim narodima strukturirali integrativnu sintezu plemena godine 753. na prvom povijesno poznatom svehrvatskom saboru na Duvanjskom polju, koji je trajao punih dvanaest dana i donio "Methodus" - prvi zbornik običajnoga prava u Hrvata. Na čelu te zajednice bili su izborni knezovi koji se postupno ustaljuju kao dinastija Trpimirovića, po knezu Trpimiru koji je uspješno branio hrvatsku granicu na Dunavu od bizantskih i bugarskih napadača, doveo benediktince i otvorio prve škole u Hrvatskoj, razvio pomorstvo i graditeljstvo. Nema sumnje da je u Trpimirovu državu bila uključena i današnja Banska krajina, koja je u to vrijeme priznavala franačko vrhovništvo, ali je imala sve državnopravne značajke. Počevši od Tomislava ako ne i ranije, hrvatski se vladari nazivaju kraljevima (Tomislav je okrunjen godine 925. na Duvanjskom polju), ali je borba između Rima i Bizanta za utjecaj na Hrvatsko Kraljevstvo trajala bez prestanka, posebno nakon crkvenog raskola godine 1054.

Za razliku od Hrvatske, Srbija (Raška) postala je kraljevinom tek tri stotine godina kasnije, krunjenjem Stefana "Prvovjenčanoga" godine 1217, ali im to nimalo ne smeta da mnogi njihovi čelnici osporavaju državotvornost hrvatskome narodu zbog navodne stalne podčinjenosti velikim silama - Francima, Rimu ili Bizantu. Iskoristivši slabljenje vlasti Bizanta, srpski vazalni vladar Dušan proglasio se godine 1346. carem Srba i Grka, što je bila puka samoobmana koja je trajala kratko, jer se uskoro ta "carevina" godine 1389. na Kosovu polju rasula kao kula od karata, ali je silno poticala srpsku sklonost prepotentnoj mitomaniji, tako da su Srbi na neki način preuzeli otrovno sjeme biznatske gladi za vlašću, za otimačinom tuđe zemlje i podjarmljivanjem susjeda.

Nesumnjivo bizantsko naslijeđe u Srba ogleda se u bestijalnoj mržnji prema svemu što je katoličko, jer njihova jmilitantna i agre-

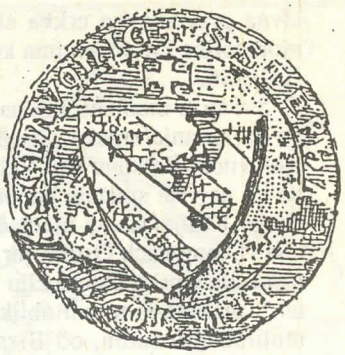

PEČAT BANA STJEPANA BABONIĆA GOD. 1295. Na pečatu je grb (srcolik štit sa tri kosa prutića i više njega križ), i naokolo njega napis: S(igillum) Stepha(ni) ban(i) to(cius) Sclavonie.

HRVATSKA sredinom 10. stoljeća

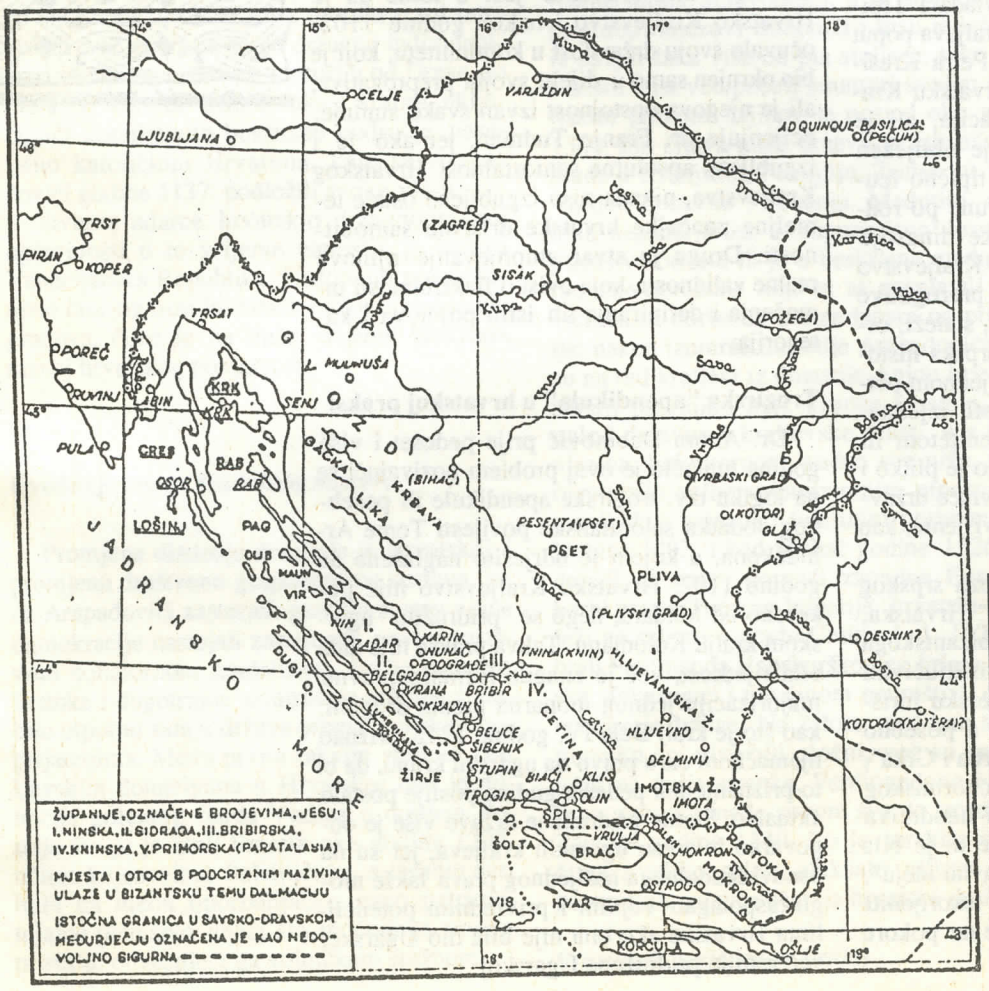

Zabat s oznakom "dux Cruatorium iz Šopota kod Benkovca 9. st.

sivna pravoslavna crkva službeno smatra rimokatolike krivovjercima koje je bogougodno istrijebiti.

Svi su ti momenti bili sasvim dobra podloga za rađanje srpske osvajačke koncepcije o cjelovitom Balkanu kao Velikoj Srbiji, u čemu su im najviše smetale nepokolebljivost Hrvatskoga Kraljevstva i njemačka kontrakoncepcija "Drang nach Osten" jer je neposredno poništavala srpsku koncepciju "Drang nach Westen", premda je u tom obliku nikada nisu formulirali. Međutim, od Bizanta su naslijedili megalomansku potrebu da asimiliraju tuđi etnikum i otimaju tuđe teritorije, pozivajući se na pravo jačeg kao vrhovni imperijalistički (ali i razbojnički) zakon. U tom su duhu u 18. i 19. stoljeću uz pomoć vjerske homogenizacije provlei totalnu asimilaciju nesrpskog pučanstva u turskim pokrajinama gdje su činili većinu, pa su tako staroromanski Vlasi, brojni katolički Hrvati i Albanci preko noći postali Srbima, u čemu im je uveliko išla na ruku saveznička turska vlast. Tada su u zapadnoj Bosni srbizirane tisuće hrvatskih katolika kao poseban oblik srpskog genocida nad Hrvatima, a o tome sjvedoče popisi vjernika prilikom biskupskih vizitacija te njihova sadašnja katolička prezimena i psihofizičke osobine.

Hrvatska pod Tomislavom (925.) i Petrom Krešimirom (1058.-73.)

Hrvatska državnost i "Pacta conventra" godine 1102.

Uz minorne, u seriji hrvatskih vladara Trpimiroivća bilo je i vrlo uspješnih kraljeva poput Trpimira, Tomislava, Držislava i Petra Krešimira IV. koji su ranofeudalnu Hrvatsku Kraljevinu uzdigli do blistave afirmacije, ali je neslavni kraj te narodne dinastije obilježen sporazumom "Pacta conventa" o tipično feudalnom nasljeđivanju hrvatske krune po rodbinskome pravu u korist ugarske dinastije Arapadovića. Premda je Hrvatsko Kraljevstvo i dalje zadržalo sve značajke i prerogative državne zajednice (teritorij, sabor, staleži, organi vlasti, zakoni, novac i dr.), srpska historiografija smatra godinu 1102. još jednom potvrdom gubitka hrvatske državnosti, izjednačujući je s neograničenim suverenitetom ili etničkom pripadnošću monarha, što je plitko i neosnovano negiranje kudikamo čvršće državne organizacije od one koju su to vrijeme, kao i nakon njega imali Srbi.

Ima u toj negaciji povelika doza srpskog trijumfalizma što je "odstrijeljena" Hrvatska, te je Srbija ostala jedini baštinik bizantskoga prava na Balkan, podrupirući to isključivim pravom pravoslavne religije na vjersku jurisdikciju na balkanskome prostoru, a posebno svojeg vladara Dušana kap cara "Srba i Grka", što znači ujedno i nasljednika istočnorimskog bazileusa... Iako je to smiješna i neodrživa "logika", za beogradske mitomane to je bila sjajna osnova za velikosrpsku "državnu ideju", koja ima "pravo" ognjem i mačem iskorijeniti sve druge balkanske narode ako se ne pokore srpskoj despociji.

Prava istina o državnopravnom učinku sporazuma "Pacta conventa" jest u tome da je Hrvatsko Kraljevstvo i nakon godine 1102. očuvalo svoju državnost u kontinuitetu, koji je bio okrnjen samo u dijelu svojih preprogativa, ali je njegova opstojnost izvan svake sumnje, ocijenjuje dr. Franjo Tuđman, jer ako je i izgubljena apsolutna samostalnost Hrvatskog Kraljevstva, nikada nisu izgubljene ostale temeljne značajke hrvatske državne samobitnosti. Druga je stvar stupnjevanje njihove realne validnosti, koja ovisi o flaksibilnosti tumačenja i definiranja tih istih pojmova i kategorija.

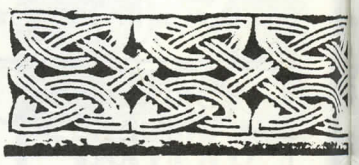

Trogirska "apendikula" u hrvatskoj praksi

Dr. Antun Dabinović prije pedeset i više godina tumačio je ovaj problem pozivajući se na logiku tzv. trogirske apendikule ili posebnog dodatka salonitanske povijesti Tome Arhiđakona, u kojem je odrješito naglašeno da godine 1102. Hrvatsko Kraljevstvo nije pokoreno od Mađara, nego se "pridružilo" ugarskom kralju Kolomanu. Takva praksa nije tada bila rijetkost, već je značila formalnopravnu majorizaciju jednog monarha prema drugom, kao što je kralj Bela IV. godine 1242. priznao njemačkom caru pravo na ugarsku krunu, da bi to priznanje tek pedeset godina poslije postalo aktualno. Status pridružene države više je odgovarao interesu ugarskih kraljeva, jer su na osnovi feudalnoga nasljednog prava lakše mogli raspolagati vojnim i privrednim potencijlima Hrvatske ako ona nije bila dio Ugarske, već zemlja pridružena Ugarskoj.

Zanimljivo je da je godine 1290. papa Nikola IV. tvrdio da on ima pravo na ugarsku i hrvatsku krunu, naslijeđeno od svojih prethodnika.

Mora se dodati da i u moderna vremena mnoge države ulaze u šire državne zajendice (Komonvelt, Beneluks, ZND, EEZ, EFTA, NATO i dr.) koje su udružile znatan dio svojih suverenih prava, ali im zbog toga nitko razuman ne negira državni suverenitet i neovisnost, možda zato što su izvna domašaja velikosrpskih apetita prema tuđim teritorijima.

Personalna unija Hrvatske s Ugarskom ne potire državnopravne značajke hrvatske države, jer ona zadržava cjelovitost svojega posebnog teritorija, zadržava status i naslov kraljevstva-države (regnum) kojom upravlja hrvatski državni Sabor, zadržava svoje zakone, poreze i monetu, ima svoje crkvene institucije i organizira sovju državnu vojsku (exercitus chroaticus) koju predvodi hrvatski ban, kraljevski namjesnik. U životnoj su praksi moć i suverenitet banske vlasti oscilirali u ovisnosti o snazi centralne vlasti, političkim prilikama u okruženju i u Hrvatskoj tako da su pojedini banovi bili moćniji, bogatiji i utjecajniji i od samog kralja, što je pogodovalo nekim banovima iz roda Šubića, Babonića i Zrinskih da sebi i Hrvatskoj ostvare gotovo potpunu neovisnost. Istina je da je pravni čin Kolomonove krunidbe hrvatskom krunom u Biogradu na moru politički povezao Hrvatsku s Ugarskom, a četiristogodišnja povijest tog saveza potvrđuje da se Hrvatska nikad niije utopila u toj integraciji, već zadržala svoju državnu individualnost na cijelome svojem teritoriju od Drave do mora, od Istre do Dubrovinka i Kotora, uključujući kopulativno bosansko područje naseljeno katoličkim Hrvatima, koje su Arapadovići godine 1137. podložili svojoj vlasti.

Stvarne udarce hrvatskjo državnopravnoj opstojnosti u to vrijeme nanosila je lukava Venecijanska Republika, postupnim preotimanjem čitavog niza hrvatskih otoka i primorskih gradova, čime je na duže vrijeme blokirala razvoj hrvatskog pomorstva.

HRVATSKA poslije zadarskog mira 1358.

Oko godine 1260. Hrvatska je na dugo vrijeme izgubila upravno jedinstvo, jer ju je kralj Bela IV. razdvojio na primorski i slavonski dio, uveo dva bana i dva sabora. Današnja Banska krajina pripala je banu cijele Slavonije (banus totius Sclavoniae), a tu su čast ubrzo prigrabili knezovi Babonići i nisu je ispuštali iz sovjih šaka više od pla stoljeća, tako da su bansku čast već počeli smatrati svojim obiteljskim pravom. Njihov je posjed oko godine 1300. bio čitava mala država, a zahvaćano je feude u Kranjskoj, Pokuplju, Zrinskom polju, Vodici, Posavini i Posanju. Međutim, uzajamna nesnošljivost i suparništvo krupnoga plemstva odvela ih je u beskrajne međusobne ratničke obračune koji su se prepletali s povremenim borbama pretendenata na prijestolje: nakon izumrća dinastije Arapadovića došli su na red kraljevi iz dinastije Anjou i pokušali skršiti preveliku moć krupne vlastele, ali je ugled državne i kraljevske vlasti, a s njim i njezina djelotvornost, padao sve niže, što je rezultiralo salbo organiziranim otporom osmanlijskoj najezdi i fatalinim porazima kod Udbine 1493. i kod Mohač godine 1526. Nadajući se većoj pomoći zapadne Evrope u borbi protiv Turskog Imperija, hrvatski su staleži na saboru u gradu Cetinu 1. 1. 1527. izabrali Ferdinanda Habsburškog za krlaja Hrvatske, dokazujući i tim činom neuništivu opstojnost svoje države. Na žalost, ni u tom teškom trenutku oni nisu bili složni, već su se podijelili na dvije stranke, Ferdinandovu i Zapoljinu, ratujući među sobom sve do smrti Ivana Zapolje godine 1540, što je turskim osvajačima uveliko mjeri olakšalo njihov krvavi posao razaranja i uništenja hrvatske dražve.

(Nastavak u sljedećem broju)

Uvođenje novga feudalnog sustava

Promjena dinastije doniijela je Hrvatskoj i promjenu društveno-gospodarskog sustava, jer us Arapadovići zastarjeli gentilni sustav vojne demokracije nastojali zamijeniti novim sustavom donatornom feudalizma, što je izazvalo žestoke i dugotrajne unutrašnje sukobe i slabilo otpornu sangu države prema vanjskim neprijateljima. Među prvim takvim velikim kraljevskim donacijama u Hrvatskoj bila je donacija golemog feuda Vodica u donjem Pounju što ju je kralj Emerik oko godine 1200. učinio knjezovima Babonićima, s jasnom svrhom da među oporbenjačko staro patrimonijalno plemstvo ubaci što moćnijega sovjeg pristašu, obvezujući ga vojničkom službom.

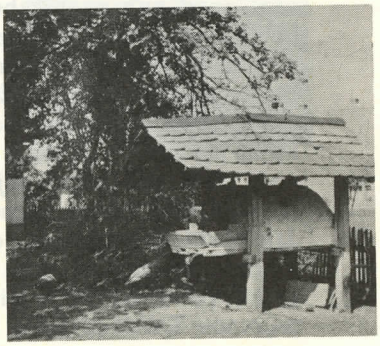

Ivan Kitonić Kostajnički

(1561-1619)

I

Među prvim hrvatskim doseljenicima, pretežito kmetovima, koji su u 16. st. zbog turske pogibelji napuštali svoju hrvatsku domovinu i napučivali onodobnu zapadnu Ugarsku, današnje Gradišće, s obiju strana austrijsko-mađarske granice, bio je i stanovit broj učenih ljudi koji su djelovali u svojem hrvatskom puku ili u civilnim, vojnim i crkvenim službama. Spomenimo tu istaknute protestantske djelatnike i pisce braću Mihaela /1570-1625/ i Emerika Zvonarića /1570-1621/ i Grgura mekinića /?-1667/ i dr. Približno u tome istom vremenu djelovao je i odvjetnik, pravni pisac i diplomat Ivan Kitonić, rođen, prema Ivanu Kukuljeviću Sakcinskom /Arkiv..., knjiga X, 1869/, god. 1561. u Kostajnici ili u njezinoj okolici. Njegovi su roditelji bili kostajnički građani i u vrijeme kad je gospodar grada bio Nikola Zrinski /1508-1566/, kasniji sigetski junak. Bile su to posljednje prijeturske godine Kostajnice i okolice, jer zan se, Kostajnica je pala Turčinu u ruke god. 1556. Bila je to dobrim dijelom i posljedica kukavičkog držanja zapovjednika grada Pankracija Lusthalera. U to burno i pogibeljno vrijeme došlo je do rasapa hrvatskog pučanstva u Banovini, kraju između Une i Kupe, pa je dio toga naroda odlazio put sjevera preko Save, Drave i Mure i u zapadnougarskim stranama nalazio svoj novi zavičaj. Među njima bio je i Ivna Kitonić. Nije poznato gdje se u Ugarskoj ili možda negdje drugdje školovao, no već rano, stekavši najvišu onodobnu naobrazbu, nosio je titulu magistra slobodnih znanosti i mudroslovlja /artium liberalium et philosphiae magister/. Stanovao je u Željeznoj županiji, srednjem dijelu zapadne Ugarske, gdje se pročuo kao vrstan pravnik. Stoga mu je kralj Ferdinand II. god. 1590. podijelio nasljedno plemstvo te Kitonić otada svome imenu i prezimenu dodaje plemićki pridjevak - de Kosthaniza. Na njegovu plemićkom grbu iz 1619. čita se geslo: Tendit ad ardua Virtus, u hrvatskom prijevodu: Teži k uzvišenoj vrlini.

Još godine 1602. Kitonić se javlja iz Sambotela /Szombathely/, no već sljedeće godine on se nahodi u svojoj staroj domovini Hrvatskoj gdje obnaša službu odvjetnika zagrebačkog Kaptola. Godine 1606. pravnik Kitonić postaje građaninom Varaždina koji mu za primljene odvjetničke usluge daruje gradilište i vinograd. Ta darovnica sadrži i podatak o Kitonićevu bijegu iz Mađarske, i to pred mađarskim buntovnicima, nadirućim Turcima i Tatarima. Bilo je to vrijeme bune protestantskog plemića Stjepana Bocskaya protiv bečkog dvora. U Varaždinu te u bližoj i daljoj okolici Kitonić je, pročuvši se kao vrstan stručnjak, razvio živu i uspješnu odvjetničku praksu. Zato ga je Hrvatski sabor delegirao u zajednički ugarski sabor. Kao pravnik na glasu pošao je s podbanom Mrnjavčićem na mirovne pregovore s Bocskayem u Beč, dakle, kao ugledan član samostalne hrvatske delegacije. Iste, 1606. god. sklopile su sukobljene strane mir, o čemu je Kitonić Hrvatskom saboru podnio iscrpno izvješće. I iduće godine bilježe se

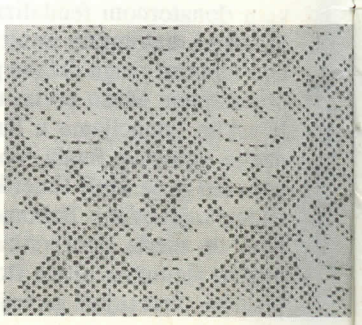

Kitonićeva djelatnost pa ga stoga zagrebački Kaptol obdaruje dvama manjim posjedima kraj Varaždinskih Toplica. U darovnome listu navode se i imena njegove djece Nikole i Suzane. Napredujući u svojoj pravničkoj struci, stekao je i titulu direktora kraljevskih parnica/paraničenja; causarum Regalium direktor/ te odvjetnikom sv. krune ugarske.

Ivan Kitonić Kostajnički umro je 1619. "na podagri", što će reći od kostobolje. Kao moguća mjesta njegove smrti navode se Požun, danas Bratislava, gdje je te godine uistinu boravio, te Trnava. Koje je od njih ono pravo, pitanje je koje se postavlja i danas.

II.

Već smo spomenuli da je Ivan Kitonić Kostajnički zabilježen i kao pisac pravnih djela. Svi autori koji su u nas pisali o njemu - Ivan Kukuljević Sakcinski, Emilij Laszowski, Marko Kostrenčić,Mirko Valentić i autor ovih redaka, kao i neki mađarski autori - navode dva djela kojih je autor ovaj Kostajničanin. Oba smo našli u trezoru Knjižnice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti /HAZU/ u Zagrebu. To su latinskim jezikom pisana djela s naslovom "Directio Methodica Processus Iudicarii Juris Consuetudinarij...", izdan u Trnavi /Slovačka/ 1619. g, a iste godine u navedenom gradu objavljena je i njegova knjiga "Centuria Certarum Contratietatum et Dubietatum..." U uvodu prvog djela hvale ga i preporučuju znameniti ljudi od pera njegova vremena, među njima i dva Kitonićeva sunarodnjaka Ivan Krušelj Topuski i Nikola Bratković Grički. Procesno-pravna građa izložena je u dvanaest poglavlja i svako od njih sadrži upravo brojna pitanja i dogovore na njih tičući se dakako samog prijestupa i kako da se on okvalificira. Prvih deset poglavlja namijenjeno je sucima kraljevskih sudova, a posljednja dva onima u županijskim i crkvenim pravosudnim ustanovama.

Drugo Kitonićevo djelo koncipirano je tako da se pravni slučajevi izlažu u obliku teza, antiteza i zaključaka. Negdje se umeće i dvojba, pa potom slijedi zaključak. Ukupno ima 99 teza, toliko i antiteza, dok su dvojbe iskazane brojkom 50. Ovo Kitonićevo djelo nalazi se i u zbirci pravnih normi koje je u opsežnu svesku "Corpus Iuris Hungarici..." u Trnavi god. 1696. objavio glasoviti ugarski pravnih rusinske narodnosti Stephan Verböcz.

Oba su Kitonićeva djela objavljivana u 17, 18. i do sredine 19. st. u više izdanja, najčešće na latinskom, kadšto i dvojezično, što će reći na izvornom latinskom te u prijevodu na mađarski. Više izdanja koja su nakon prvoga objelodanjivana i kroz nepuno jedno i pol stoljeće dovoljno govore o životnosti tih njegovih djela bez kojih nije bilo moguće provoditi neke segmente pravosudne prakse u onodobnoj Ugarskoj.

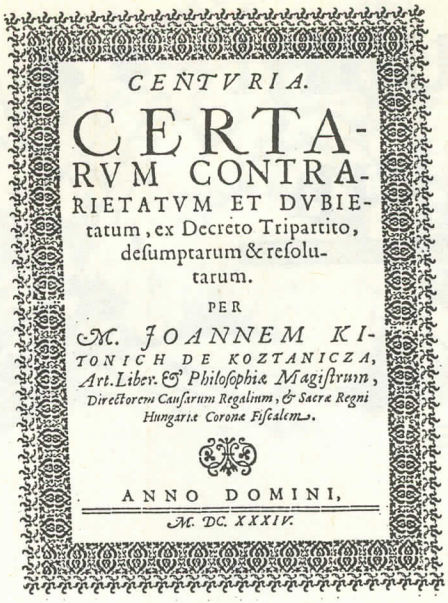
CENTVRIA.
CERTA-
RVM CONTRA-
RIETATVM ET DVBIE-
tatum, ex Decreto Tripartito,
desumptarum & resolu-
tarum.
PER
M. JOANNEM KI-
TONICH DE KOZTANICZA,
Art. Liber. & Philosophiæ Magistrum,
Directorem Causarum Regalium, & Sacræ Regni
Hungariæ Coronæ Fiscalem.
ANNO DOMINI,
M. DC. XXXIV.

III.

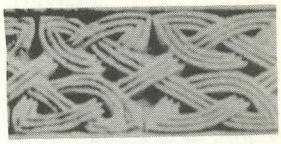

Ivan Kitonić Kostajnički, pravnik i diplomat na glasu, mnogo je zadužio obje svoje domovine, Hrvatsku i Mađarsku. Zavičaj svojih djedova na Uni morao je napustiti zbog turske sile, jednako kao i tisuće bezimenih mu sunarodnjaka. Stekavši najvišu naobrazbu koje je nudilo njegovo doba, s najvećim se uspjehom ogledao i u teoriji i u praksi pravničke znanosti i službe. U povezivanju tih dviju komponenata Kitonić je i u Mađarskoj i u Hrvatskoj stekao velik ugled, što je rezultiralo priznanjima u obliku akademskih titula tog vremena. Kao diplomat, napose u pregovorima s Bocskayevom stranom, u Beču god. 1606. dostojno je zastupao načelo hrvatskoga državnog subjektiviteta. Zahvaljujući svima tim dostignućima, Ivan Kitonić Kostajnički zasluženo zauzima mjesto uglednika svojeg vremena.

Stjepan Krpan

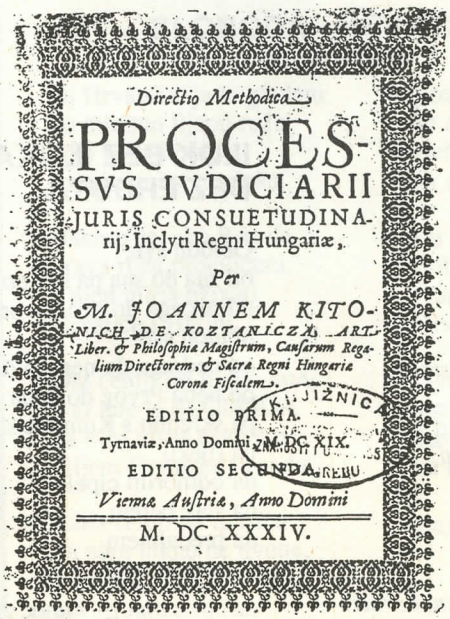
Directio Methodica,
PROCES-
SVS IVDICIARII
JURIS CONSUETUDINA-
rij; Inclyti Regni Hungariæ,
Per
M. JOANNEM KITO-
NICH DE KOZTANICZA, ART.
Liber. & Philosophiæ Magistrum, Causarum Regalium Directorem, & Sacræ Regni Hungariæ
Coronæ Fiscalem.
EDITIO PRIMA.
Tyrnaviæ, Anno Domini M. DC. XIX.
EDITIO SECUNDA.
Viennæ Austriæ, Anno Domini
M. DC. XXXIV.

Ubijaju mi Hrvatsku

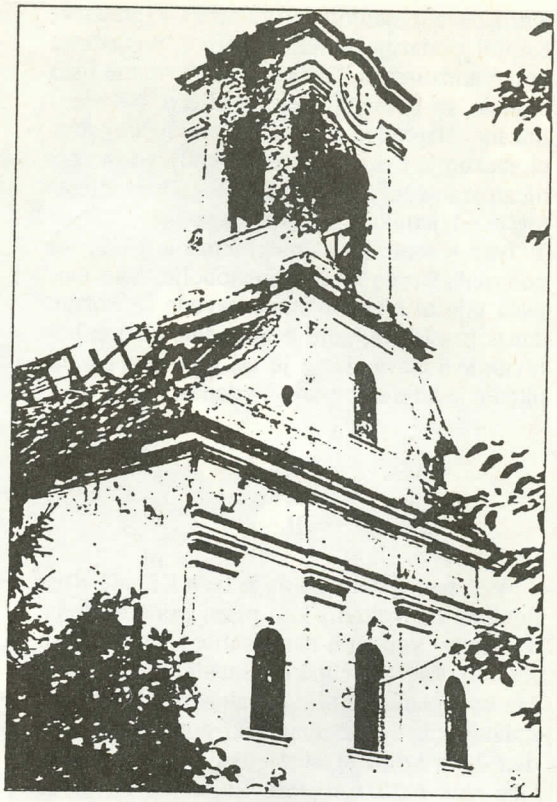

CRKVA SVETE MAGDALENE

NEKA PROKLET BUDE TKO ZLO SPREMA

Tuga guši
proklinje bezumlje
ludost ljudsku
zvjerskih duša
Vas s urlikom zvijeri
vas okrvavljenih ruku
i onih što će biti
Mladost beživotna
vapije za osvetom
Plaču nesretne majke
očevi klonulih glava
sestre i braća od boli zamrli
I nebo se grči u bolu
krvari zemlja razmrcvarena
Prokletstvo onima što
smrt su zemljom rasuli
Prokletstvo bezdušnima
što s oružjem druguju
Prokletstvo ZLU
bilo otkud i bilo kakvom
Umrli neće oživjeti
bol u srcu tužnih još više će ojačati
Neka nemirna savjest nagrize mir
onima što su mnoge u crno zavili...
Kazna vječnosti neka zatre zlo u neljudima
Za osvetom vapije mladost ugušena
Neka proklet bude tko zlo sprema!

Zagreb, 1992. god.

Zdenka Sablić

PAO JE VUKOVAR (18. XI. 91)

Čist kraj:
bez vidika, bez jutrika,
bez othoda i dohoda,
bez mjesta boravka,
s gubilištem u obje ruke.
Čist kraj:
bez odtoka, bez pritoka,
bez vatrišta, bez pojišta,
bez korice za sutra.

Osijek, 24. XI. 91.

U Vukovaru je poginulo 3.400 osoba, na vinkovačkom području 400. Ubijen je, znači, svaki 27. Hrvat.

RANE ZA OBRANU

Želim da rat prestane
da sva mržnja u ovom svijetu nestane.

Svakoj sili zloj otpor ćemo pružiti
i za naneseno zlo zlima se odužiti.

U našem životu ostat će rane
da nas ubuduće od zla brane!

Tomislav Zrinjan, 8. razr.

ILOK BEZ ILOKA ERDUT BEZ ERDUTA

Obiđoh sve,
od sna do sna pa sve do nesna
od nečega do nečega pa do ničega
obiđoh sve:
od nedraga do nemila do neputa
od neba Prvog do neba Devetog
pa skrenuh s Kumove slame
na rijeku
da odmorim cipele
da slak berem
da predahnem
da uzdahenem

Osijek, 21. X. 91.

Konvoj prognanih golih i gladnih Hrvata iz Iloka stigao je po kiši, vjetru i hladnoći u Donji Miholjac. Istog dana je JA prisilno iselila iz Iloka, tog starog sjedišta hrvatskih križara, oko 10.250 Hrvata uz blagoslov EUROPSKIH PROMATRAČA.

VRAĆAM TI SE, KOSTAJNICO!

U daljinu misli lete
Želja me ko rana peče
Da još jednom vidim s Djeda
Kuda hladna Una teče

Da odmorim dušu svoju
Uz ognjište kućnog praga
I fijaker da me vozi
Niz ulice rodnog grada
Vraćem ti se, Kostajnico
Na obalu rijeke Une
Tu je moja mladost, tu su moji snovi
tu je moja zemlja
tu me majka rodi
Pričekaj me majko stara
Ne daj bolu da te svlada
Svi ćemo ti brzo doći
Bit će opet ko nekada
Vraćam ti se Kostajnico
U ranjeno tvoje krilo
Da izliječim stare rane
Da slobodno Sunce svane
Da zajedno ostarimo

Stjepan Bunjevac, Velika Gorica

KOSTAJNICA!

Kraj nje brza Una žubori
ne čuje pjev se ptica
u prahu i pepelu
al' još uvijek živi
Hrvatska Kostajnica.

Sada je dušman pljačka i ruši
neće tako još dugo biti
jer moj je grad suviše hrabar
da bi se dao pokoriti.

Vratit ćemo se jednog dana
ponovo čut će se pjev ptica
iz dima i pepela ponovo će rasti
Hrvatska Kostajnica!

Prognanik iz Kostajnice
Nikola Preradović

IDILA I NEVOLJE

Ciča je zima.
Svuda je inje.
Čuje se cika:
kolju se svinje.

Kakva bi bila
ovo idila,
da svatko ima
svoj krov nad glavom
i dosta drva
pa da se može
grijati kraj tople peći
i još da može
u meku postelju leći.

Ali, za mnoge
teški su dani.
Koliki još su
s ognjišta svojih
izagnani.

O, Kriste, Bože!
Pogledaj narod
što teško pati.
Njihove patnje
Ti svojom snagom
što prije skrati,
pa da se svatko
ognjištu svome
vrati!

Pomozi da ostvare
sve svoje snove,
da sela svoja i gradove:
crkve, škole i kuće
svoje obnove!

U Trnavi, 19. prosinca 1992.

Antun Jovanovac, svećenik

SLOBODA - HRVATSKA RUŽA

Oj Hrvatska, ja te gledam
ko mirisnu lijepu ružu,
iako si puna trnja
napajaš mi srce, dušu.

Uskoro će, ako Bòg da,
prava ruža procvjetati,
a njen miris uživati
Hrvatice i Hrvati.

Dat ćemo joj lijepo ime,
a to ime je SLOBODA
pa svoj miris neka širi
diljem Hrvatskoga roda.

Pazit ćemo na tu ružu
da nam nikad ne uvene,
korijenje joj zalijevati,
čuvati latice njene.

Nosit ćemo je u srcu
jer su za nju mnogi pali,
vječna slava nek im bude
jer su nama život dali.

Da Bog dade da nam uvijek
sloboda ko ruža cvati
i da njome vijek se kite
Hrvatice i Hrvati.

Djede, bako, oče, majko,
sine, kćeri, sestro, brate,
čuvajmo slobodu-ružu
za Hrvatsku i Hrvate.

Zagreb, veljača 1993.

Ilija Kozarčanin

ZA "ZRIN" GOVORI ĐURO BRODARAC, SABORSKI ZASTUPNIK I NAČELNIK POLICIJSKE UPRAVE U SISKU

Banovina nije zaboravljena

VRATIT ĆEMO SE MILOM ILI SILOM, KAŽE ĐURO BRODARAC, NA POMINJUĆI DA ĆE NAŠE HRVATSKO POUNJE I CIJELI TAJ KRAJ BITI UVIJEK HRVATSKI

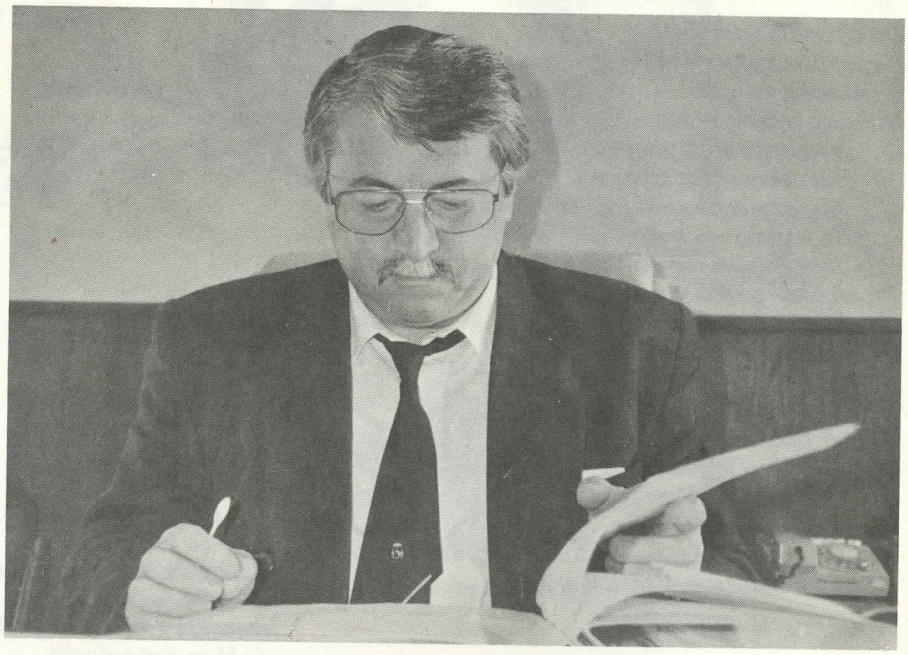

Jedan od poslom najopterećenijih ljudi Siska i Banovine zasigurno je Đuro Brodarac, načelnik Sisačke policijske uprave i saborski zastupnik. Izravni je sudionik svih zbivanja na banijskoj, pokupljanskoj, posavskoj i sisačkoj bojišnici, čovjek koji je uspio organizirati pričuvni i djelatni sastav MUP-a da se, iako slabo naoružan, odupre neprijatelju i zadrži njegovo napredovanje prema Zagrebu. Unatoč svojim obvezama, poglavito poprilično napetom stanju na sisačkoj bojišnici i crti razgraničenja, našao je vremena da odgovori na nekoliko pitanja za naš časopis.

P. Gospodine Brodarac, kao jedan od najupućenijih ljudi na ovom području, možete li nam ukratko opisati trenutačno stanje u zaposjednutoj Banovini?

O. Situacija je, na žalost, vrlo teška. Cijelo to područje bilo je meta razularenih četnika, posebice nakon progona Hrvata. Sve što je svjedočilo o postojanju Hrvata na tim je prostorima sustavno uništavano. Mnogih crkava više nema, nema čak ni traga o njihovu postojanju jer je građevni materijal raznesen, uništena su groblja, kuće i gospodarski objekti Hrvata. Preostali su Hrvati u iznimno teškom položaju. Za njih nema humanitarne pomoći jer četnici ne dopuštaju njezinu dopremu, a svako inzistiranje na slanju preko UNPROFOR-a ili promatrača Europske zajednice, dovodi u izravnu životnu pogibelj primatelje pomoći. Doprema je još nekako išla do unatrag tri mjeseca, ali je tada, na žalost, stala, i to još prije nego je Hrvatska vratila svoj teritorij oko Maslenice, tao da to nisu razlozi prestanka komuniciranja s onom stranom. Sada nema nikakvih vijesti o ljudima koji su na zaposjednutom području i strahujemo za njihovu sudbinu.

P. Tamo su, uskoro će biti godinu dana, pripadnici UNPROFOR-a, bataljuna iz Danske. Što oni rade i pružaju li kakve informacije?

O. Na žalost, od njih ne dobivamo gotovo nikakve informacije. Toliko smo puta tražili popise Hrvata na zaposjednutim područjima ne samo Pounja nego cijele Banovine i Korduna, ali dobivamo samo ukupan broj bez dodatnih informacija gdje se tko nalazi. Čini mi se da je stvarnost iznimno teška, da su stradanja Hrvata golema i da upravo zato Danci ne žele davati informacie, smatrajući da bi time "dolijevali ulje na vatru". Ne vidim druge razloge zbog kojih u većoj mjeri ne surađuju s nama, a slično je i na petrinjskom području gdje su Nigerijci, koji nam također ne pružaju nikakve informacije. Strahujem da sam u pravu što se tiče žrtava i razaranja, a o tome svjedoče i popisi nestalih i stradalih. Stanje se posebno zaoštrilo otkako su četnici upali u skladišta teškog naoružanja, izvukli topove i tenkove i rasporedili ih po bojišnici.

Povratak treba dobro pripremiti

P. Ovakva situacija, zasigurno, odgađa povratak prognanika?

O. Svi zajedno moramo biti svjesni da povratka neće biti sve dok svakom povratniku ne bude zajamčena potpuna osobna i socijalna sigurnost. To znači da tamo mora biti uspostavljena hrvatska vlast koju tamošnji Srbi moraju poštivati.

P. Kako doći do toga?

O. Tu velike dvojbe nema. Ako UNPROFOR ne obavi svoj zadatak, a to znači ako mirnim putem ne razoruža paravojne postrojbe i ne osigura uspostavljanje hrvatske u cijeloj Banovini, i ne samo u njoj nego i u cijeloj Hrvatskoj, preostaje nam drugi način, a to je primjena sile. Zaposjednuta će područja biti hrvatska milom ili silom. Doduše, svi bi voljeli da to bude milom jer bismo na taj način izbjegli stradanja i hrvatska vlast čini sve da pobijedi ta opcija, ali, ne bude li bilo tako, svaki je Hrvat spreman uzeti oružje u ruke i protjerati agresora. Za to imamo dovoljno snage, a to ćemo i dokazati, kao što ćemo dokazati i to da Banovina nije zaboravljena.

P. Vjerujete li u miran rasplet?

O. Nadam se da su Srbi dovoljno pametni da uvide da je to za njih jedino rješenje. Hrvatska je učinila sve što se od nje očekivalo - od jamstva njihove ravnopravnosti do osnivanja posebnog kotara na našem području - Kotara Glina, u kojem će pučanstvo nastanjeno na tom području ostvarivati sva svoja prava.

P. Kada je riječ o tom Kotaru, mnogi su prognanici bili zbunjeni i bijesni. Zar podilaziti onima koji su nas protjerali, pitali su oni izražavajući neslaganje sa životom pod dominacijom Srba?

O. Kotar ne znači da će Srbi dominirati. U Banovini su mnoge općine s većinskim hrvatskim pučanstvom, a treba istaknuti da kotari, glinski i kninski, pripadaju županijama, što znači da su u Hrvatskoj gdje će vrijediti hrvatski zakoni i potpuna sigurnost za sve.

sku vlast, od svih onih koji ga ugrožavaju. Trenutno, mladići u odorama hrvatske policije kontroliraju krizna područja pridoneseći općoj sigurnosti Siska, Pokuplja, Posavine i slobodnog dijela Banovine.

P. Povratak, zasigurno, neće biti jednostavan proces i svakako će ga biti potrebno poticati!

O. Povratak uistinu nije jednostavan. Teško je ljudima predočiti da je tamo gotovo sve porušeno i da će valjati graditi sve ispočetka. Međutim, prognanici neće biti sami. Hrvatska će država biti uz njih i pomoći će im koliko god to bude moguće. Kreditima i bespovratnom pomoći bit će omogućena gradnja novih objekata, država će osigurati sredstva za popravak cesta, vodovoda, kanalizacije, električnih postrojenja i svega drugog nužnog za

O. Rokovi ovise o mnogočemu i uistinu je teško bilo što određeno reći. Vjerujem da će to biti uskoro, ali sve ovisi o tome kako će se razvijati situacija, poglavito ona o kojoj smo govorili na početku razgovora.

Razgovarao: Željko Grgurinović

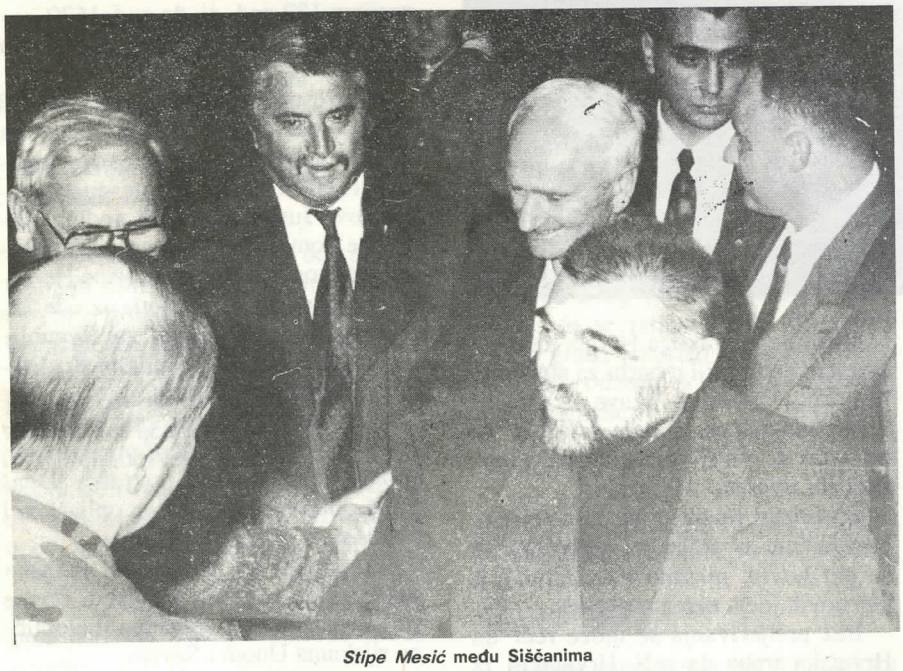

Stipe Mesić među Siščanima

Policijske postaje odavno djeluju

P. Policijske postaje Hrvatska Kostajnica, Hrvatska Dubica, Kozibrod, Divuša, te druge na područjima općina Petrinja i Glina već odavno djeluju. Kakvi su im zadaci?

O. Uistinu, već smo odavna osnovali postaje i ispostave. Njihova su mjesta djelovanja na crti bojišnice i, čim se ostvare uvjeti, policajci će krenuti i preuzeti dužnost prema već utvrđenim planovima i programima djelovanja. Suvišno je i naglašavati da im je osnovni zadatak zaštititi pučanstvo, hrvatsko i sve ostalo koje poštuje hrvt-

normalan život. Dakako, neće biti zaboravljeni ni objekti i oprema proizvodnih poduzeća jer valja osigurati i radna mjesta i zaradu svima povratnicima te još mnogo toga. Vjerujem da ne treba isticati da povratak nije "ho-ruk" proces, da će sve ići postupno i organizirano jer planovi postoje i svatko zadužen za pojedine segmente povratka zna što mu je u kojem trenutku činiti.

P. Jedno od najnepopularnijih novinarskih pitnaja za sugovornika jest pitanje o rokovima povratka. Ipak, ne možemo a da na kraju ne upitamo o tome?

Udruženje Austrijanaca i Nijemaca Republike Hrvatske, Zagreb, Boškovićeva 2

Poziva

osobe njemačkog podrijetla na učlanjenje i suradnju.
Javiti se gospođi Radonjić ponedjeljkom, srijedom i petkom od 16 do 19 sati u prostorijama Udruženja.
Tel. (041) 434-608.

UPOZNAJMO HRVATSKU DUBICU

PODACI O MJESNOJ ZAJEDNICI HRVATSKA DUBICA

Živjeti ili umrijeti

Tegobna stvarnost, osim patnji, žalosti i česta beznađa, donijela je potrebu da se o mnogim prijašnjim odredbama, planovima i usmerenjima mora početi misliti na drukčiji način. Mnoge prostorno-gospodarske odrednice doživljavaju i doživljavat će mnoge promjene.

Hrvatski se narod u tisuću godina svojega postojanja očitavao kao neovisna narodna cjelina i kao takav morao je poput svih svjetskih naroda tražiti slobodu i neovisnost, a to može postići samo u vlastitoj državi, u kojoj je i prije i živio, pa prema tome taj prostor pripada njemu.

Kako je pojedinac dužan boriti se za svoju slobodu, tako je u isto vrijeme dužan boriti se i za svoju državu. Isticanje hrvatske individualnosti u težnji za slobodom i neovisnošću nije mržnja prema Srbima i svakom njihovom napretku, već ljubav za rođeni hrvatski narod.

Pristati na ono što su Srbi pokušali i htjeli provesti značilo bi za svakog Hrvata moralno uništenje sama sebe. Išlo se za tim da se stvore dvostruka prava i dvostruke dužnosti. Veća prava za Srbe, a veće dužnosti za Hrvate.

Dužnost je svakoga Hrvata da bude svjestan i otporniji u borbi za slobodu i neovisnost hrvatske države jer to nam otvara mogućnost i daje jamstvo za povratak u naš dragi okupirani i opljačkani zavičaj.

Rađanjem novih pogleda i ideja te razvijanjem stvaralačke borbe otvara se put novim mladim naraštajima, a bez novih ideja nema napretka.

Bez pretjerivanja se može reći da Hrvatska treba da teži Hrvatskoj iz doba Tomislava, kada je u kulturi bila prva među Južnim Slavenima.

Hrvati su u povijesti osnovali vlastitu državu, razvili svoju kulturu prema zapadnom uzoru i tako izgradili svoj poseban povijesnokulturni tip.

Prema tome, Hrvati nikada nisu bili pleme u sklopu neke zajedničke države sa Srbima kao plemenom niti su bili dio neke kulture, već su bili i ostali državni narod s posebnom kulturom za sve vrijeme svoje povijesti, sa svojom posebnom sviješću, narodnom idejom, kao i sa svojim imenom za kulturu, jezik i državu. Najstarije pisane isprave govore o postojanju Dubice god. 1240. Ta nam je vijest sačuvana u jednoj ispravi koju piše meštar templarskog reda u Dubici, a kojom potvrđuje kupnju neke zemlje u dubičkom kotaru.

Jedna isprava kralja Bele, pisana 4. srpnja 1258, govori o sporu zbog zemlje između Dubičana i Kostajničana. Spor rješava zagrebački Kaptol tako da dio zemlje vraća Dubičanima, te se između njihovih posjeda određuju nove međe.

Spor se vodio i 1351. god., a riješen je 1352. pred zagrebačkim Kaptolom, i to tako da su Kostajničani zamijenili neke svoje zemlje za zemlje dubičkih građana.

Godine 1513. pod vodstvom bana i biskupa Petra Berislavića kod Dubice turska vojska doživjela je težak poraz. U banskoj vojsci sudjelovao je Nikola III. Zrinski koji se iskazao kao veliki vitez, ratnik i junak. Umro je god. 1534.

Turci god. 1538. osvajaju Dubicu, stari i tvrdi hrvatski grad na Uni.

Dubica je ostala pod turskom okupacijom 132 god., tj. do god. 1670.

Daljnji nam je tijek događaja poznat.

Austro-ugarska prisutnost više od 200 godina, kratko vrijeme vladavine Francuza, dvadeset godina stare Jugoslavije, NDH četiri godine do stvaranja nove Jugoslavije i 45 godina vladavine komunista, te konačno do međunarodnog priznanja neovisne Hrvatske i primanja u Ujedinjene narode 22. 5. 1992. god. kao Nezavisne Republike Hrvatske s predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom na čelu.

Ovaj skromni napis želi biti iskrenim prinosom mogućoj pravodobnoj spoznaji i planiranju povratka u naš lijepi dubički kraj, uništen opljačkan i razrušen.

Kraj je to na obroncima Zrinske gore, s koje se pružaju pogledi prema slavonskoj ravnici, omeđen djelomično rijekama Unom i Savom.

Hrv. Dubica 1938. snimak iz zraka

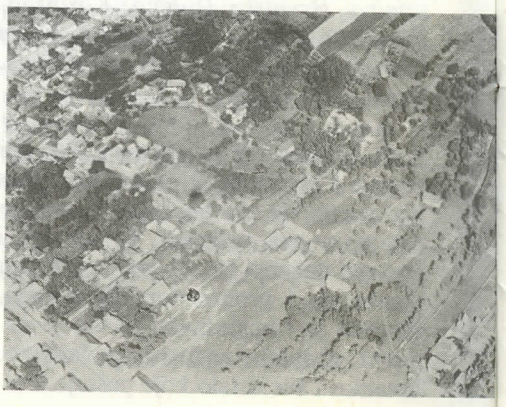

DOMOVINA JE NAŠA ZLATNOG SUNCA KRUG

Enes Kišević

Zapjevaj svemirski mrave,
ispuni ljudski svoj dug,
domovina je naša
zlatnog sunca krug.

Sve što nam oči vide
dosegnut će ruke čovjeka.
Sve što je stvoreno za nas
strpljivo na nas čeka.

Pretvorit ćemo zemlju
u cvjetni mirisni sad.
Dobro nam došli na svijet
vi što se rađate sad.

Ništa nas uništit neće,
život je vječan znaj.
Kroz naša tijela zemaljska
trepti svjetlosti sjaj.

Zapjevaj svemirski mrave,
ispuni ljudski svoj dug.
Domovina je naša
zlatnog sunca krug.

Dubičanima iz ljubavi za složnu razumnost

Dubičanima pak želim da, unatoč mnogim žalostima u njihovim dušama i srcima, pokušaju smoći snage i strpljenja gledati daleko, gledati interese u zajedništvu i pokušati propuštene i pogrešno učinjene akcije u prošlosti učiniti svojom učiteljicom.

U trenutku kada je teritorij Mjesne zajednice Hrvatske Dubice pod okupacijom, korisno je pokušati razmisliti o općoj budućnosti čitavog mjesta.

Odluka o budućnosti Hrvatske Dubice neka bude u rukama Dubičana, sada u onom opsegu koji se može utvrditi.

Neka za razmišljanje posluži i činjenica da su Dubičani imali vatrogasno društvo, pjevačko društvo, nogometni klub, školu staru više od 100 godina i druge sadržaje.

HRVATSKA DUBICA OPIS PROJEKTA POVRATKA PROGNANOG STANOVNIŠTVA

1. UVOD

Ovim projektom povratka daju se, u izrazito idejnoj formi, elementi za daljnju razradu i analizu.

Upotrijebljeni su podaci koji su dostupni, a za mnoštvo nedostupnih podataka obavljene su procjene.

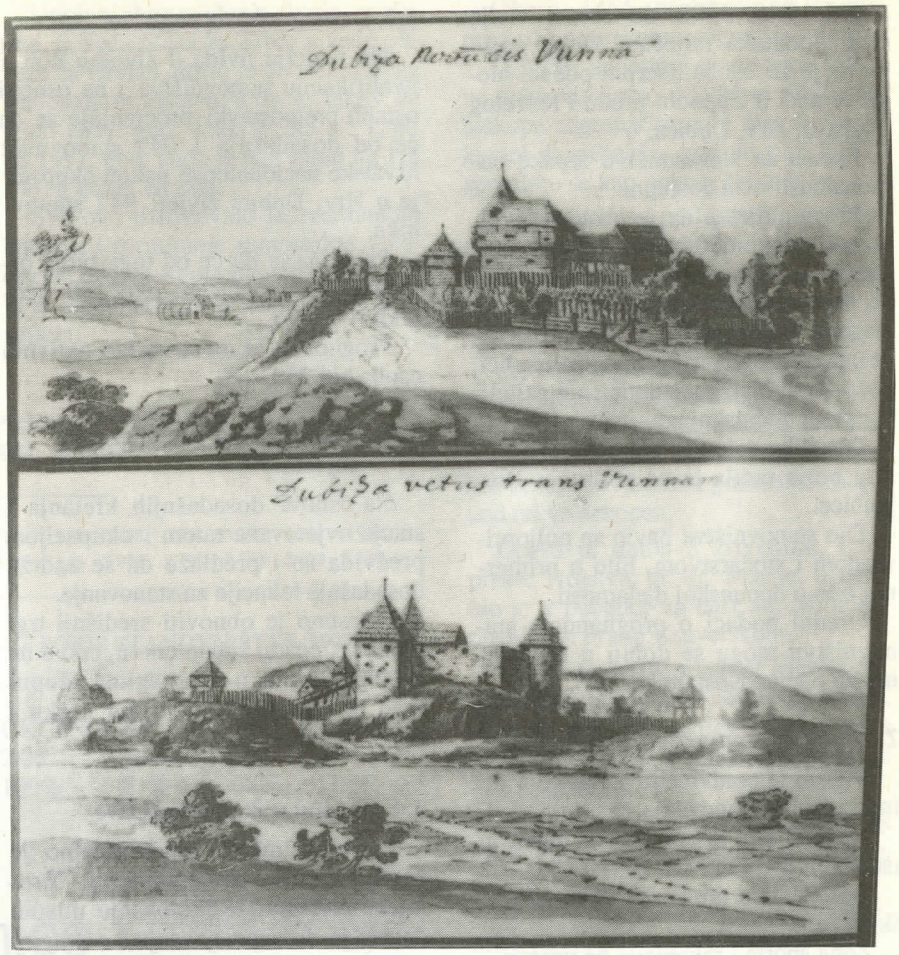

Svrha ovog projekta jest pobuditi interes da se vrijeme dok traje okupacija grada iskoristi za dogovaranje temeljnih odrednica daljnjeg opstanka i ravoja grada.

2. OPIS POSTOJEĆEG STANJA (prije 13. 9. 1991)

2.1. Lokacija

Mjesna zajednica (u daljnjem tekstu mjesto) Hrvatska Dubica omeđena je na sjeveru rijekom Savom, na istoku naseljem Tanac (općina Novska), na jugu rijekom Unom i na zapadu naseljima Baćin, Cerovljani i Predore, koja pripadaju općini Hrv. Kostajnica. Mjesto je u sastavu općine Hrv. Kostajnica i smješteno je na krajnjem istoku spomenute općine kao posljednje mjesto koje graniči s općinom Novska. U samom mjestu u donjem njegovu dijelu, zvanom Donja, svojom istočnom stranom blagom padinom završava Zrinska gora.

Površina je mjesta veća od 80 km^2, dužina je unske obale od Bačina do Tanca oko 15 km, a dužina obale rijeke Save oko 8 km.

2.2. Demografski podaci

Prema popisu stanovništva iz godine 1991., mjesto je imalo 2 062 stanovnika.

Po 1 km^2 živjelo je 25,8 stanovnika.

Ukupan je broj djece koja su pohađala školu oko 300, što čini 14,5% ukupnog stanovništva.

Prosječna je dob stanovništva 40 godina.

Nacionalna je struktura mjesta ovakva:

Hrvati	1 042 stanovnika ili 51%
Srbi	739 stanovnika ili 38%
Ostali	226 stanovnika ili 11%

Broj nestalih na osnovi podataka iz knjige "Hrv. Kostajnica i Zrin", objavljene 1992. god., iznosi 57. Od toga su hrvatske nacionalnosti 54 osobe i 3 osobe srpske nacionalnosti.

Prema dostupnim podacima, utvrđeno je da su 14. 10. 1991. odvedeni iz Hrv. Dubice kamionom ili autobusom u nepoznatu smjeru, navodno u logor u Glinu.

Ubijeno je deset osoba, šest hrvatske nacionalnosti, tri srpske nacionalnosti, jedan muslimanske nacionalnosti.

Pojedinačna prezimena i imena objavljena su u navedenoj knjizi.

Od 13. 9. 1992. do objavljivanja ovih podataka (siječanj 1993. god.) umrlo je 16 osoba. Iscrpni podaci mogu se naći u Župnom uredu Presvetog Trojstva, Hrv. Dubica.

Podaci za stanovništvo srpske nacionalnosti nisu dostupni.

Procjenjuje se da je u radnom odnosu bilo oko 600 osoba, što čini 29% ukupnog stanovništva. Radno sposobno stanovništvo bilo je zaposleno u pogonu željezare Sisak, šumariji, zadruzi, zdravstvu, prosvjeti, željeznici, pošti, veterinarskoj stanici, ugostiteljstvu te u općinskoj administraciji.

Otprilike polovica radnika od ukupnog broja radila je na području Bos. Dubice.

Dio stanovništva bavio se poljoprivredom i stočarstvom, bilo u primarnoj bilo u dopunskoj djelatnosti.

Uredni podaci o prognanome stanovništvu mogu se dobiti u Povjereništvu općine Kostajnica.

2.3. Prostorno-urbanistički podaci

Mjesto je predviđeno uglavnom za individualno stanovanje.

Industrijska je zona predviđena u istočnom djelu mjesta.

Određeni su prostori za zdravstvo i školstvo.

Zona športa i rekreacije ne postoji.

Prostornim planom nisu obrađene namjene uporabe prostora.

2.4. Gospodarski podaci

U prošlosti se stanovništvo gotovo isključivo bavilo poljoprivredom i stočarstvom. U novije vrijeme znatan se broj radno sposobnog stanovništva zaposlio u pogonu Željezare Sisak (oko 80), u Šumariji (oko 60), u prosvjeti (oko 30), u Zadruzi (oko 40), u zdravstvu (oko 10), na željeznici (oko 10) i u trgovini (oko 10), a u Sisku, Bos. Dubici i drugdje još oko 360.

Preostali dio radno sposobnog stanovništva bavio se poljoprivredom i stočarstvom.

3. GOSPODARSTVENO-DEMOGRAFSKO-PROSTORNE PERSPEKTIVE

3.1. Općenito

U sklopu budućega provedbenog projekta povratka prognanog stanovništva u Hrv. Dubicu važno je i prijeko potrebno prije svega odrediti lokacije razvoja mjesta na osnovi dosadašnjega stanja, kao i stanja nastalog djelomičnim ili potpunim uništenjem mjesta.

3.2. Demografske prognoze

Na temelju uvida u životnu dob i kvalifikaciju stanovništva i na osnovi ostalih pretpostavki procjenjuje se da će od dosadašnja 1 042 stanovnika hrvatske nacionalnosti nakon okupacije u Hrv. Dubici živjeti 942 stanovnika.

Predviđa se da će od toga broja osnovnu školu pohađati oko 130 učenika.

Prognozira se da će radno aktivnih osoba biti 250.

3.3. Lokacija budućeg razvoja mjesta

Na osnovi dosadašnjih kretanja i stanja uvjetovana ratom i okupacijom predviđa se i predlaže da se zadrže dosadašnje lokacije za stanovanje.

Potrebno je obnoviti središnji trg, trgovine, poštu, župnu crkvu, crkvu na groblju, crkvu u Donjanima, župni ured te sagraditi benzinsku crpku i druge potrebne sadržaje.

3.4. Gospodarske perspektive

Područje mjesta tradicionalno je zemljoradničko-stočarski kraj. Promjene življenja, te školovanje mladih dovelo je do zapošljavanja i u drugim privrednim granama. Osnovne su razvojne tendencije poljoprivrede, stočarstvo, šumarstvo, metalska industrija, eksploatacija šljunka, trgovina i uslužne djelatnosti.

Kao dopunske aktivnosti predviđaju se obiteljska poljoprivreda i stočarstvo. Djelomično je moguće i bavljenje voćarstvom, vrtlarstvom, svinjogojstvom, pčelarstvom i peradarstvom.

Budući da je kompletan stočni fond uništen, potrebno je odmah započeti sa stručnom analizom izbora stoke pogodne za uzgoj u ovom podneblju.

Potrebno je također pronaći mogućnost nabave traktora i priključnih strojeva po povoljnim uvjetima, kako bi se mogla spremno dočekati obrada zemlje. Predviđa se projektiranje stambenog i gospodarskoga tipskog objekta koji bi bili u funkciji prosječne poljoprivredne obitelji, a u skladu s prostornim planom mjesta.

3.5. Sakralni objekti

Na području mjesta bile su tri crkve koje su do okupacije bile u funkciji. Župna crkva Presvetog Trojstva sagradila bi se na postojećoj lokaciji prema projektu u dogovoru sa Zagrebačkom nadbiskupijom. U sklopu crkvenog kompleksa potrebno je obnoviti ili iznova sagraditi župni dvor i eventualno vjeronaučnu dvoranu.

Ovaj lokalitet potrebno je uzorno urediti i ozelenjeti da bude ljepši nego što je bio prije.

Isto je potrebno napraviti i za kapele na groblju i u Doljanima.

Iz priloga o popisu stanovništva vidljivo je kretanje broja stanovnika od god. 1857. do 1991.

Od 1857., kada je broj stanovnika bio 2 848, on je rastao sve do god. 1910. (3 783).

Od 1910. do 1991. god. broj se stanovnika smanjio na 2 062.

Vidljivo je da se broj stanovnika povećavao do prvoga svjetskoga rata u doba prisutnosti Austro-Ugarske na ovim prostorima.

Stvaranjem stare Jugoslavije od god. 1918. do danas broj je stanovnika padao, da bi pao na 2 062 stanovnika, dakle, na najmanji broj otkako se provode popisi stanovništva.

Predviđaju se ovi oblici gospodarske aktivnosti stanovništva

- Poljoprivredna zadruga (sadašnja lokacija)	35 osoba
- Šumarstvo (po programu Republike	40 "
- Metalska industrija(program Željezare Sisak)	80 "
- Eksploatacija šljunka (program Republike)	10 "
- Trgovina	10 "
- Prosvjeta	20 "
- Zdravstvo	10 "
- Željeznica	12 "
- Općinska uprava	13 "
- Pošta	6 "
- Veterinarska stanica	4 "
- Uslužne djelatnosti	25 "
- Betonska galanterija i građevinski materijal	20 "
UKUPNO	285 osoba

Taj je pad očit upravo dolaskom na vlast Jugoslavije koja je vodila radikalnu velikosrpsku politiku.

Rukovodeća radna mjesta bila su predviđena za srpsku nacionalnost.

Oni su bili rukovoditelji u šumariji, zadruzi, pogonu Željezare, željeznici, školi i u veterinarskoj stanici.

Nijedan Hrvat nije mogao biti rukovoditelj, iako su Hrvati, kao što se iz priloga vidi, bili većinsko stanovništvo.

Upravo zbog vođenja dvojne politike, tj. veća prava za Srbe, a veće obveze za Hrvate, došlo je do današnjega nacionalnog sastava, a on je takav da je od 1857. god., kada je bio 4 : 1, pa do 1991. god. kada je pao samo na 1,2 : 1,0 u korist Hrvata.

Sve ovo uzrokovalo je nacionalno buđenje i formiranje samostalne i neovisne države Republike Hrvatske koju je međunarodno priznalo 96 država svijeta.

BROJ STANOVNIKA PREMA POPISIMA OD 1857. DO 1991. godine

Godina:	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1991.
Broj:	2 848	3 153	3 172	3 379	3 468	3 783	3 525	3 383	2 813	2 793	2 723	2 433	2 062

POPIS STANOVNIŠTVA 1948. god.				POPIS STANOVNIŠTVA 1991. god.			
UKUPNO	HRVATI	SRBI	OSTALI	UKUPNO	HRVATI	SRBI	OSTALI
2 813	1 910	871	32	2 062	1 042	794	226
100%	68%	31%	1%	100%	51%	38%	11%

Izvodi iz spomenice rimokatoličke župe Presvetog Trojstva u Hrvatskoj Dubici

Godine 1912. objavio je Pavao Leber, kanonik prvostolne crkve u Zagrebu, knjižicu "Povijestne crte nekih župa u bivšoj banSKoj krajini". O župi dubičkoj na vječnu uspomenu piše u njoj doslovce ovo:

"U ovom članku nacrtat ću stanje župe dubičke, kakvo je opisano od god. 1736. do god. 1771.

Mislim, da neće biti s gorega, ako nekoliko riječi spomenem kao uvod.

Župa Dubička postoji od davnih vremena. Po Dubici dobio je ime i arhiđakonat dubički, koji je u 14. vijeku obsizao tri crkvena kotara, naime: dubički, sanski i vrbaški. U tom arhiđakonatu bilo je g. 1334. 46 župa, g. 1501. 17, a podpadale su većinom župe u današnjoj Bosni. Danas spada od prijašnjih župa pod arhiđakonat dubički župa dubička i jasenovačka sa krapjanskom.

Ostale župe koje danas spadaju pod arhiđakonat dubički, utjelovljene su g. 1771. iz arhiđakonata gorskoga.

U Dubici, na desnj obali Une, imali su Pavlini u 13. vijeku samostan sa crkvom bl. dj. Marije, te su bili 200 godina u Dubici, djelujuć za vjeru Kristovu.

Oko g. 1465. povukoše se Pavlini pred silom turskom u sigurnije mjesto.

G. 1736. spominje se, da župa spada na pokroviteljstvo u jednom dijelu na biskupa zagrebačkog a u dva dijela na kaptol zagrebački, godine pak 1762. spominje se kao pokrovitelj ban.

Župna crkva podignuta na čast presv. Trojstva bila je isprva drvene, g. 1771. počela se crkva zidati, a toranj bio je već g. 1767. zidan i u njem 3 zvona.

Crkva je ograđena bila, te je narod običavao prije službe božje oko crkve idući moliti. G. 1738. umro je kanonik zagrebački Mijo Zlatarić, koji je obnašao čast zapovjednika grada u Dubici i kod crkve zakopan.

Crkva je imala 3 žrtvenika, i to: presv. Trojstva, bl. dj. Marije, a treći bio je s početka na čast sv. Mihalju, poslije sv. Franji Ksaverskom.

Crkvu je darivao kaptol zagrebački crkvenim odijelom i inim stvarima. Župnici nisu bili uvijek zadovoljni s narodom jer da je mlak u pohađanju službe božje.

G. 1759. bilo je u župi dubičkoj 208 kuća, i to u Dubici 157, u Baćinu 39, u Cerovoj kosi 12.

G. 1768. bilo je za ispovjed sposobnih 990.

Župni stan bio je na zapadu od crkve, drven i malen.

G. 1771. podignut je stan na jedan kat, u gornjem katu 4 sobe.

Župnici bili su ovi: Ivan Zečić, Stjepan Dragun, Petar Perički, Petar Krivošić i Petar Bižačić, rodom Petrinjac. Župnik Dragun ostavio je 200 forinti da se kamati upotrijebe na palenje vječne luči, a kanonik Posredić 50 for. za nošenje bakalja kada sve-

Dio Dubičke satnije prije odlaska na dužnost (okolici Sunje)

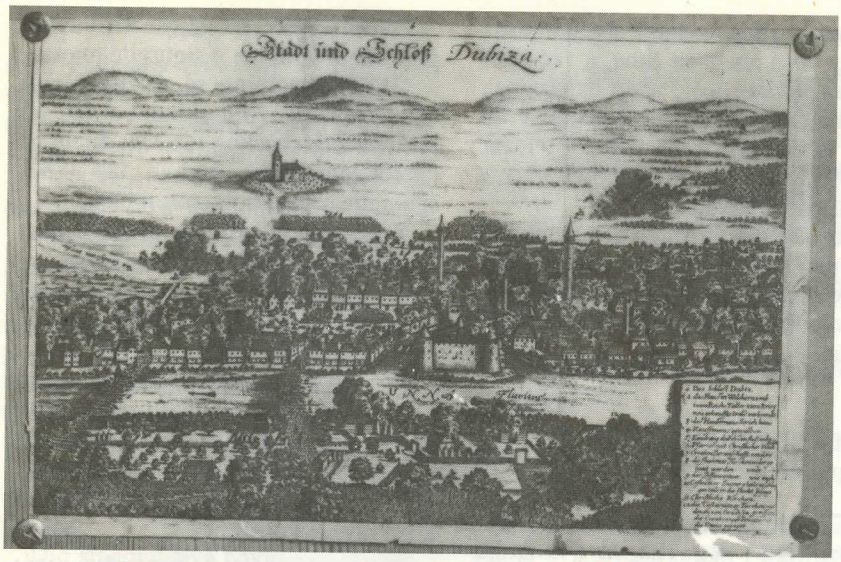

DUBICA, bakrorez - prikaz mjesta sa starim gradom nad Unom

ćenik ide k bolesniku, no ovaj novac uzet je, kada se je crkva počela zidati.

Župnik je imao dovoljno zemlje ovkraj i onkraj Une, uz to imao je lukno, štolarinu, ribolov, pravo na drva, i prem nije imao vinograd, imao je pravo vinotočja. U crkvi je obavljao službu pjevača Pavao Taradia. Bratovštinu za kršćanski nauk bila je uvedena na čast presv. Trojstva i neoskvrnutom začeću bl. dj. Marije.

Do god. 1771. nije u mjestu bilo učionice, prem se ističe potreba da bi jako nuždna bila.

I preko Une bila je župa, te ću o njoj ukratko napisati, što govori bilješka iz g. 1736.

Župna crkva u Dubici preko Une sagrađena je na čast sv. Stjepana kralja. Zvono sv. Stjepana visilo je među dva stupa među pročeljem crkvenim. Oko crkve ograđeno je groblje, u koje su se vjernici zakapali. Župom upravljao je Marko Biondić, svećenik, za koga veli pisac, da služi misu ilirskim (staroslavenskim) jezikom, knjige za propovijedi da ima hrvatske. Župni stan bio je malen i drven uz vodu Unu, pokraj crkve.

Kad je kanonik Vučetić u prošlom vijeku ovu crkvu pregledao, našao je u crkvenoj blagajni 30 for. za koj je novac nabavio misno odijelo i crkvenu zastavu.

Kapele u župi dubičkoj bile su slijedeće:

1. Kapela bl. dj. Marije u Starom varošu. Ova je kapela bila nekoć župna crkva, ali jer je zrnje iz topova i pušaka dosizalo s turske strane, uzidana je župna crkva dalje od udarca. Ova je kapela bila kamenom podzidana, a inače sva drvena. Okolo nje bilo je groblje, kam su se zakapali župljani iz Dubice.

2. Kapela sv. Ivana Nepomuka

Ova je kapela podignuta u polju med gradom i kapelom bl. dj. Marije, blizu Une i to troškom zapovjednika dubičkog kanonika Colnića koj je postao bosanski biskup. U zvoniku bilo je zvono od 2 tone, služila se misa triput na godinu. Od 1771. napominje se da ta kapela nije potrebna, pa da se zato dokida.

3. Kapela Svih Svetih u Baćinu. Kapela drvena na brdašcu pokraj sela Baćina, bila je neugledne vanjštine, te se u bilješki veli da je sličnija klijeti u vinogradu, nego crkvi. U zvoniku bilo je zvono od 2,5 t? Oko kapele bilo je groblje, u koje su se zakapali župljani toga sela. Na godinu služila se je služba Božja pet puta."

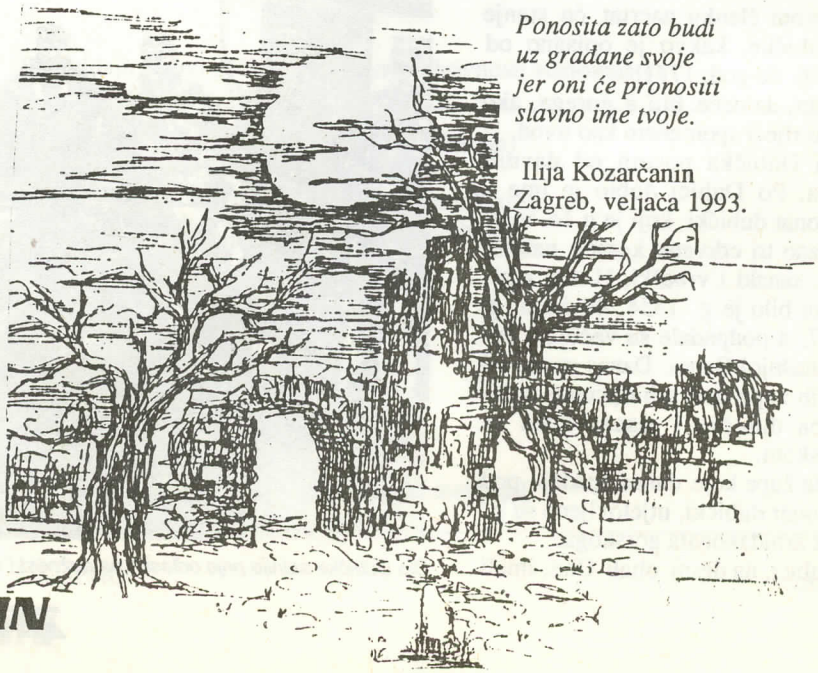

HRVATSKA DOMOVINA

Oj Hrvatska, zemljo mila
što te sada snađe,
tko to hoće da potopi
baš sve tvoje lađe.

Drznuli se ti tuđinci
da ti slome krila,
a ti stojiš, ponosito,
kao gorska vila.

Kad su došli davno, davno,
baš na tvoja vrata
svakoga si ti primila
ko rođenog brata.

Otvorila ti si njima
vrat svoje duše,
mjesto da ti kažu - hvala,
pomalo te ruše.

Nisu, eto, zadovoljni,
domovino draga,
pa tjeraju, nas, Hrvate
sa našega praga.

Ali, račun su pravili.
ti izrodi sami,
zato si im, domovino
rekla - stani, stani.

Mnogi od njih već se kaje
što je napravio
sada vide da ugrožen
nitko nije bio.

U nnogim još, na žalost,
ista klica klija
pa bi htjeli od Hrvatske
da bude Srbija.

Oj Hrvatska, domovino,
na braniku tvom
stoji Hrvat-Hrvatica
srcem, dušom svom.

Ponosita zato budi
uz građane svoje
jer oni će pronositi
slavno ime tvoje.

Ilija Kozarčanin
Zagreb, veljača 1993.

Iz naših prognaničkih centara

SOPOT, Zagreb

Đački dom graditeljskih struka "Zvonko Brkić" u Sopotu prvi je i najveći zbjeg u Zagrebu. Danas u Zagrebu ima 59 takvih zbjegova. Prvi su u ovaj dom stigli Kostajničani u noći između 31. VII. i 1. VIII. 1991. Prognanici iz Hrvatske Kostajnice, Dvora i Dubice najbrojniji su, no osim njih, ovdje su prognanici iz Baranje, Like, Topuskog, Gline, Vukovara...

O organizaciji života u ovom zbjegu razgovarala sam s gđom Ljubicom Matolić, bivšom voditeljicom zbjega, i gosp. Markom Aralicom, ravnateljem Doma i sadašnjim voditeljem zbjega. Zbjeg ima oko 600 prognanika, a oko 450 ih je s područja općina Hrvatska Kostajnica i Dvor.

Dobna struktura prognanika:

1. Djeca predškolske dobi (do 6 god.)	48
2. Školska djeca	
od I. do IV. razreda	36
od V. do VIII. razreda	32
srednjoškolci	24
3. Radno sposobni	260
4. Stariji od 60 godina	80

Napominjem da se ovi podaci odnose na cijeli zbjeg. U domu je 73 prognanika s mirovinom, od toga sedam s bosanskom mirovinom koja je izuzetno mala. Novčanu pomoć od Službe za socijalni rad prima 14 obitelji. Radnu obvezu ima 65 prognanika, a u radnom ih je odnosu 120. Od ukupnog broja radno sposobnih muškaraca većina je u redovima Hrvatske vojske. Gđa Matolić priča o počecima:

"Budući da nitko u ovoj zemlji niije imao nikakvih iskustava i da nam se sve ovo događalo prvi put, organizaciju života i rada u zbjegu pokušala sam provesti slijedeći upute u 'Narodnim novinama'. Prema njima, svaki je prognanik dužan imati radnu obvezu, što podrazumijeva uključivanje u svakodnevni život: dežurstva na porti, u kuhinji, blagavaonici, održavanje čistoće paviljona i okoliša, dežurstva na telefonu... . Snimili su stanje na katovima, održavali smo jednom tjedno sastanak, rješavali probleme. U početku je to izvrsno funkcioniralo. Zapelo je onog trenutka kada prvi nije obavio povjereni zadatak. Naime, nije se moglo jednako angažirati zaposlene i nezaposlene, majke s malom djecom i sl. ..."

Ipak, vezano uz radno područje, prognanici su se uključivali u niz poslova izvan Doma. Radili su na Velesajmu za Crveni križ, uključili se u akciju "Dobro je činiti dobro", išli su u berbu jabuka pretprošle jeseni u Ivaniću, žene su plele na Velesajmu. Jedan od najvećih pothvata prognanika ovog zbjega jest čišćenje i privođenje u funkciju vojarne u Borongaju.

DUBICA, Kostajničani u Zagrebu s mislima na rodni grad

Gosp. Aralica nas je upoznao da je potkraj siječnja 1993. održan sastanak prognanika - voditelja i predstavnika Republičkog ureda za prognanike. Prisutni su bili i profesori-voditelji, koordinatori rada s prognanicima gosp. Miletić, Jozo Grgac, Ante Afrić i Anđelko Gunić. Sastanak je održan radi poboljšanja uvjeta života, smještaja i prehrane u Domu. Gosp. Aralica izuzetno je zadovoljan radom voditelja, njhovom taktičnošću, ali i spremnošću da se održi red i spriječi samovolja. Velik problem smještaja u ovome zbjegu jest u tome što u jednoj sobi žive dvije i više obitelji, vrlo često iz različitih sredina. "Pokušali smo to riješiti", kaže gosp. Aralica, "ali svi su kapaciteti popunjeni, Dom je pretrpan, a bilo je i samovoljnih useljavanja! "Problem prehrane riješit će se poboljšanjem kvalifikacijske strukture kadra u kuhinji, ali znatan je problem odnošenje hrane u sobe, te bacanje ostataka hrane u kanalizaciju, što uzrokuje česta začepljenja. Problemi se rješavaju u hodu!" "Nastojimo prognanicima ne zagorčavati boravak ovdje", kaže gosp. Aralica i ističe mnoge darovatelje koji su pomogli prognanicima u Domu. Popis svih čuva se u upravi Doma! No, higijenskih potrepština nikada dovoljno.

Jednako je važna intelektualna donacija koju pruža niz vanjskih suradnika Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta, Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta, uz potporu Ureda za prognanike Vlade RH i Ministarstva znanosti RH. Zajedničkim snagama izradili su Program psihosocijalne adaptacije prognanika koji obuhvaća: program rada socijalizacijskih skupina djece osnovnoškolske dobi, program rada skupina TAE KWON DO, program rada učionice, program rada stvaralačke igraonice, program rada za skupinu adolescenata te grupni rad sa starijima. Vanjski suradnici rade na ostvarivanju ciljeva ovog programa. "Pomogli su nam", kaže gđa Matolić, "realizirati i dopunsku nastavu iz fizike, matematike i stranog jezika za učenike koji imaju teškoće u učenju! Vanjski suradnici vrhunski su stručnjaci koji

Sopot, blagavaonica

dobrovoljno pomažu. To su prof. dr. Marina Ajduković, doc. dr. Josip Janković sa Studijskog centra socijalnog rada, prof. dr. Dean Ajduković s Odsjeka za psihologiju te studenti Studija za socijalni rad. Njihov program odobrio je Ured za prognanike pri Vladi RH. Od gđe Slavice Špejar saznajemo da nigdje, ni u jednom zbjegu, rad socijalne službe nije tako organiziran kao ovdje. Gđa Snježana Jakubin realizirala je logopedske vježbe s djecom koja su imala poteškoće u govoru.

Zanimala nas je suradnja voditelja zbjega s Povjereništvom Vlade za općinu Hrv. Kostajnica! "Pokušali smo surađivati, no osim toga što se vaše povjereništvo koristi našim prostorom za kancelarije, nikakve druge kontakte nemamo!" Posebno ističem da smo pri organiziranju različitih skupova nailazili na razumijevanje uprave Doma koja nam je davala na uporabu svoj prostor.

Zaključujući razgovor s gosp. Aralicom, saznajem "...ljudi su prilično nervozni. Neprestano je postojala nada - jesen, proljeće, povratak. No ljudi više nemaju ta dva mjeseca. Dio se ljudi uključuje u sredinu, nije opterećen mišlju o povratku, u tim ljudima izbljeđuje i potreba za povratkom."

No ne mogu završiti a da ne spomenem da su se gotovo sve akcije začele u ovom zbjegu, zahvaljujući nekolicini ljudi koji su htjeli i željeli pomoći i raditi. Od inicijative za osnivanje Zavičajnog društva, Kluba prognanika (koji je samo osnovan, a ne radi, ne znam zbog čije nemarnosti), proslave Nikolja 1991., Spasovo po kostajničkom običaju, predizborni skupovi, izbori, a svakako je najznačajnije što se ovdje ponedjeljkom održavaju pjevački pokusi koje vodi Šandor Pavišić. Dakle, zainteresirani se prognanici uključuju. I djeca se uključuju, oni su u igraonici gđe Smiljane Kovač Prugovečki ili u učionici koju je vodila gđa Dragica Šubarić, a povremeno ju je zamjenjivala Ana Mateković!

A drugi? Drugi se iscrpljuju u obilascima Caritaca i Crvenih križeva skupljajući robu i hranu koju ne mogu potrošiti. Sramotno je kako se neki priom ponašaju. I ne mogu a da ne citiram jednog stručnjaka koji se bavio istraživanjem života prognanika, koji je zaključio da su najskromniji i najzahvalniji oni koji su najviše izgubili, a najnezahvalniji i najnezadovoljniji oni koji ni kod kuće nisu imali niti su znali gospodariti. Zaprepasti se čovjek od nezahvalnosti, ali ne pišem ovo da bih nekoga naučila skromnosti, nego da bih poduprla one ponosite i poštene ljude kojih, hvala Bogu, još ima!

Marija Krupić, prof.

---

* u HNK gledali su dječju operu: "Amal i moćni posjetioci", Tri kralja na putu u Betlehem

Stigli su darovi od malih prijatelja iz Njemačke

GOC-Zagreb

17. prosinca 1992. u 16 h prognani Kostajničani, Glinjani i Petrinjci bili su na predstavi * **"Božićna priča"**. Odaziv je bio dosta slab, a doživljaj izuzetan. Zahvaljujemo Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu!

Sv. Nikola nije zaboravio malene

26. prosinca 1992. tridesetero djece i roditelja, prognanika iz GOC-a, gledalo je u HNK-u baletnu predstavu "Ščelkunščik" P. I. Čajkovskog. Izuzetne dojmove pobudila je u nama vrhunska izvedba baletnog ansambla. Besplatne ulaznice dobila je za nas Maja Đurinović, plesni pedagog, koju je "slučaj" doveo među prognanike u GOC. No, nije ostala slučajni prolaznik, nego naš redoviti posjetilac, radnik u igraonici Smiljane Kovač-Prugovečki, te drag prijatelj. Maja radi u školi za ritmiku i ples /Bogovićeva ulica/, područnog odjela u Sloboštini. Ove godine desetoro naše djece upisano je u ovu školu. Na pitanje zašto to čini Maja odgovara: "Ples je najljepša umjetnost i jedan od najautentičnijih izraza čovjeka. Ples čovjeka razveseljava, uljepšava mu život. Budući da je to moje životno opredjeljenje želim i druge uvjeriti u to!"

*

18. siječnja 1993. oduševila nas je baletna predstava "AMADEUS MONUMENTUM", koju je zamislio i realizirao Milko Šparemblek.

19. siječnja prisustvovali smo "Baladama koje donosi vjetar". Portugalske

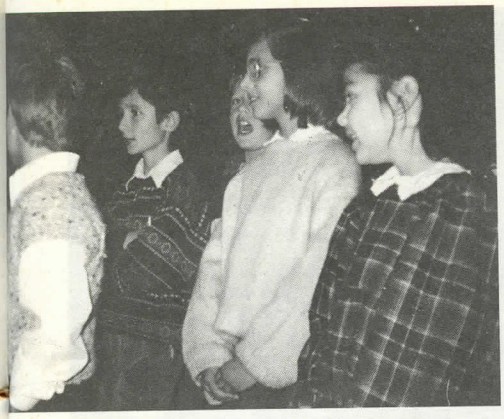

Nikolje u Crkvi bl. Marka Križevčanina

fado pjesme obradio je i povezao u ovoj poetičnoj baletnoj predstavi Igor Savin.

3. siječnja 1993. u 16 h, u blagovaonici GOC-a, g. župnik Krešo Bulić služio je sv. misu, a poslije blagoslovio Dom i sve koji u njemu žive. Na misi su bili nazočni i župljani župe Sopot koji su nas tom prigodom počastili keksima i domaćom rakijom. Kao svaki skup Kostajničana, tako i ovaj nije prošao bez pjesme.

*

13. siječnja 1993. djeca ovog zbjega bila su sa svojim roditeljima na Sljemenu na sanjkanju. Nezaboravan dan priuštili su djeci voditelji "Zelene grupe".

*

14. veljače 1993. u 11 h održan je Dobrotvorni koncert "Od srca dar" - prigodom proslave sv. Valentina, održan u koncertnoj dvorani "Vatroslav Lisinski", kao dar Zagrepčana prognanicima i gostima Zagreba. Djecu iz Kostajnice oduševili su "Klinci s Ribnjaka" i njihovi gosti!

KRIŽNI PUT

Moj brat po stradnju ima
iste sijede u kosi
i istu vrećicu bijelu
zgužvanu u ruci nosi.
Iste nam hlače i kaput
i iste cipele žute -
zauvijek pamtimo naše
krvave križne pute.

Jurijana Knežević

MOLITVA PROGNANIKA

Bože, pomozi nam da molimo,
Bože, pomozi nam da volimo,
Bože, pomozi nam da oprostimo,
Al' ne traži od nas da zaboravimo.

Jurijana Knežević

DUGA UVALA kod Pule

U paviljonima turističkog naselja "Industrogradnje" iz Zagreba bilo je smješteno oko 100 prognanika iz naše općine. Sada se broj smanjio.

Obitelji su smještene u paviljonima, a prehranjuju se u hotelskom restoranu.

Djeca polaze osnovnu školu u obližnjem mjestu, a srednjoškolci putuju u Pulu. Osnovna zdravstvena zaštita osigurana je u Dugoj Uvali, ali se zbog specijalističkih usluga i po lijekove putuje u Pulu pretrpanim lokalnim autobusom. Mlađi su muškarci u domobranskim i policijskim jedinicama u Sunji i Sisku. Ovamo dolaze svojim obiteljima u posjete i na odmor. Neki od prognanika privremeno se i zapošljavaju.

Povremeno im stiže humanitarna pomoć, ali raspodjelom nisu zadovoljni. Odnosi s hotelskom upravom i osobljem dobri su, iako i jedna i druga strana smatra da bi mogli biti bolji. Primjedbe su otprilike: Uprava očekuje da bi se prognanici mogli više uključiti u održavanje čistoće okoliša i paziti na djecu da ne oštećuju nasade. Prognanici, opet, da bi direktor trebao imati imati više razumijevanja za dječje nestašluke.

Večer u hotelskoj društvenoj prostoriji protekla je u zaista domaćoj, toploj atmosferi. Župnik je podijelio poklone koje je sv. Nikola poslao baš svakom djetetu. Djeca su zauzvrat pjevala i recitirala, te čitala i vlasitte radove, te smo pjesmu o Kostajnici Barbare Kaić, IV. razred, uzeli za časopis "Zrin" (objavljena u broju od prosinca 92.). Odrasli su nastavili razgovor o novom ustrojstvu općina. Jedinstveni su: Učinite tako da se što prije vratimo i da nam više nikada tuđin ne gospodari na našem svetom hrvatskom tlu.

I. V. K.

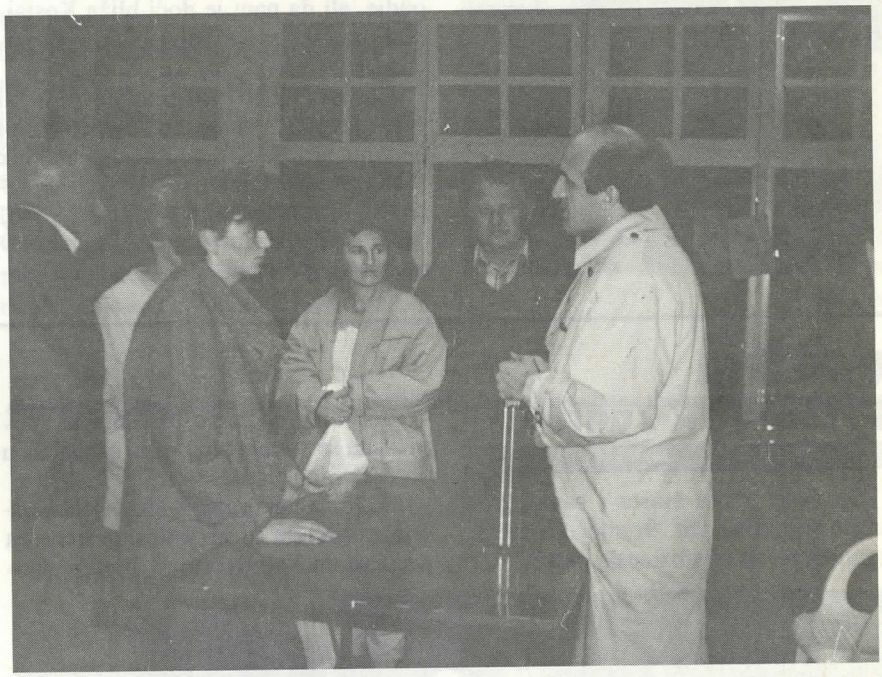

Povjerenik Vlade s Kostajničanima u D. Uvali

VRSAR kod Poreča

Osiguran je hotelski smještaj i prehrana za 30-ero naših prognanika. Sva djeca polaze osnovnu školu u mjestu, a srednjiškolci odlaze u Poreč. Odnosi s hotelskim osobljem vrlo su dobri, na stalnoj su im usluzi i nastoje zadovoljiti svaku zamolbu svojih "stalnih gostiju".

Našem posjetu razveselili su se svi: djeca poklonima od svetog Nikole, a odrasli da porazgovaraju o povratku, o novim općinama, o svojima na fronti...

Iznenadili smo se kako su dobro obaviješteni o svemu. "Uho nam je stalno uz radio, a o Kostajnici se, hvala

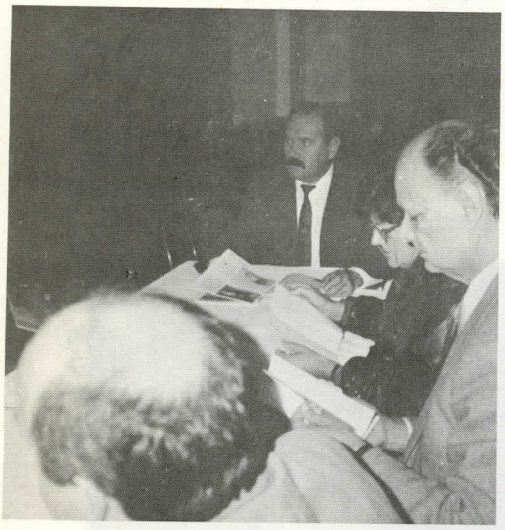

Bogu, daju iscrpne informacije. Veseli smo što se toliko brinete o našem kraju. Blago onima u Zagrebu! Nama je lijepo ovdje, ali da nam je doći bliže Kostajnici, pa makar i u vagone..." - jednodušni su.

Časopis "Zrin" razgrabljen je u tili čas, djevojčice su se razveselile zbirci pjesama Marije Krupić Račić, a zbornik "Hrvatska Kostajnica i Zrin" već su nabavili. Točno znaju svaku stranicu, osobito gdje su fotografije. Slike razorenih kuća, crkava, ulica gledaju i gledaju, a onda kao za sebe: Bože, što smo Ti skrivili da si nam za susjede poslao te nakaze koje samo nose ljudski lik! Kako smo te neljude samo tetošili, primali ko svoje, a gledaj što nam uradiše!"

Posebno su bili počašćeni što se, čuvši da Kostajničani imaju posjet, razgovoru pridružio i direktor HP "RIVIJERA", gospodin Marcelo Ivan Popović sa suprugom Višnjom, rođenom Sigur.

I. V. K.

RANŽIRNI KOLODVOR-Zagreb

Da žene mogu štošta i same, pokazale su i ovaj put. 9. siječnja 1993. organizirale su "čisto ženski susret".

Već duže vrijeme osjećala se potreba da se sastanemo onako susjedski u poslijepodnevnim satima.

Da ideja nekih naših sugrađanki uspije, pobrinule su se žene smještene na Ranžirnom kolodvoru. U lijepoj dvorani društvenog restorana stvorile su ugodnu atmosferu. Počastile su nas sokovima i keksima /kako su se našalile, kolačima ispečenim po zagrebačkim receptima/ i obveznom kavicom. Na Ranžirnom kolodvoru smještene su uglavnom obitelji iz Majura, Graboštana i Stubljana, pa smo se mnoge po prvi put susrele i upoznale.

Dugo se ostalo uz izmjenu vijesti koje pristižu iz okupiranih nam mjesta, o djeci i muževima na fronti, te priče i šale. Sve smo osjećale da je ovakav susret baš ono što nam treba i nedostaje i odlučile da se svaki mjesec održi po jedan.

Sljedeći će organizirati žene u tzv. privatnom smještaju. Rastale smo se tek navečer, pa kako je Ranžirni kolodvor malo izvan grada, osjećale smo se kao da smo bile na lijepom i ugodnom izletu. Jedva čekamo sljedeći susret.

M. D.

Moja stručna praksa u laboratoriju DZ Kostajnica u ratnim uvjetima

Nakon drugog razreda obrazovanja u Školi za zdravstvene tehničare u Zagrebu, dobio sam uputnicu za obavljanje završne prakse za drugi razred školske godine 1990/91. Bio sam sretan što ću tri tjedna provesti u svojoj Hrvatskoj Kostajnici i što ću raditi u ugodnom i poznatom okruženju laboratorija među poznatim osobljem i što ću susretati stare znance. Moram priznati, bio sam ponosan u bijeloj kuti s oznakom Crvenog križa na rukavu lijeve ruke. Ali, u laboratoriju je vladala neobična napetost. Nismo prepričavali viceve, šef nije došao s godišnjeg odmora, pa sam se počeo brinuti za potpis i ocjenu u mom Dnevniku prakse. Pacijenata je bilo sve manje i manje, a također i zdravstvenog osoblja. Primijetio sam da se kompletna medicinska služba premjestila u prostor Hitne medicinske pomoći. Pomagao sam dovlačiti ležajeve iz ordinacije u prostor velike čekaonice. Znao sam, stiže rat.

Puškaranja i detonacije s majurske strane čule su se sve bliže i bliže. Strah me obuzimao, a povratak u Zagreb bio je nemoguć zbog minirane pruge i blokirane ceste prema Sunji. Radio sam s roditeljima, tetom Anđelkom, doktoom Borisom i još nekolicinom u tjeskobnoj napetosti i neizvjesnosti u "boravku" hitne. Pratili smo na TV događanja u Glini i Petrinji i protjerivanje Hrvata iz njihovih rodnih sela.

Telefon je neprestano zvonio, a mama je primala poruke iz Policijske uprave. Počeli su dovoziti ranjenike. Dopremali su ih s ratišta i obrambenih položaja iz Kozibroda, Majurske ruke i Šupljeg kamena. Ekipe Hitne pomoći s našim doktorima i sestrama na dojavu su kretali u pomoć ranjenima, ali su ih ometali tenkovi i oklopna vozila JNA.

Pomagao sam mami i medicinskoj sestri Anđelki kod zbrinjavanja ranjenika. Nosio sam im vodu kada su bili žedni. Žene i muškarci iz Mađara donosili su kanistre vode s izvora i hranu. Brinuli smo kako teške ranjenike otpremiti u Sisak. Povremeno smo pokušavali naći sigurniju zaštitu sklanjajući se u prostorije pokraj mrtvačnice.

Jednog jutra postignut je dobovor za transport teških ranjenika i poginulih policajaca do Siska kroz sela koja su kontrolirali četnici. Moji su se roditelji dobovorili s glavnim liječnikom iz sisačke ekipe koja se probila do nas da me tim konvojem prebace do Siska i tako izvuku iz obruča. Konvoj je pratila vojska, pa sam osjećao neku tjeskobu i nesigurnost. Mama mi je stavila u džep kute putovnicu i 2 000 dinara. Zgrabio sam i svoj Dnevnik prakse i kao "prekobrojni" ušao u kombi s ranjenicima. Glavni liječnik mi je savjetovao da u bilo kakvoj situaciji samo šutim. Kolona je krenula. Prva barikada bila je na željezničkoj rampi na izlazu iz Hrvatske Kostajnice. Presrele su nas neke bradate spodobe u šarolikim odorama, naoružane do zuba. Jako sam se iznenadio kada sam ih vidio. Nakon trideset binuta pregovora s vojskom, propustili su nas. Produžili smo prema D. Kukuruzarima, Bijelniku, Petrinji i Sisku. Četnici su nas zaustavljali još četiri puta. Najgadnije je bilo na četvrtoj barikadi, gdje su čak otvarali naša vozila i prijetili da će nas poubijati. Jedan takav poluobrijani četnik otvorio je naš kombi te nas je počeo mlatiti oružjem. Repetirajući me upitao: "Šta ti, mali, tuđer uopšte radiš?" Zanijemio sam od straha. Mislim da bi nas ubili da oficir bivše JNA u tom trenu nije mahnuo rukom za polazak. Tako smo stigli u Petrinju gdje se vojska odvojila, a mi smo, odahnuvši, nastavili put do sisačke bolnice. Tamo su preuzeli mrtve i ranjene. Bio sam iscrpljen i užasnut. Osoblje iz bolnice mi je ponudilo sokove, čokoladu i drugo jelo, a onda su me otpratili na željeznički kolodvor. Vlakom sam sretno stigao u Zagreb.

Odahnuo sam, brinući za roditeljima koji su ostali u opkoljenoj Kostajnici.

Zagreb, 2. 2. 1993.

Nenad Ivče,
učenik Škole za zdravstvene tehničare
Zagreb

PRAGOVI OGNJIŠTA NAŠIH

Pragovi ognjišta naših
krvlju zaliveni
niknut će jedri
suncem rumeni.
Zarast će rane,
otpast će kraste,
ožiljci će sjati
glatkom mekoćom
sjaja dječjeg lica,
na spomen,
pamćenje
i upozorenje
o životu prognanih
i izbjeglica.

13. 6. 1992. *Branka Jagić*

Gradić je tada živio mirno

Župnik K. Bulić s gostima pred župnom crkvom

Moj prvi, a, na žalost, i posljednji posjet Hrvatskoj Kostajnici, jer uskoro je došlo do rata, bio je u kolovozu godine 1990, kada sam kao reporter kršćanske obiteljske revije "Kana" došla načiniti opširnu reportažu o toj katoličkoj župi u jednom mješovitom kraju, koji je do prije drugoga svjetskog rata bio čisto katolički, hrvatski s oko 95% hrvtskog pučanstva. A prije ovog rata pretezao je srpski puk.

U sjećanju mi je ostao lijep gradić što se protegao od zapada prema jugoistoku u smjeru izvorišta modrozelene Une uz čiju se lijevu obalu smjestio u dužini od oko tri kilometra, popevši se bokovima na obronke okolnih brežuljaka. I premda smo u travnju te godine nakon 45 godina srpsko-juboslavensko-komunističke strahovlade i srpskog gospodarstva nad hrvatskim pukom prvi put slobodno i demokratski glasovali, a Hrvatska demokratska zajednica odnijela je visoku pobjedu nad ostalima, moramo reći, također hrvatskim strankama, pa se zanos probuđena i zapretena hrvatstva poput Feniksa iz pepela proširio diljem Lijepe naše, u Kostajnici se među hrvatskim pučanstvom još uvijek osjećao strah pred Srbima, koji je, kako ćemo uskoro i doživjeti, bio i opravdan.

Gardić je tada živio miran, naoko sretan zbog pobjede hrvatstva i pada komunizma, a time, vjerovali smo, i srpske prevlasti svagdje, a poglavito u mješovitim krajevima, u cjelokupnom životu. HDZ i njegove podružnice nicale su po cijeloj Hrvatskoj, pa i na području Kostajnice i okolnih hrvatskih sela i mjesta. No, da se davao ne da tako lako stjerati onamo gdje mu je mjesto, osjećalo se i ovdje. Susjedi i sugrađani Srbi nisu se mirili s tom pobjedom hrvatstva u hrvatskoj zemlji, nego su se počeli spremati na oružanu pobunu protiv hrvatskih vlasti, što nije bilo novoga datuma; tko zna od kada su oni to snovali da Hrvatskoj otmu hrvatsko. I taj strah od njihove prisutnosti osjećao se tada i u Kostajnici.

Tog ljeta 1990. godine, kad smo u zanosu slavili svoju pobjedu, u razgovoru s nekim uglednim Kostajničanima, istaknutima i u HDZ-u, opazili smo da nipošto nisu htjeli reći svoje ime, ističući upravo to da ih se još boje i to je bilo znakovito. Čak su im pričali kako su se okupljali u parku ispred župne crkve i pokazivali svoju prisutnost i moć.

I prije prošlog rata pričali su, a stariji će se Kostajničani toga zacijelo sjećati, hrvatsko je pučanstvo u Kostajnici i u ovome kraju bilo zapostavljeno, premda u većini, i bez ikakvih prava. U drugome pak svjetskom ratu dovoljno je sjetiti se tragične sudbine starog hrvatskog Zrina, koji su partizansko-četničke bande zapalile, puk rastjerale, a zgarište se kao "ustaško leglo" više nije smjelo niti spominjati.

Prema popisu iz 1981, kostajnički je kraj imao tek 18% hrvatskog pučanstva ili 2 685 ljudi, a od toga je u samoj Kostajnici živjelo tek 1 080 žitelja Hrvata. Doduše, većih sukoba s pravoslavnim sugrađanima i sumještanima nije bilo, kako nam je tada potvrdio i kostajnički župnik vlč. Krešo Bulić, a niti ga je moglo biti jer je lažno bratstvo i jedinstvo štitilo tu farsu jakim vojnim i milicijskim snagama, no napetost je stalno lebdjela u zraku ovoga kraja. I tako se živjelo, bolje reći, životarilo u nacionalnom i vjerskom suživotu. Stoga i ne začuđuje što je i narod ovoga kraja s oduševljenjem prihvatio nove, demokratske promjene, pobjedu HDZ-a, te da ju je čak 95% hrvatskog i muslimanskog pučanstva prihvatilo. Zanimljivo je spomenuti da su se na osnivačku skupštinu HDZ-a u Kostajnici odazvali i predstavnici Srpske demokratske stranke, što je bila dobro smišljena varka. Stoga su bili u pravu oni koji su se još uvijek bojali njihove podmukle biznantinske lukavosti i nevjere, premda je sigurno da takvu mržnju i zlo nisu mogli ni u snu očekivati. I zato je jedan ugledni Kostajničan onog kolovoza 1990. godine izjavio: "Gušio se svaki hrvatski nacionalni i vjerski osjećaj, a to što su nam komunisti i Srbi radili kroz ovih 45 godina, ne može se niti opisati" u usporedbi s ovim što se sada dobodilo zapravo nije ništa, ili tek samo uvod u ovo povijesno besprimjerno zlo i mržnju.

Stariji i srednji naraštaji, mladi i djeca, danas se s tugom sjećaju svojih spaljenih i porušenih ognjišta, svojih domova u starom gradiću Kostajnici, koji je od pamtivijeka njihova hrvatska zemlja. A susjedi Srbi vješto su skrivali svoju duboku mržnju i čekali čas da je i javno pokažu pred svijetom i svima. Ali naš hrvatski puk, odgojen na kršćanskoj tradiciji opraštanja, ni sada ih ne mrzi, a ni otprije, kada su ih također kroz duga desetljeća gazili i nanosili im zlo.

Štoviše, župnik vlč. Krešo Bulić i tada je iznio neke podatke, primjerice iz župnih knjiga, prema kojima se vidjelo da su mladi skloniji mirnu i snošljivu suživotu, poglavito što se tiče

mješovitih brakova. Premda u maticama vjenčanih nema upisanih mješovitih brakova, koji bi bili crkveno vjenčani, njih je, bar civilnih, bilo sve više. Naime, župne su knjige pokazivale jednu drugu žalosnu činjenicu, stalno smanjenje broja Hrvata katolika, ili zbog iseljavanja mlađih, ili zbog mješovitih ženidaba i nekrštavanja djece u Katoličkoj crkvi. Djeca iz mješovitih brakova, koji se obično nisu sklapali ni u jednoj ni u drugoj crkvi, nego samo civilno, nisu se uopće krstila. Štoviše, vjerski život pravoslavne braće bio je i ovdje i svagdje posve zapušten, malo bi tko nedjeljom dolazio na liturgiju, vjenčavali se nisu niti su djecu krstili crkveno, pa ni djeca nisu išla na vjersku pouku. Mlađi su se iseljavali u potrazi za poslom kojeg su ovdje jedva dobivali, a o nekim boljim državnim službama nije bilo ni govora. Sve su bolje položaje i mjesta držali Srbi.

U obiteljima, i ne samo mješovitima, bilo je jedno, najviše dvoje djece, premda im je standard dopuštao i dijete više. A vjerski mlaki, mladi su se Hrvati povodili za svojim pravoslavnim vršnjacima, i to ne baš uvijek iz straha, već i iz komotnosti i lagodnijeg života. Doduše, vjerski se život hrvatskih katolika morao skrivati, jer u malom mjestu sve se vidjelo i znalo. No, stariji svijet, osobito ženski, redovito je dnevno dolazio na bogoslužja. Više su bile prestrašene srednje generacije radnih ljudi i mladi. Stoga se njih moglo vrlo rijetko vidjeti u crkvi, i to možda prije radnim danom nego blagdanom i nedjeljom, kada se budno pazilo tko ulazi u crkvu. Tako su i djeca, premda ih je navečer u ckrvi znalo biti dosta, nedjeljom redovito izostajala. A djevojčice su bile hrabrije od dječaka, pa su one u kostajničkoj župnoj crkvi sv. Nikole odavno i ministrirale.

Jedan od takvih hrabrih bio je i župnik Ivan Vnučec, koji se, kako su mi rekli tog kolovoza, nikoga nije bojao, pa ni srbokomunističkih vlasti, tadašnjih sedamdesetih i početkom osamdesetih godina žestokih. Župljani ga se sjećaju s ljubavlju i poštovanjem. Rekli su mi tada: "Bio je poseban čovjek." On je tih godina u Kostajnici uspio obnoviti vjerski život, privući mlade, pokrenuti niz župnih akcija. Primjerice, obnovio je župnu crkvu i staru župnu kuću, sagradio novu vjeronaučnu dvoranu i novu kapelicu u Timarcima i to sve u deset godina svojega župnikovanja u Kostajnici.

I župnik koji ga je naslijedio, vlč. Zlatko Golubić, bio je od onih posebnih ljudi, koji je također dosta učinio za procvat vjerskog života u Kostajnici i njezinim podružnicama u okolnim selima. Sagradio je u Majuru kapelu sv. Mihovila, u Mračaju je obnovio kapelu sv. Ivana Glavosjeka, te kapelicu sv. Roka na kostajničkom groblju. Bože dragi, što je sada s tim našim dragim crkvama i kapelicama. Vjerojatno netko zna što je i sa župnom crkvom sv. Nikole i župnom kućom, jer različite su izjave onih koji su nešto vidjeli, no ni jedna nije lijepa. Zna se da su ih gađali, a koliko su pogođene i razrušene, to ćemo tek vidjeti, ako Bog dade, da se uskoro vratimo.

Župnik Golubić imao je već gotove nacrte i za kapelu u Selištu, ali mu je odobrenje bilo ukinuto. Komunističko bezvlađe! No, uzdisali su te, 1990. godine stariji Kostajničani kakva je ono bila mladost, samosvojna, hrvatska, katolička. Poslije je opet sve zamrlo. A tko zna, kažem danas, nije li sva ova teška kušnja dio Božjeg plana i taj križ treba izdržati na našim krhkim ramenima. No, vjerujem da unatoč "nadanju protiv nade", u Kostajničanima nije ugasila njihova vjera, vjera otaca. Da će se vratiti na svoja ognjišta i s pouzdanjem u Božju pomoć početi nanovo.

I kako se sve to okrenulo! Sjećam se kako su Kostajničani tada imali nadu i vjeru u bolje sutra, u procvat svojega kraja novim, demokratskim promjenama. No ne smijemo klonuti duhom. Ni oni koji su teže stradali, ni oni koji, zahvaljujući Bogu, nisu toliko osjetili strahote rata, premda je stradanje naše Domovine naša zajednička bol i patnja. Ali svaka patnja i trpljenje, imaju smisao u vjeri, u križu. S tugom mi naviru u sjećanje slike i stare franjevačke crkve s fra Emilom Crnkovićem, koji se, preselio u vječnost nakon progonstva iz svojeg starog samostana, gdje je živio gotovo isposničkim životom, pastoralno skrbeći za dio Kostajnice malo udaljeniji od župne crkve. Sv. Ante Padovanski danas je teško ranjen neprijateljskim granatama, a i stari samostan s pogledom na Unu. A franjevci koji su u Kostajnici bili prisutni, sigurno, šest stotina godina, opet će se vratiti i obnoviti svoje staro razoreno zdanje.

I lijepa barokna župna crkva sv. Nikole iz prve polovice 18. stoljeća prepuna je tragova razornih zrna. Ni visoke breze i čempresi koji su znakovito govorili o skrivenoj, ali neugasloj vjeri Kostajničana, nisu je uspjeli zaštititi od razorne mržnje onih kojima ništa nije sveto, pa ni hram Božji. I danas je jednako lijepa u mojim ne tako davnim uspomenama. I sve te slike lijepog gradića uz zelenu Unu naviru mi u sjećanje kad razmišljam o Kostajnici, Kostajnici u obruču srpsko-četničke okupatorske čizme.

H. Kostajnica, Crkva sv. Nikole, svečano predstavljanje sakralnog vodiča 91.

Svaki put kada susretnem župnika vlč. Krešu Bulića, zanimam se za novosti iz Kostajnice, a on ne zna mnogo više od mene, jer nemoguće je zaviriti tamo preko neprijateljskih nišana. I premda ga nisam imala prilike bolje upoznati, zavoljela sam taj lijepi stari hrvatski gradić bogate povijesti. Jer Kostajnica se spominje već u rimsko doba, kada je tu već prisutno i kršćanstvo i kada je Sisak bio sjedište bisku-

pije ovoga kraja. I iako nema zapisanih podataka o postojanju katoličke župe u Kostajnici iz ranijih stoljeća, sa sigurnošću se može tvrditi da katolička župa ovdje postoji već u 13. stoljeću, a vjerojatno i prije. No, u 14. stoljeću već se u Statutima Ivana Ahrđakona Goričkog bilježi kao župna crkva sv. Mihovila Arkanđela, a postoje i mnogi pisani podaci o postojanju Kostajnice kao katoličke župe. Sada je pak taj kraj duge kršćanske i hrvatske povijesti s katoličkim hrvatskim pukom "SAO Krajina". Čija, i u čije ime? Došljaka kojima smo pružili gostoprimstvo u srcu Hrvatske. Povijesna glupost i nemogućnost. No, nadajmo se da nas Bog sve zajedno neće ostaviti i da će se svi protjerani uskoro vratiti svojim domovima.

Željka Valentinčić

Posljednji Božić u Zrinu

Rođen sam u Zrinu 2. svibnja 1923. od oca Filipa i majke Antonije, rođene Petanjak.

Svoje djetinjstvo i osnovnu školu proveo sam u Zrinu, čisto hrvatskom mjestu, koji je tada imao ok 250 domaćinstava, četiri trgovine, tri gostionice, poštu, općinu, dvije škole, dvije crkve: sv. Križa i sv. Marije zajedno s oltarom sv. Jurja, oko koje je bilo mjesno groblje, a u njezinoj blizini stari grad Zrin.

S četrnaest godina odlazim iz Zrina u kojem tada ostaju roditelji s još dva brata, Ivom i Pavlom, te sestrom Marijom. Moj brat Stevo otišao je u naukovanje za postolara preko "Hrvatskog radiše" u Bačku, a brat Lovro u Sunju radi izučavanja kovačkog obrta.

Mene roditelji s 14 godina dadoše u trgovački nauk kod Pere Hajdinovića u Hrvatsku Kostajnicu, gdje ostajem tri godine. Gazda Hajdinović snažno je na nas mlade utjecao i što se tiče obavljanja posla i što se tiče držanja hrvatskog ponosa.

Nakon završetka naukovanja godine 1940. obilazim mjesta i gradove od Siska, Kutine, Požege, Zemuna do Zagreba.

Godine 1941. uspostavlja se naša Nezavisna Država Hrvatska, a ja sam u rodnoj kući. Moji se roditelji dogovaraju s općinskim bilježnikom Jurom Stipićem, koji im savjetuje da mene dadu u dočasničku školu Zagreb, u Ljubljanskoj ulici. Od svibnja do listopada 1941. nas 5 000 zajedno s našim hrvatskim časnicima odlazi na daljnje vojno školovanje u Njemačku za razne specijalnosti.

Za Božić god. 1941. dobivam dvotjedni dopust za posjet kući. Na zapadnom zagrebačkom kolodvoru dočekuje nas vojna glazba, a zatim odlazimo u vojarnu iz koje smo i otišli u Njemačku. Doček je veličanstven, a čitavim putem od kolodvora do vojarne pratili su nas veselje i pljesak razdraganih građana. Nakon što sam provjerio je li put za Zrin slobodan (na terenu već djeluju četničko-partizanske grupe, a ja sam u odori njemačkog vojnika), odlazim vlakom do H. Kostajnice. Po velikom snijegu saonama sa Stipom Brđarićem dolazimo do Divuše, gdje se javljam u oružničku postaju, a oni mi savjetuju da ne idem dalje jer da ima odmetnika, koji su već ubili neke naše mladiće kao Ivu Cvetkovića koji se vraćao iz njemačkog zarobljeništva.

Tada je Zrin čuvala hrvatska vojska, a odlasci i dolasci obavljali su se uz prisutnost vojnih patrola. Ja se ipak odlučujem: budući da je Badnjak, ići ću sam. Došao sam do srpskog sela ORAOVICA; tu se sastajem s jednim starijim čovjekom koji je poznavao moje roditelje i pitao me kamo idem. Pozvao me u svoju kuću, te me počastio rakijom i ručkom. Savjetovao mi je da se malo odmorim. Moram napomenuti da su tada u našem kraju Srbi živjeli bez ikakvih problema.

Već u predvečerje napuštam kuću, te uz njegovu pratnju odlazimo do mosta zvanog ĆETANOVIĆ, odakle do Zrina ima oko 4 km. S mosta primjećujem četiri čovjeka (naoružana) na križanju cesta za sela LOTINE, SEGESTIN, ZRIN, ORAOVICA; nisu nas primijetili, a ja sam pričekao da oni odu, te sam dalje sam po debelom snijegu uz brijeg nastavio uz groblje sela ROGULJE do Zrina. Ondje me je dočekao moj mještanim Martin Maraković sa sinom Jurom, te se uputismo do kuće Petra Krivošića, a unutra okićen bor, slama razgrnuta po podu i po njoj se valjaju djeca, a mi se gostimo medenom rakijom. Potom odlazim kući, a moja me majka dočekuje suzama radosnicama.

U kući su svi, cijela obitelj od deset članova: braća sa suprugama i djecom. Odlazim na polnoćku u župnu crkvu sv. Križa ispred koje se prije polnoćke plesalo kolo i pjevalo.

Nakon polnoćke plesalo se na križanju triju ulica ispod same zrinske kule do duboko u noć. Mnogo puta nedjeljom kolo se plesalo i u samoj kuli. Prvog dana Božića cijela obitelj ostaje u kući, a drugog dana naša je kuća bila puna ljudi, jer su se slavili imendani moje braće Steve i Ivana.

Drugi dan nove, 1942. godine zajedno s kolegom Matom Zorbasom, također vojnikom, odlazim pješke do DOBRLJINA, a zatim do VOLINJE na vlak za Zagreb i dalje u Njemačku.

Iz Njemačke se vraćam u travnju 1942. i tada sam instruktor domobranske vojske. U jednoj vojnoj akciji u listopadu u selu Bijela kod Daruvara

Pogled na južni dio Zrina snimak 1910. god.

bivam ranjen. Kao ranjenik za Božić 1942. posjećujem Zrin koji je još uvijek pod dobrom kontrolom hrvatske vojske. Božić 1942. g. proslavljam na sličan način kao i god. 1941. To je ujedno bio moj posljednji Božić u našem dičnom Zrinu.

Srbo-partizani napadali su Zrin oko 30 puta da bi u jednom napadu zaklali mojeg ujaka Juru Petanjka, a mojega brata Stevu masakrirali (nos, oči, uši) iako su obadva bili civili, dok su Matu Marića, također civila, ubili u bijegu.

Napad srbo-partizana poduzet na Zrin 8. rujna 1943. na Malu Gospu završen je 9. rujna paljenjem mjesta.

Mojeg oca zavezanih ruku odveo je Srbin Dragan Bukovica te ga ubio izvan sela prema ZRINJSKOJ DRAGI. Od nas petero braće nakon rata 1945. ostajem samo ja. Sve su pobili srbo-partizansko-četnički zlikovci da bi nam zatrli svaki hrvatski trag.

U Kutini na Božić 1992.

Jakov Ikić

Podignite naš barjak na Zrinu

Iliji Katičiću u spomen

Ilija i Marija Katičić: Susjedski su se odnosi zahladili, no kada je Ilija oblio, svi su ga obišli

ZIMI, uoči našeg stradanja, pozvan sam prvi put u kućni posjet k starcu Iliji u Kukuruzare.

Godinama prije prolazio sam vrbicima uz rijeku Sunju, pogledom preo mušice pratio zečje klupko kako praćeno lavežom, u borbi za život, grabi prema selu, traži utočište u smjeru dostojanstvene, velike stare kuće, iza čije drvene ograde motri starica, spasava zeca. Pas, mašući repom, vraća se niz sunjske virove, uz tragove negdašnjeg mlina, za mirisom zvijeri, štekćući, odvede lovačku družinu.

Gledajući s ceste, i slučajnom prolazniku prema Hrvatskoj Kostajnici ovo imanje mora zapeti za oko. Zgrada je izbačena prema glavnoj cesti više nego druge, ima velika zatvorena vrata na sredini, na kat je, građena u staro doba, omeđena ogradom, zelenog dvorišta, nekako tajanstvena, tiha, zagonetna.

Dugim, drvenim škripavim stubama, uz čvrsti hrastov rukohvat dolazi se u prostor skroman ali prostran, no topao, na zidovima mnoštvo slika. U zagrijanoj sobi, ispod platna Stjepana Radića, krhko, staro tijelo. Krupna šaka, izraženih kostiju, smežurane kože i blijeda, snažnim stiskom daje nadu.

Oči žive, pogled nježan, prodoran i težak.

Srce: "Lab-dab, lab-dab, lab-dab-dab, lab-dab-dab", nekako tiho, tiho, nepravilno, ali čulo se, čulo i bez slušalica. Kucalo je devedeset puta u minuti.

U prostranoj sobi, iza velikog stola, staričica domaćica, odrasla djeca, unuci. Beskrajna ljubav i odanost.

Jesam li ja to u Kukuruzarima, ispod Zrinske gore?

Škripi drevna hrastovina, tupka štap, vrata cvile.

Sve je kako treba. Na čelu stola je On. Niz duge, duge, drvene stube sišao je sam, kako je i inače kročio kroz život.

Mljeo je žito i kukuruz, brazdom parao zemlju, posijao sjeme; čitao i pamtio, s Bogom se družio, u ropstvu i tamnici čeličio duh. Mnoga, mnoga ljeta, gotovo cijelo stoljeće, Sunce i zima, vjetrovi i požari, vješala, sudovi i robija nisu mu uništili snažno tijelo, a još manje duh!

"Sine, sretan si što živiš danas, ja nisam imao ni pravo glasa. Velike nas nesreće čekaju. Izdržite: Podignite naš barjak na Zrinu!"

U dugim hladnim noćima, naslonjen na stol, ogrnut dekom, kazivao je prošlost, svoju mladost i našu budućnost.

Lab-dab... Lab-dab... Lab... dab--- Lab-... dab..... srce više nije kucalo. Umro je. S nadom u nas.

Njegovo tijelo pokapali smo jednog oblačnog dana na groblju sveti Rok u Kostajnici.

Negdje iza Djeda začuli su se rafalni pucnji, pretkazani zlokobni nagovještaji za koje je dida Milan znao.

Ukopali smo mu tijelo, ali su ostali njegov duh i djela i njegov zavjet za sve nas: Podići hrvatski barjak!

Lab-dab, Lab-dab, Lab-dab, Lab-dab, Lab-dab .....

Srce je otkucalo milijardu tristo četrdeset sedam milijuna, tristo sedamdeset tri tisuće i stotinu dvadeset puta .

Dr. Davorin Runje

M. Grabarević u Torontu 1964.

Razgovor uz crnu kavu u bivšoj smrtnoj ćeliji Okružnog suda Sisak

Martin Grabarević, bivši zatočenik Okružnog suda u Sisku i osuđenik na smrt strijeljanjem, nakon 46 godina posjetio je prostorije koje su od 1945. do 1950. godine služile za mučenje na smrt osuđenih Hrvata i iz kojih su svakodnevno isprebijani odlazili na stratište te u njima proživljavali najteže patnje.

Da bih uvjerljivo opisao sve događaje, moram krenuti od početka. "DRUŠTVO PRIJATELJA HRVATSKA KOSTAJNICA-ZRIN" prigodom mojega boravka u Hrvatskoj od 14. listopada do 7. studenoga ove godine pozvalo me je na sastanak s Upravom Društva koji se održao na poznatom i omiljenom mjestu OKRUGLJAK iznad Zagreba. Bilo nas je osmorica, uključujući i župnika župe sv. Nikola iz Hrvatske Kostajnice velečasnog Krešimira Bulića. Bilo mi je drago nakon 47 godina opet vidjelti poznate ljude među kojima sam odmah prepoznao profesora Ivana Kranjčevića-Vrpoljca, N. Račića i ostale.

Gospodin Vrpoljac najavio je razlog ovog sastanka i napomenuo da su me jednoglasno izabrali za prvog POČASNOG ČLANA DRUŠTVA. Bio sam ugodno iznenađen i od srca zahvalio na njihovoj odluci jer to je za mene zaista bila velika čast. Ujedno su mi najavili da će uskoro biti objavljeno 2. izdanje moje knjige "KALVARIJA HRVATSKOG BORCA".

Nakon večere velečasni Krešimir Bulić preselio se k meni i na stol postavio magnetofon. Pitanja su uglavnom bila u vezi sa sadržajem moje knjige, napose što se tiče života u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, križnog puta i, napokon, suđenja na smrt strijeljanjem 11. srpnja 1946, drugog suđenja u Vojnom sudu u Zagrebu, također na smrt strijeljanjem i, na kraju, trećeg suđenje na 20 godina robije, od kojih sam osam godina izdržao u Staroj Gradiški. Kod tog razgovara nekoliko sam se puta osvrnuo na mučenje u smrtnoj ćeliji u Sisku i usput izrazio želju da posjetim Sisak i po mogućnosti svih pet ćelija u kojima sam boravio.

Na moje veliko iznenađenje jedan od prisutnih prijatelja upitao me je kada želim poći u Sisak pa smo se dogovorili da to bude u utorak 3. studenoga. Zaista ta me je vijest obradovala, posebno onda kada mi je rekao da će s gradonačelnikom grada Siska i gospodinom Brodarcem urediti da me prime i izađu mi u susret.

Zaista, u utorak ujutro točno u 9 sati pred vratima nebodera u Ulici Rade Končara čekao je simpatični vozač Danijel u društvu prijatelja Stanka Bartolovića, umirovljenika rodom iz Zamlaće u općini Dvor na Uni.

Putovanje je bilo zaista udobno i u Sisak smo stigli prije deset sati. Budući da je Stanko već prije toga bio u gradonačelnikovu uredu, nije me čudilo kada smo se našli u velikoj novoj zgradi kraj rijeke Kupe. Najavili smo službujućem dočasniku svoj dolazak i za nekoliko minuta našli smo se u uredu g. Brodarca koji nas je zaista prijateljski primio. Izložio sam mu razlog svojeg dolaska u Sisak i napomenuo da bih najprije želio vidjeti zgradu Gradskog poglavarstva i odjel u kojem je bila smrtna ćelija. Na prvi pogled on se iznenadio i rekao mi da njemu taj odjel i ćelije nisu poznati pa mi je trebalo dosta vremena da mu objasnim. Ipak smo se nekako sporazumjeli i pozvao je čovjeka da nas odvede i da nam bude pri ruci. Dotični gospodin kojega je g. Brodarac odredio da ide s nama nije imao pojma o nekim ćelijama, ali sam im rekao da ću ih sam pronaći, a oni neka samo obavijeste službujućega u spomenutoj zgradi. Zapravo zgrada starog Gradskog poglavarstva bila je u Gajevoj ulici (Maršala Tita) preko puta Okružnog suda. Nekada se Preradovićeva ulica kraj rijeke Kupe zvala Prva ulica, Gajeva Druga ulica, Kačićeva Treća ulica, a Rimski prokop Četvrta ulica.

Uglavnom, kada smo vozač Danijel, Stanko i ja došli na glavni ulaz zgrade, nismo naišli ni na kakvu zapreku niti smo se morali javljati službujućem policajcu. Išli smo ravno do prvog ugla i skrenuli desno gdje su još postojala vrata sa željeznim rešetkama. Bila su otvorena i mi smo nesmetano ušli u taj hodnik koji mi je po svemu ostao u sjećanju. Jedino vrata koja su bila teška i sa željeznom motkom i lokotom nisu postojala, nego su sve četiri ćelije imale vrata obojena bijelom bojom i s običnim bravama.

Prije svega svoje pratioce odveo sam do ćelije broj 3, a kada sam je otvorio, iznenadio sam se jer je u njoj sada restaurant. Mlada žena koja je bila iza šanka poslužila nas je naručenom kavom i nije na nas obraćala osobitu pozornost. Tada sam se raspričao i dvojici svojih pratilaca pokazivao što je gdje u ćeliji bilo, počevši od kible za obavljanje nužde, daske zvane "prična" na kojima smo ležali, rešetke na kojima su preko dana stajali lanci kojima su nas svake večeri vezali i ujutro nakon oglašavanja crkvenog zvona odvezivali. Ujedno sam im pokazao mjesto gdje smo na prijedlog pokojnog Maćana Prpića iz Hrvatske Kostajnice pokušali ispod prična žlicama kopati cigle da bismo, ako uspijemo, pobjegli od smrti. Međutim, dogodilo se je da su Maćana jednog popodneva prozvali, svezali i odveli na strijeljanje, pa je taj pokušaj propao. Dok smo mi tako razgledavali, žena iza šanka malo se zagledala slušajući svaku izgovorenu riječ.

Odlučio sam potom izići u hodnik i pogledati ostale ćelije. Otvorio sam vrata ćelije broj 4 u kojoj je sada kuhinja. Ispričao sam se kuharici zbog smetnje, izišao i vratio se do ćelije broj 1 u kojoj je nekada bila mučionica. U njoj su prije odvođenja na stratište nesretnike vezali za karike na zidu, vezali im usta i prebijali im dijelove tijela. Tako isprebijane iznosili bi ih u dvorište i bacali na već pripremljene kamione, pokrili ih ceradama, a milicionari bi posjedali na kamione i pjevajući odvo-

zili na stratište. Međutim, sada tu više nije bilo spomenutih karika, nego mala uređena kancelarija, a u ćeliji broj dva sada je malo skladište hrane.

Kad sam se ponovno vratio u ćeliju broj 3 i dečkima ispričao što se sve nalazi u spomenutim ćelijama, pozvao sam ih da idu sa mnom da im opišem kako je to izgledalo u vrijeme dok sam prije 46 godina bio ovdje.

Vratili smo se sva trojica u restoran i, dok sam nastavio pričati o svojim doživljajima, najednom sam osjetio kao da ću se onesvijestiti. Naslonio sam se na stol i ženu iza šanka zamolio čašu vode. Izvadio sam iz džepa kutijicu s lijekovima i pronašao tabletu za smirenje, a drugu malu tabletu nitroglicerina stavio sam pod jezik i tako mirovao desetak minuta dok se opet nisam oporavio.

Istodobno su u prostoriju ulazile neke žene, valjda službenice iz te zgrade, a gospođa iza šanka pričala im je da je u ovim prostorijama, po mojim riječima, bilo mučilište i da su odavde odvodili osuđenike na stratište. Svaka od njih malo bi zastala, promatrala me začuđeno i odlazila, a jednoj sam pri izlasku prišapnuo: "Ovo su nekada bile smrtne ćelije i iz te četiri prostorije za vrijeme mojega boravka punih 140 dana odvedeno je nekoliko stotina ljudi na strijeljanje, ali je među takvima bilo i onih koje nisu strijeljali, nego su im kamama vadili srce i ostale dijelove tijela. To su krvnici sami pričali kada su se vraćali nakon završena posla i nastavili s pijankama, kadšto i po cijele noći. Jedan mladi milicionar iz Rosulja kraj Hrvatske Kostajnice pričao je pokojnom Marku Šariću i četniku Jovi Tubiću da su sve pokolje obavljali u šumi Kotar između Siska i Petrinje.

Odlazeći iz bivših smrtnih ćelija, pozdravili smo se s gospođom koja nas je dvorila i uputili se u zgradu Okružnog suda preko puta. Sa stražnje strane zgrade nismo mogli dobro razgledati ćelije u dvorištu, nego smo se popeli na prvi kat. Prišli smo prozoru koji gleda u dvorište i vidjeli sve ćelije kakve su bile prije 46 godina, ali su, čini se, sve bile prazne jer se na rešetkama nitko

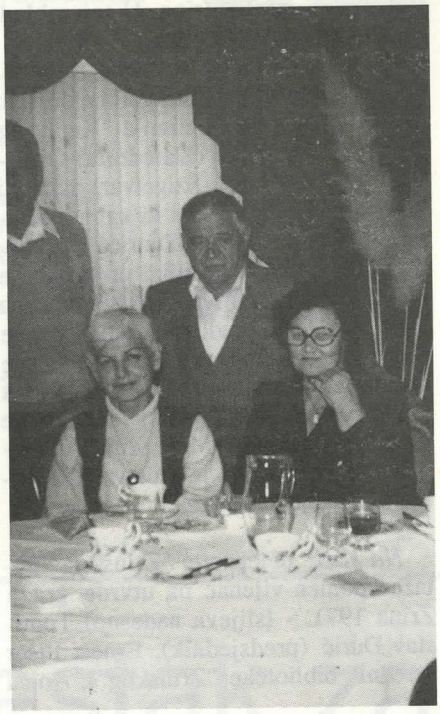

M. Grabarević sa suprugom Ankicom i gđom M. Pšeničnik-Pavelić

nije pojavljivao. Odlučio sam pogledati i sudsku dvoranu u kojoj me je predsjednik suda Jovo Polovina osudio na smrt strijeljanjem. Bez pitanja otvorio sam vrata i provirio u nju, a moji su me pratioci u čudu promatrali.

Na kraju smo se vratili u Prvu ulicu kraj rijeke Kupe da pogledam zgradu bivše milicije, koja je već u ruševnom stanju, i da prijateljima pokažem podrum u kojem mi je Jovo Maldeš slomio rebra. Tu me je zapravo tuklo njih osam razbojnika, a kada sam Stevu Pešuna (kojega sam otprije poznavao) upitao zašto me on tuče, onda je jednostavno prestao. Poslije mi je svezao ruke na leđima i bacio me u podrum na hrpu narezanih drva za loženje peći. Drugog jutra, a bilo je to 1. svibnja 1946. oko 9 sati prije podne, došao je u podrum, izveo me na dvorište i svezao za šljivu. Rekao mi je da to čini da bih se malo ugrijao od prošlonoćne studeni.

Moji su mi pratioci predložili da odemo u Sunju jer mi se tamo dva sestrina sina i unuk bore u Hrvatskoj gardi, ali sam odustao jer mi se put učinio prenapornim.

Odlučio sam stoga posjetiti starog i dobrog prijatelja koji je u Sisku službovao u mojoj satniji, a nakon rata zaslugom supruginog brata generala Vlade Janjića-Cape otvorio je gostionicu u Prvoj ulici. Zaista smo došli do spomenute gostionice i, kada smo ušli, tražio sam gospođu za šankom mogu li razgovarati s gospodinom Franjom Blažinom. Odgovorila mi je da je on umro još prije pet godina, ali da je ona supruga njegova sina pa, ako želimo, možemo razgovarati s njim. Začas se pojavio visok zgodan čovjek po prilici četrdesetih godina i uljudno se pozdravio s nama. Rekao sam da sam prijatelj njegova oca s kojim sam se zadnji put vidio god. 1954. u vlaku Beograd-Zagreb. Upitao sam Franjina sina za neke svoje znance iz vremena rata, ali se on sjetio samo Pavla Rivarolija i nazvao ga telefonski. Ovaj se u prvi mah nije mogao sjetiti s kim razgovara, a kada sam se predstavio, doista se iznenadio. Pitao sam ga za pojedince koje smo zajedno poznavli, ali mi on reče da su svi pomrli. Ostali smo, dakle, samo nas dvojica.

Hvala svim prijateljima koji su mi omogućili ovaj posjet Sisku, a želio bih iduće godine, uz Sisak, posjetiti Ogulin za koji me veže mnogo teških i lijepih uspomena, a, osim toga, na ogulinskom groblju pokopan je moj brat Jakov koji je kao hrvatski legionar ranjen u Oštarijama, a umro je u ogulinskoj bolnici. Htio bih također pogledati podrum u vojarni pokraj gimanazije u kojem sam jednu noć i dan prespavao s miševima.

Martin Grabarević

"Zrinski" na Zrinu godine 1971.

Našoj hrvatskoj javnosti vjerojatno nije poznato da je 300. obljetnica urote zrinsko-frankopanske - godine 1971. svečano obilježena i na drevnom gradu Zrinu. Tog smjelog pothvata i za ono vrijeme prihvatili su se članovi Kulturno-prosvjetnog društva "Zrinski" koje je osnovano u Čakovcu godine 1970. Predsjedništvo "Zrinskog" bilo je na gradu Zrinu 4. srpnja. Nakon što je otpjevana hrvatska himna "Lijepa naša", na glavnu kulu postavljen je spomen-lovorov vijenac s hrvatskom trobojkom, a potom je predsjednik "Zrinskog" Tomislav Đurić ukratko prikazao egzodus Hrvata iz sela Zrin. Pri povratku sudionici su se zadržali i u kraćem posjetu kod župnika u Divuši.

Za "epilog" ove svečanosti saznali su u "Zrinskom" nekoliko tjedana poslije prilikom susreta s divuškim župnikom u Zagrebu. Za posjet je, prema župnikovim riječima, brzo saznala milicija i otkrila vijenac, a kako je na trobojku bio ispisan samo tekst posvećen hrvatskim mučenicima, nije se znalo tko ga je postavio. Nastala je potraga uz pretpostavku da su to učinili vjerojatno nekadašnji žitelji Zrina. U toj zabludi nisu ni tragali u Čakovcu.

Kada je već riječ o Zrinu, treba istaknuti da je spomenute godine društvo "Zrinski" (uz organiziranje "Karavane Zrinski" - Zagreb (Katedrala)-Ozalj-Bečko Novo Mjesto-Szigetvar) tiskalo i knjižicu "Navik on živi ki zgine pošteno", autora Tomislava Djurića i Dragutina Feletara. U toj knjizi prikazana je ukratlo povjesnica Zrinskih i Frakopana i pet povijesnih gradova vezanih za ove rodove, među kojima i Zrin. Knjiga je godine 1971. objavljena u tri izdanja s nakladom od 10.000 primjeraka. Prošle godine, u nakladi "Mali princ" u Koprivnici, objavljeno je i četvrto, dopunjeno izdanje te knjige.

Na slici: delegacija "Zrinskog" polaže spomen-vijenac na utvrde grada Zrina 1971. - (slijeva nadesno) Tomislav Đurić (predsjednik), Ernest Fišer (urednik biblioteke "Zrinskog"), Anica Fišer (blagajnik), Dragutin Feletar (tajnik i glavni i odgovorni urednik "Kajkavskog kalendara"), Ružica Feletar, Slavko Jagačić i Marija Novak (članovi).

T. Đurić

NE ZABORAVILO SE

Tjedan užasa u dolini Une

Pripadnici Jugoslavenske armije zajedno sa šešeljevcima i martićevcima prijete potpunim istrebljenjem Hrvata u dvorskoj općini

Želim protestirati protiv lažnog i nepotpunog informiranja o tragičnim zbivanjima u hrvatskim selima donjeg Pounja uz cestu Dvor - Kostajnica, u čemu prednjače beogradski listovi "Politika" i "Politika eksperes", a slijde ih bosanski listovi "Glas" i "Oslobođenje", objavljujući nejerojatno zlonamjerne i lažne vijesti o situaciji u općini Dvor. Još žalosnije je što HTV i hrvatski tisak objavljuje mali broj vrlo nepotpunih informacija o stradanju hrvatskog naroda u selima Zamlača, Struga, Unčani, Golubovac, Divuša i Kozibrod.

Mi, žitelji hrvatskog Pounja, užasnuti smo upornim lažima velikosrpskih novinara o navodnom "genocidu" nad Srbima dvorskog kotara u sklopu bjesomučne propagande i patološke mržnje prema svemu što je hrvatsko, kao i huškanja banijskih Srba na fizičko istrebljenje nas Hrvata kojih u odnosu na Srbe ima dest puta manje, što takvim lažima daje dimenziju apsurda i ludila. Istina je potpuno suprotna, jer su "ugroženi" Srbi u općini Dvor sedam desetljeća imali (i sada imaju) svu moguću vlast i privilegije, a sada miniraju hrvatske radnje, teroriziraju hrvatske obitelji, hapse učenice iz hrvatskih sela na povratku kućama iz disko-klubova i koriste ih kao mamac za njihove roditelje.

Nasuprot lažima o ugroženosti Srba, užasna je istina da je već tjedan dana šest hrvatskih sela u potpunom okruženju id a se na njih otvara vatra iz svih oružja, uključujući bacače i bazuke, dinamit i ručne granate. Brane ih svi muški žitelji sela i dvije stotine mladih pripadnika MUP-a, koji su imali više mrtvih i ranjenih. Tko si ti" junaci" koji ubijaju policajce i hapse djecu? To su ishisterizirani šešeljevci udruženi sa Martićevim teroristima kojih ima preko pet stotina, a svesrdno im pomaže prevatnički predsjednik dvorske općine Bogdan Vajagić sa preko 800 svojih četnika-dobrovoljaca. Sve to tolerira i iz susjednog sela Javornik mirno promatra potpukovnik Kosta Đukić, komandant lokalnog garnizona. Pridošle posade 15 tenkova JNA zajedno sa martićecima i šešeljevcima blokiraju hrvatska sela i javno prijete potpunim istrebljenjem Hrvata u ovom dijelu "Velike Srbije", a trebalo je da postave tampon-zonu.

Stjepan Augustinović
Kozibrod

ZRIN

Kad grom se spusti
iz nebeskih visina
zasjat će zora
hrvatskoga Zrina.

Iz pepela ćeš niknut
kao Feniks ptica
tvoja će svjetlost
obasjat nam lica.

Živjet ćeš slobodno
u ljubavi i sreći
bit ćeš nam još draži,
bit ćeš nam još veći.

Valić Brako
Duga Uvala

Kišni dan u Capragu

Kišni ratni dan je na izmaku.
Nad Capragom magla jesenja.
U srcu tjeskoba.
Industrijska zona prepuštena noćnom čekanju paklenih poklona.
Ratna tuga pritisla Caprag.
Rafinerija je u plamenu.
Maglena industrijska zora još ne sviće.
Ekološki sprovod kreće prema ambisu.
Ljudi žure u podrume crvenih nebodera.
Crnog Lenjina nema na trgu.
Sišao uz prasak sa svog crnog postolja i otišao prem Željezari da umre zauvijek.
Tugaljivi zvižduk manevarke lebdi u ratnoj noći koja donosi snove mutnih nabujalih rijeka što teku u nepovrat.

Ivica Lenac
studeni 1991.

LIJEPA NAŠA DOMOVINO

Sonet 1.

D o m a j o, ti si radost i bol moja,
Ranjena srca s tvojim srcem patim,
U duši noseć sva stradanja tvoja,
Finijim zvukom jeke tvoje pratim.

Raskošne dveri, hramove ti sjajne
A g r e s o r ruši, na te ruku diže...
Njegove pute tko će saznat tajne,
I zašto bol te - iskušenje stiže.

Tek po svom k r i ž u uzvišena bivaš,
U povijest Svijeta produžuješ dane.
Đerdan od suza il bisera skrivaš.

M o r e te krasi... Luka si mu blaga,
A nosiš ljubav i mir na sve strane,
NAJLJEPŠA MOJA DOMOVINO DRAGA!

(Iz sonetnog vijenca)

Sestra Marija od Presvetog Srca (Anka Petričević)

Nadomjestak za dom

Hrvatskokostajnički domobrani, braneći Sunju, pripremaju se za povratak svojim kućama

Domobranska pukovnija Hrvatske Kostajnice preuzela je odgovornost za cijelo područje oko Sunje štiteći ga od prodora neprijatelja smještenog u obližnjim uporištima. Na desnu obalu Save prva skupina Kostajničana stigla je još u prosincu godine 1991. za žestokih bitaka i topničkih napada kada je na Sunju i okolicu dnevno padalo više od tri tisuće projektila ispaljenih iz topova, haubica, minobacača i drugog topničkog oruđa. Kasnije je prevedena u domobranski sastav koji je popunjen prije nekoliko mjeseci i cijela pukovnija u kojoj su domobrani i iz susjedne općine Dvor na Uni nadzire taj dio bojišnice.

Prisiljeni živjeti na tom prostoru, blizu, a ipak tako daleko od svojih domova, domobrani u vrijeme zatišja, dok nisu na straži, pomažu svojim domaćinima, Sunjanima pri obavljanju svakodnevnih poslova. Tako im vrijeme brže prolazi, opuštaju se nakon iscrpljujućih dežurstava, a svojim radom pridonose bržoj obnovi.

Sunjani su prepni hvale za pripadnike te postrojbe. Kako i ne bi kada su im oni od pomoći na svakom koraku, a zajedno s njihovim domobranima ne dopuštaju da četnici iz Drljača, Donjeg Hrastovca, Četvrtkovca i drugih mjesta krenu naprijed i osvoje taj dio Posavine koji bradonje već odavna svojataju. Sunjani posebno hvale naše borce koji su se prihvatili posla i pomažu u obnovi srušenih objekata.

Pričaju nam o Lacijevoj ekipi koja je sudjelovala u popravcima oštećenih kuća. Njeni majstori su zidali, mijenjali crepove i radili druge poslove, Antun Ciprić je pomogao u obnovi crkve, brojni drugi su pomagali u žetvi, a Darko Kopić je održavao strojeve. Nerijetko su zato mještani obradovali svoje branitelje pečenom purom ili odojkom na ražnju.

U Logističkoj bazi zatekli smo cijeli "konzilij" okupljen oko automobila na čijim je vratima pisalo Dom zdravlja Hrvatska Kostajnica. Darko Kopić i

U Sunji

Pikan bili su nagnuti nad motorom, a "asistirali" su Tomislav Vučić, Zdravko Špoljarić i Goran Solomun. Pitajte koja postrojba na cijelom ovom području ima najispravnija vozila, kažu nam

uglas logističari zadovoljni što je vozilo uskoro proradilo. Nedugo zatim pijemo kavu u toploj sobi i saznajemo da je posla napretek. Vozila su izvrgnuta pojačnom habanju, voze cestama nalik na njive, ali Kopić i pomoćnik mu Pikan uspijevaju izaći na kraj i s najtvrdokornijim kvarom.

Kroz prostroju prolaze maškare. Još samo dva dana je do Pepelnice, pa ih je cijela Posavina puna. Vučić i Špoljarić daruju djeci hranu, kako je to već običaj, a Pikan se smješka sve do trenutka dok nije shvatio da djeca odnose njegovu večeru. Neka malo gladuje, kažu Darko, Tomislav, Zdravko i Goran. Ionako jede za trojicu.

S Vučkom i Pikanom odlazimo u Centar veze. Saznajemo da su tamo "Zločesta djeca" u što se uvjeravamo već na samom ulazu gdje susrećemo Mirka Prpića, Josipa Golubića, Dubravka Tomića, Juricu Ikasovića zvanog Đuka i Ivu Blaževića. Nedostaju nam još Flajš i Ivo Đeveđija, kažu nam domaćini dok nas nude kavom i vinom. Dok pijuckamo, saznajemo da je njihov zadatak osiguravati vezu sa svim postrojbama, brinuti se da je svih 60 kilometara telefonskih vodova ispravno, a po potrebi odlaziti na teren radi nužnih popravaka.

Ništa nam nije teško, kažu uglas "Zločesta djeca", koji su taj nadimak dobili odmah po dolasku u postrojbu. Mirka Prpića ni tri operacije na srcu i pet by-pass-a kao ni ozlijeđena noga nisu spriječili da odjene odoru i pridruži se borcima. Srca su nam kao buldožeri, tvrdi on, a odobrava mu njegov kum Josip Golubić koji u šali napominje da on ne bi trebao pripadati tom društvu budući da ima samo 14 godina(?) Uistinu, on je u pravu. Naime, rođen je 29. veljače i rođendan slavi svake četvrte godine, a do sada je proslavio 14 rođendana.

Među vezistima vladaju sklad i prijateljstvo. Kako i ne bi kada se desetljećima poznaju i žive zajedno. A svima je na srcu ista želja: Vratiti se što prije kući. Bit će i to uskoro, kaže Joso, a dok izlazimo, ispraćaju nas salve smijeha. Svi nazočni konačno su saznali pravo ime njihova susjeda Pikana. Da me netko pitao znam li Stjepana Čekića, ne bih mu znao odgovoriti, komentira Joso, Pikanov ujak i krizmani kum napominjući da je eto trebalo doći do rata da bi konačno saznao ime svog nećaka.

Put nas dalje vodi u Bobovac gdje susrećemo Juru Ilišinovića i njegove dečke. Budno paze da neprijatelj nešto ne pokuša. Tristotinjak metara dijeli ih od četnika koji su posljednjih dana

Sunja: U zapovjedništvu 165. brigade

utvrdili svoje položaje izgradnjom novih bunkera. I to im je uzalud, kažu Đurica Vuković, Drago Đelajlija, Zoran Kralj, Zijad Mehmedagić i Tomo Kolarić, koji kažu da im to neće biti zapreka kada dobiju zapovijed da mogu naprijed.

U Zapovjedništvu u Sunji dočekuju nas zapovjednik Nikola Cerović i dežurni Ivo Marušić. Tu su i Mihajlo Cetinjanin-Ceto, Stevo Jurić i Goran Solomun koji je u međuvremenu pristigao iz logističke baze. Ovdje smo već godinu i pol dana, kaže Nikola Cerović.

Toliko smo blizu kuće, a ipak tako daleko. Ljudima je dosta progonstva, neizvjesnosti, stanja u kojem žive, neriješene egzistencije i svega što nosi prognanički život, priča nam Cerović zalažući se za veću socijalnu sigurnost obitelji stradalih vojnika. Mnogo smo sabraniji ako znamo da su obitelji sigurne i onda ako stradamo, kaže zapovjednik Cerović, a Stevo Jurić i Mihajlo Cetinjanin govore o dobrim odnosima domobrana i sunjskog puka. Odmah se to potvrđuje i u praksi jer domaćica dolazi i donosi punu zdjelu krafni.

Nastavljamo razgovor o planovima po povratku, a sugovornici kažu da je nužno već sada pripremiti zalihe svega potrebnog. Valja osigurati građevni materijal, hranu i sve drugo što će trebati po povratku na srušena i popaljena ognjišta. Sve ćemo obnoviti, kažu na kraju dok odlazimo pozdravljajući se usput s brojnim sugrađanima koje susrećemo usput do izlaza iz Sunje. Pritom se prisjećamo riječi predsjednika Tuđmana i generala Bobetka koji su obećali da će svaki pedalj Hrvatske biti pod kontrolom hrvatske vlasti. To će se ostvariti milom ili silom i uzaludan je sav trud bradatih ubojica koji su se nadali da će na svetom tlu Hrvatske stvoriti svoju državu. "Malo morgen", rekao bi njihov vožd koji ih je već odavna otpisao iskoristivši ih za svoje mračne ciljeve koje, srećom, nije ostvario.

ŽELJKO GRGURNOVIĆ

ESAD M. JOGIĆ

ZAKLETVA PJESNIKA

Neka mi oproste svi oni
od kojih više
Lijepu našu volim,
branit ću je pjesmom svojom
i životom golim!

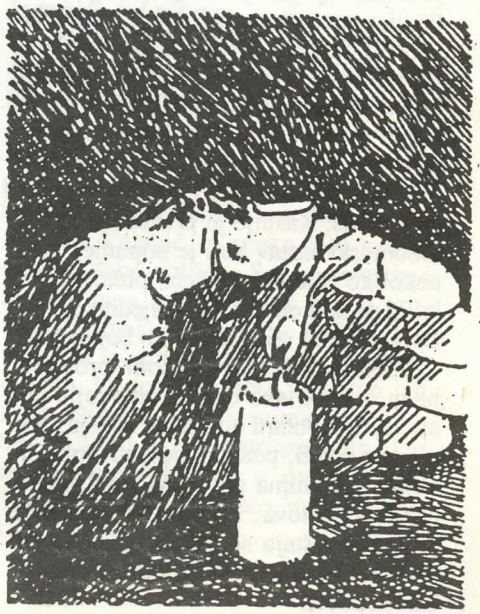

S našim vojnicima u Sunji

30. travnja 1992. pripadnici 165. brigade imali su priliku uživatu u komediji "Kidaj od svoje žene" u izvođenju glumaca kazališta "Komedija". Izuzetna glumačka ekipa (Veronika Durbešić, Mirela Brekalo, Otokar Levaj, Ivica Zadro, Darko Srića, Ranko Tihomirović, Martin Sagner i Željko Duvnjak) priredila je našim vojnicima u Sunji vedre trenutke opuštanja.

Vezisti "Zločesta djeca"

KOSTAJNIČKI "DUHOVI"

Čičak, Tuti, Garo, Šeki
samo su od "Duhova" neki
Fajin, Crni, Hamo, Živac
za četnički poraz glavni su krivac
Saško, Kiki, Tica, Caja,
kad u borbu krenu, nastane graja
Sox, Sox II, Kurko, Ševko i Tunja
borce te hrabre pozna sva Sunja.
Strah su i trepet za četnike tamo
borci hrabri, junaci kakve znamo
ponosi se njima naša Banovina
ponosi se našim Kostajničkim "Duhovima"

JUNAŠTVO JE...

Kad se s urlikom razdvaja more
Kad nebo ispaćeno vrišti
Kad zemlja razrovana gori
Ti joj prkosno u susret hrliš
Odzvanja Tvoj hod
a mogao bi biti mek poput
dječjeg smijeha
Odlučnost je u Tvojem htijenju
Hrvatska i hrvatsvo živjet će vječno!
Odjekuju Tvoji koraci
naše molitve glas ih slijedi
usliši nas, Gospode,
čvrsta koraka ON neka se vrati

(Posvećeno gardistu Peri)

Zagreb, 1992. god. Zdenka Sablić

VAMA NA BOJIŠTU

Umorni, znojava lica
oči neispavane.
Natekle noge u čizmama
bezbrojne noći
i duge, duge dane.
Puška pritišće rame, prašina u
grlu guši.
Al' oni naprijed kroče!

Hrabri, odvažni momci
znaju što trebaju
moraju, hoće:
Slobodu i mir
donijeti svakom dijelu
ljubljene nam domovine!

Molitvom, željama dobrim
pratim te, ponosni sine!

M. B.

VRIJEME ZA POVRATAK

Život treba krenuti
i u našem Pounju.
Vratit ćemo se doma,
napustiti Sunju.

U Sunji smo se zbližili
u to vrijeme ratno.
Bilo je tu momaka
iz svih sela i sokaka.

Jer su Sunju branili
momci Dubice, Cerovljana,
Baćina, Kostajnice,
Majura, Selišta i Kuljana.

I sad je došlo vrijeme
kući da se vrate.
Ponovno će Pounje
zagrliti sve svoje Hrvate.

Vlado Ciprić

ONI SU DALI SEBE

oni su dali sebe
mirisu srca zemlje
jedrinom iznjedrene ljubavi
u trobojnicu odjevene
prekriveni za vječni spomen
za vječni mir
oni su dali sebe
al' raste grobnica rata
zgrušana krv
ko tamjan hrvatski
svetost koja će se pamtiti

13. 6. 1991. Branka Jagić

ZAGREBAČKI DEČKO

** Zagreb, proljeće 1971.*
+ Kostajnica, ljeto 1991.

Kak je to čudno!...
Ništ ne boli ...

Miriši zdrobljena trava
i friško zrovana zemlja...
Metak, kak bumbar,
furt zuji v' gluhom uhu...
Mina, kak zvono,
furt još v' glavi odzvanja...

Kak je koža tanka?!...
Tak se lahko dere!...
Iš proč, ti zelena muha!...
Iš proč, to je moj šnicl!...

Netko je mahnul
zmazanom, strganom krpom...
Kaj je to moj rukaf?...

Čist ispred oka
makro-mraf travkom plazi...
Osi se keliju noge v' lokvi krvi...
Mama!...
Kaj opet si pospremala?!...
Gdi je mooj Nikon?...
No dooobro, dooobro!
Isuse!...
Kaj ne smem ni pitati?!...
Telac ide proč!...
Širokokutac gor!...
Makro gumb...
Kodak, četrsto asa...

Pet-šest i tisućinka...
Tak!...
Sat fino zoštri...
Ne dihat...
Ne dihat...
Klik-Bzzz...
Gotovo!...
Kaj je to moja krf?...

Naokolo je sve tiho!...
Kakva je to tišina?...
Kam su svi prešli?...
Hej!...
Gdi ste?...

Moral bi i ja iti...
Moral bi se zdignuti...
Ček' malo!...
Bum se probal stati...
Uuuu-sta-ni Baaa-neee?...

Idemo...
Polahko...
Polahko, majmune!...
Polaaahko...
Polaaaaaaa...
Aaaaargh!...

Kaj god!...
Kak da je to sad važno!
I onak sam pospan...
I onak mrak već pada...
I onak...

Joj, starac!...
Nejdem stricu Joži!
Kaj bum v' Frankfurtu?
Kaj bum "posle" v' vojsku išel?
Zahode ribat?...
Sat idem v' gardu!
Kat i svi dečki ideju!
Kat sve skup ima smisla!
Kapiraš?...

Daj šapći!...
Čuješ!...
Drek!...
Sat još i top z bratstva-jedinstva!...
Boli me patka!...
Hej, frend!
Daj jedan dim!
Daj jednu rundu!
Daj jedan griz!...

Daj liz!...
Nadica je rekla da bude...
Mir, dečki, mir!...
Kaj ste ponoreli?!...

Što sat ljubaf...
Što sat ljubaf ima s tim...
Kat te više ne volim...

Mama, kaj daviš?
Velim ti, nisam gladan!
I ne bum z motora opal!
I ne bum se sprehladil!
I ne bum v' jutro pijan doma došel!
Pa kaj, ak' i budem?!...

Tišina...
Zvono je prestalo zvoneti...
Bumbar je odletel...
Mrak...

Pliva patka preko Save...
Nosi pismo na vrh glave...
U tom pismu piše...
Lijeee-paaa-naaa...
ša dooo-mo-viii-nooo!...

Tišina...
Tiho...
Pšššššššš...

Ringe, ringe, raja,
Puna zdela jaja!
Jaja smo...
pojeli...
zdelu...
smo...
po...
tr...
li...

Pink Floyd!...
Pink...
Pink...
Pink...

Sorry!...
That's all folks...

Ante Zaninović

u Zagrebu, 6. kolovoza 1991.

POLICIJSKA POSTAJA HRVATSKA KOSTAJNICA U KOMAREVU

Usputna stanica

Kostajnički policajac na dužnosti

U Komarevu, naselju koje je bilo i ostalo neprolazni bedem za četničke krvoloke koji su nadirali bezuspješno nastojeći osvojiti "srpski Sisak", kako taj drevni grad, stariji od dvije tisuće godina, nazivaju sredstva srbijanske propagande, već više mjeseci djeluje Policijska postaja Hrvatska Kostajnica. U njoj su djelatnici s područja te i susjedne općine Divuša iz biv. Dvor na Uni, a to su ljudi koji su na svojoj koži osjetili sav užas rata - od ranjavanja do logora na Manjači i opet, svakodnevno, glavu stavljaju na bubanj.

Komarevo, praktično prva linija bojišnice, ni najmanje nije sigurno mjesto. Četnici su udaljeni samo koju stotinu metara, a u posljednje vrijeme još su bliže. Zato valja otvoriti četvore oči i paziti da se čovjek ne pretvori u metu kakvog suludog snajperista.

Odmah na ulazu u selo posjetitelja dočekuju dežurni na tom punktu. Policajci već znaju tko je iz sela, a tko sa

strane. Mještana je relativno malo jer osim Komareva, pod kontrolom hrvatskih snaga još su Pola i dio Blinjskog Kuta. Dalje se ne može jer su tamo četnici. zaustavlja nas Milan Felbabić i upućuje u prostorije postaje gdje su na okupu dečki iz smjene. Predvodi ih Miroslav Vaselek koji nas upoznaje sa situacijom na tom kriznom području, a potom vodi prema Mađarima. Moramo biti pažljivi, napominje tumačeći da je tu nedavno ranjen policajac. Pucali su bez ikakva razloga, kažu Dinko Mađarić i Branimir Župančić koji nas prate.

Vraćamo se u postaju gdje policajci upravo završavaju s objedom. Dobro nam je ovdje, kažu, ali odmah dodaju da bi im bilo još ljepše da su kod kuće. Samo čekamo zapovijed da krenemo, uglas govore mladići koji su u policijske redove stupili tek prije dvije godine. Niti jedan zadatak nije nam težak, jer znamo da je sve bliži trenutak kada ćemo se naći na obali Une.

Ima ih koji će se teško rastati s Komarevom, smiju se Dinko Mađarić, Ivica Stojaković, Željko Galić, Ivica Kušlan, Ivica Karanović, Marko Poljak, Ivica Hajduković, Milan Kujundžić, Ivica Tomšić, Srećko Rožić, Ivica Vuković, Željko Vuković, Ivica Kristić, Nikola Barić, Milan Alapić, Darko Ferić i Zvonko Bunjevac. Odmah potom objašnjavaju da su Predrag Babić i Marijan Nožar-"Šinjo" oženili Komarevčanke. Predragu nije čak istekao ni medeni mjesec pa ga zovu najpospanijim policajcem Komareva.

Odlazimo u posjet istaknutoj patroli koju čine Zvonko Debeljak i Željko Rejzović. Sve je pod kontrolom, kažu odlazeći u ophodnju. Deseci kilometara su dnevno pod nogama čuvara tog mjesta jer područje koje pokrivaju valja obići po nekoliko puta.

U bazi nam se pridružuje nikola Babić. Vratio se upravo sa sastanka u Policijskoj upravi i upoznaje nazočne s onim što je dogovoreno. Osnovna zapovijed koja je i dalje na snazi: ne pucati bez potrebe. Babić nam kaže da je se pripadnci policijske postaje uistinu pridržavaju tako da većih incidenata nema. Posebno hvali građane tog mjesta s kojma iznimno dobro surađuju.

U gostima kod župnika, velečasnog Franje Oreškog koji je u Komarevu od 1957. godine, ponovno slušamo riječi hvale za mlade pounjske policajce. Bili su mi i na polnoćki, napominje župnik koji je cijelo vrijeme rata bio sa svojm župljanima. Obnovit ćemo i crkvu, kaže nam na odlasku.

U Komarevu nisu svi policajci s našeg područja. Neki su u drugim postrojbama, u Sisku ili dalje u Sunji i drugim mjestima, ali kada dođe vrijme povratka, svi će se naći u svojim domicilnim postajama. Cilj je sačuvati red i mir, te zaštititi pučanstvo i granicu Republike Hrvatske. Nema više nikakve sumnje da će uskoro cijeli teritorij Hrvatske, uključujući i Banovinu, biti pod hrvatskom kontrolom, a tada će dio tih mladića biti i u sklopu pogranične policije.

Ž. Grgurinović

Policija H. Kostajnice. Redoviti obilazak terena

KORAČNICA GARDISTA

Ne plači mi majko mila
ne tuguj mi seko,
ja ne idem u tuđinu,
braniti ću domovinu,
ne idem daleko!

Otjerat ću crne horde
i crvene psine!
Ne dam da mi zemljom plaze,
ne dam da mi srce gaze,
moje domovine!

Tako meni mog života
tako meni sreće,
u mom srcu zlatom piše:
Hrvatsku mi nitko više
dotaknuti neće!

Na pragu ću našeg doma
barjak podignuti.
Nek' mi Bog svjedoči s neba:
Za taj barjak, ako treba,
ja ću poginuti!

Pa kad opet nad Hrvatskom
zasja sunce sreće,
mene mrtvog se sjetite,
na grobu mi zasadite
vi mirisno cvijeće!

Sunce sreće nad Hrvatskom
grob će zagrijati,
a cvijeće će mrtvom meni,
i usnuloj mojoj sjeni,
lijepo mirisati!

A. Zaninović

Zagrebu, 18. rujna 1991.

PROGRAM OBNOVE

Program mjera opskrbe osnovnim proizvodima

prilikom povratka prognanika na područja općina Kostajnica i Dvor

1. Prvi je zadatak utvrđivanje prodajnih prostora gdje će se povratnici moći opskrbljivati osnovnim prehrambenim proizvodima. Prodajna mjesta bi preuzeli i vodili članovi Društva prijatelja Zrina koji posjeduju prostor i sredstva za rad. Ako takvih prostora nema, potreban bi se prostor morao osigurati najmom ili bi bilo potrebno naći drugo privremeno rješenje.

2. S obzirom na to da se ne zna na kakav će se prostor moći računati, sigurno će u početku prvi kontingent robe biti dovezen u veća mjesta kao što su Kostajnica i Dubica. Iz tih bi se mjesta roba mogla distribuirati po selima. Tamo gdje to nije moguće, robu treba otpremati direktno.

3. Prijevoz robe treba povjeriti prognanicima koji imaju prijevozna sredstva.

4. Odmah bi trebalo pronaći prognanike koj su stručni i sposobni voditi prodavaonice /trgovine/.

5. Jednako tako treba postupiti i s građevinskim materijalima. Ako se pronađu prostori za djelatnost trgovine osnovnih prehrambenim i drugim proizvodima te građevinskim materijalom na istome mjestu, prednost treba dati takvim prostorima.

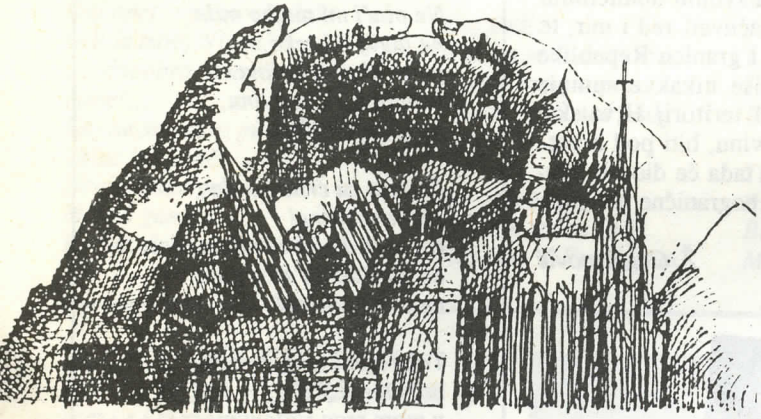

6. S obzirom na to da će ovaj posao zahtijevati stručnu i preciznu evidenciju, knjigovodstvene knjige treba povjeriti specijaliziranoj orgnizaciji.

7. Na osnovi planiranih najvažnijih potreba potrebno je izraditi financijski proračun i pristupiti nabavi te robe.

TRGOVINA

UVOZ-IZVOZ

VELEPRODAJA

PJ PREHRANE	PJ INDUSTRIJSKIH PROIZVODA	PJ GRAĐEVNOG MATERIJALA
RJ Poljoprivrednih proizv. i mesa	RJ Kućanskih potrepština i galan.	
RJ Industrijskih prehramb. proiz.	RJ Elektrike, elektron. i tehnič. aparata	
RJ Voća i povrća sjemenja	RJ Sredstava za zaštitu bilja i gnojiva	

MALOPRODAJA

KOSTAJNICA	DUBICA
Selište	Cerovljani
MAJUR	BAĆIN
Stubalj	
Graboštani	
Mračaj	
UTOLICA	
DIVUŠA	
UNČANI	
STRUGA	
ZAMLAČA	
KOZIBROD	
GOLUBOVAC	

Organizacija trgovačke djelatnosti

Ciljevi i zadaci trgovačke djelatnosti Zrin, d.o.o. Zagreb jesu:

1. Pomoć povratnicima oko opskrbe materijalima za osposobljavanje stambenih i gospodarskh objekata u mjestima povratka /mjesta iz kojih su prognani/.
2. Opskrba poljoprivrednim strojevima, rasplodnim materijalima, sjemenjem, sredstvima za zaštitu bilja, obnova stočnog fonda, sredstvima za kućanstvo, alatima, sadnicama i sl.
3. Opskrba prehrambenim proizvodima i proizvodima za svakodnevnu potrošnju, naftnim derivatima.
4. Otkup poljoprivrednih proizvoda, mlijeka i stoke, jaja, ljekovitog bilja, šumskih plodova, puževa.
5. Organiziranje i otkup proizvoda domaće radinosti, proizvoda starih obrta i drugih obrtničkih proizvoda.
6. Opskrba obrtnika i drugih privrednih objekata reprodukcijskim materijalima, opremom i drugim materijalima.
7. Opskrba ugostiteljskih objekata.

Svrha je takve organizacije trgovine cjelovita opskrba materijalima i dobrima na području gdje djeluje Zrin d.o.o. zaustavljanje iseljavanja i odlaska stručnih ljudi, sprečavanja varanja poljoprivrednih proizvođača i obrtnika, iskorištavanje postojećih objekata i sredstava u vlasništvu građana i države, razvijanje i pomaganje različite proizvodnje na selu i u gradovima, razvijanje starih obrta i domaće radinosti /pletenje vune, košarački proizvodi za potrebe građana i kao suveniri, izrada narodnih nošnji i drugih proizvoda / te njihova prodaja.

Smatramo da bi trgovina morala biti i pokretač razvoja drugih djelatnosti kao što su:

- pekarska proizvodnja,
- mlinksa proizvodnja,
- prerada drva,
- prerada mesa na industrijski i tradicionalni način,
- prerada mlijeka,
- grafička djelatnost,
- prometne usluge.

Dosadašnja nam iskustva pokazuju da je ukidanjem privatnog vlasništva i centralizacijom djelatnosti samo u jednom središtu došlo do zaostajanja sela i mjesta kao što su Hrv. Dubica, Divuša, Majur. Smatramo da svako poljoprivredno kućanstvo može i treba prodavati preko trgovine ZRIN d.o.o.

Za to ima više razloga:

- plaćanje otkupljenih proizvoda po povoljnjijim cijenama i rokovima
- kompenzacija s idnustrijom,
- vraćanje akumulacije u mjesta u kojima je i ostvarena.

Osim toga trgovina može odigrati veliku ulogu u prodaji obrtničkih proizvoda, kao i u opskrbi reprodukcijskim materijalaima. Važnu ulogu u razvoju i organizaciji poljoprivredne proizvodnje treba odigrati PJ voća i povrća, te prerađevina. Smatramo da se organiziranom prodajom voća i povrća s plantaža može osigurati opskrba proizvodima tvornica koje se bave preradom takvih proizvoda /Badel, Dona, Voće/. Trgovina treba potaknuti otkup šumskih plodova, jagodičastog voća s plantaža za koje postoji osiguran izvoz na konvertibilno tržište /Voće/. Za tako prodane proizvode može se nabaviti cjelokupan reprodukcijski materijal za selo /traktori, sjeme, sadnice i sjeme iz razvijenih zemalja/. Trgovina će tako potaknuti proizvođače da stabiliziraju proizvodnju i da se uključe u moderan način poslovanja.

Trgovna bi se morala uključiti u prodaju i opskrbu postojeće industrije. Za aktiviranje trgoovine u svakom mjestu treba se koristiti postojećim stambenim i gospodarskim objektima ili objektima koji se mogu osposobiti u kratkom roku i uz mala sredstva. Trgovine i skladišta bili bi u privatnom vlasništvu. U ZRIN d.o.o. ulazili bi građani koji mogu odmah ponuditi opremu, zgrade i koji svojim stručnim znanjem jamče tražene rezultate. U suradnji s vlastima tražili bi se prostori koji su u vlasništvu države Hrvatske, ako takvih prostora nema u mjestu. Svako naselje bi moralo imati trgovinu ili skaldište, ali samo pod uvjetom da može rentabilno poslovati.

Odmah bi se trebalo uključiti u dogovore s INA-TRGOVINOM u vezi s mogućnošću gradnje i opskrbe privatnih benzinskih crpki.

Važno bi bilo organizirati i opskrbu servisa određenih djelatnosti /mehaničara za traktore, razna druga motorna vozila, opskrbe dijelovima i uljem/.

Gledano u budućnosti, trgovina mora potaknuti i razvoj turističke djelatnosti. Uzevši realnost u obzir, mislimo prije svega na seoski turizam. Isto tako trgovina treba poticati stanovništvo na proizvodnju zdrave hrane. Zdrava hrana i šumski proizvodi moraju postati predmet izvoza robe.

PREGLED POTREBNIH OSNOVNIH PREHRAMBENIH PROIZVODA
ZA MJESEC DANA U OPĆINI HRVATSKA KOSTAJNICA

Red br.	MJESTO	Brašno	Ulje	Šećer	Sol	Mast	Deterdženti	Mlijeko u prahu	Dječja hrana	Mesne konz.	Povrt. prer.
1.	Cerovljani	1.050	250	250	250	100	200	10	100	1.000	1.500
2.	Hrv. Dubica	8.000	2.000	2.000	2.000	300	1.500	500	500	10.000	15.000
3.	Baćin	1.600	500	400	400	200	200	50	200	3.000	5.000
4.	Selište	640	160	160	150	70	100	10	100	900	1.500
5.	Hrv. Kostajn.	4.000	1.000	2.000	1.000	300	1.000	100	500	6.000	12.000
6.	Majur	2.100	600	550	500	150	500	50	250	2.000	4.000
7.	Stubalj	1.000	200	200	200	100	200	10	150	1.400	2.500
8.	Graboštani	1.000	200	200	200	100	200	10	150	1.200	2.500
9.	Mračaj	700	170	170	150	70	170	10	100	1.000	2.000
10.	Kostrići	100	20	20	15	20	15	2	10	70	200
11.	Utolica	1.000	300	300	300	100	300	50	100	1.800	3.000
12.	Velešnja	250	120	120	90	90	90	12	10	50	100
13.	Kukuruzari	150	30	30	30	20	30	3	20	200	400
UKUPNO		21.590	5.450	5.450	5.205	1.540	4.420	407	2.190	28.050	49.700

PREGLED POTREBNIH OSNOVNIH PREHRAMBENIH PROIZVODA
ZA MJESEC DANA U OPĆINI DVOR

Red br.	MJESTO	Brašno	Ulje	Šećer	Sol	Mast	Deter-dženti	Mlijeko u prahu	Dječja hrana	Mesne konz.	Povrt. prer.
1.	Zamlača	1.000	160	160	150	70	100	10	100	900	1.800
2.	Unčani	1.400	300	300	300	150	150	12	120	1.500	300
3.	Struga Banka	1.200	250	250	250	170	120	12	120	1.300	1.600
4.	Dvor	600	150	150	130	70	100	10	100	1.200	2.400
5.	Golubovac	800	150	150	150	70	130	10	100	900	1.800
6.	Divuša	400	100	100	100	50	100	5	50	600	1.200
7.	Kozibrod	700	150	150	150	80	170	10	100	1.300	1.600
8.	Kuljani	400	100	100	100	50	100	5	50	600	1.200
9.	Gvozdansko	200	50	50	50	30	40	2	20	300	600
10.	Majdan	100	10	10	50	10	10	1	10	100	200
UKUPNO		6.800	1.320	1.320	1.320	750	960	77	770	8.700	15.400

Dr. med. Vjekoslav Duančić

Bolesti krvnožilnog sustava - bolesti današnjice

Opće postavke i osobitosti u izvanrednim okolnostima

U normalnim uvjetima neosporni su porast osobnog i društvenog standarda i razine higijene, te razvoj raspoznavanja, utvrđivanja, liječenja i sprečavanja bolesti. Takve su promjene u cijelome razvijenom svijetu uzrokovale i bitne promjene u zaštiti i unapređenju zdravlja. Općenito gledano, zarazne su bolesti kao uzrok pobola i pomora pučanstva prepustile neveselo vodeće mjesto tzv. bolestima suvremene civilizacije, među kojima se posebno ističu bolesti krvnožilnog sustava, tumori i ozljede.

Bolesti krvnožilnog sustava (cirkulatorne bolesti ili bolesti kardiovaskularnoga sustava u širemu smislu) obično se, zbog više razloga, dijele na kardiovaskularne bolesti u užemu smislu (bolesti srca i krvnih žila tijela do razine ključne kosti) i cerebrovaskularne boslesti (bolesti moždanih krvnih žila i žila koje krvlju opskrbljuju glavu, od razine ključne kosti naviše). Kardiovaskularne bolesti mogu se opet podijeliti na bolesti srca (područje kardiologije) i krvnih žila (područje angiologije). Kardiovaskularne bolesti velikim dijelom pripadaju području liječnika internista-kardiologa, a cerebrovaskularne području rada liječnika-neurologa. No, uvijek se valja sjetiti potrebe velike povezanosti rada stručnjaka različitih specijalnosti pri liječenju bolesti, posebno suradnje s kirurzima (kardiokirurzi, vaskularni kirurzi, neurokirurzi). Na području razrade sprečavanja bolesti i proučavanja mehanizma nastanka i razvoja bolesti ova je suradnja još razgranatija (različite djelatnosti praktične medicine, laboratorijskih i javnozdravstvenih struka). Osnove su sprečavanja svih kardiovaskularnih bolesti zajedničke. Pri svemu ostaje ključan položaj liječnika-praktičara koji u neposrednu

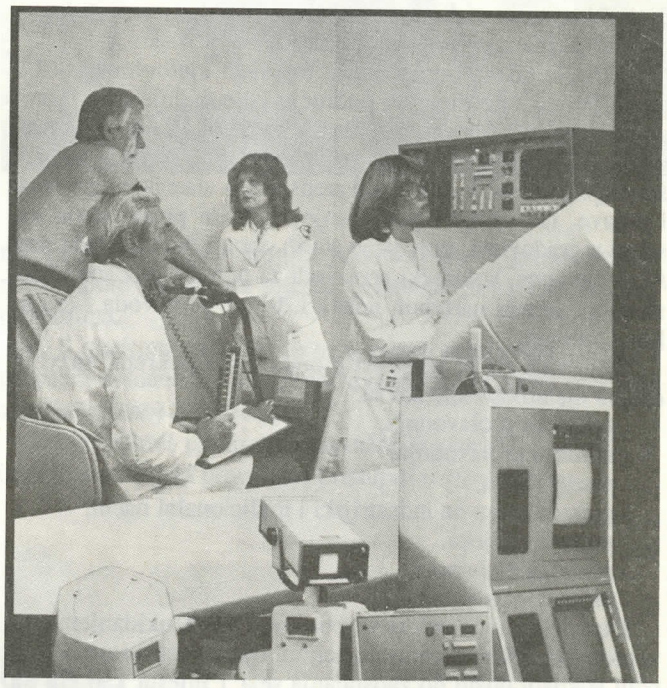

dodiru s ispitanikom (zdravim, ugroženim ili oboljelim) mora znalački ujediniti sve dostupne spoznaje i iskustva i primijeniti ih u skladu s postojećim mogućnostima. Ovaj zadatak postaje posebno delikatan u izvanrednim okolnostima s kakvima smo, eto, i sada suočeni.

Opći zdravstveni odraz rata i poratnih uvjeta koji vrijedi i za kardiovaskularne bolesti obuhvaća mnoštvo činjenica, od kojih se uvijek valja prisjetiti najbitnijih.

Suočenost s novim, često i tragičnim okolnostima težak je udarac za duševni i tjelesni život. Takav se udarac odražava na sve organe, posebno na krvnožilne. Konzultacija s liječnikom ili medicinskom sestrom biva znatno otežana ili posve onemogućena, kao i primjena dijagnostičkih i terapijskih postupaka (poznata loša iskustva s nedostatkom lijekova i osnovnih sanitetskih materijala). Djelatnosti na planu prevencije bolesti bivaju znatno smanjene. Pad osobnog i društvenog standarda uz već spomenute promjene uvjetuje i pomak zdravstvene problematike (ponovna pojava "zaboravljenih bolesti prljavštine i neishranjenosti", ratne ozljede, problem duševnih poremećaja). Velik broj krupnih problema često dovodi do, svjesnog ili podsvjesnog, potiskivanja

razmišljanja o zdravlju u drugi plan ("spasavaj goli život, o ostalom ćemo poslije").

Za sve u nastavku navedene mjere i postupke vrijedi, naravno, ograda "koliko je to moguće u postojećim uvjetima".

Možebitno prije zacrtano liječenje kardiovaskularnih bolesti, ako je moguće, valja provoditi prema dobivenim uputama. Savjete "upućenih laika" i "vlastite ideje" treba maksimalno izbjegavati ili ih pak provoditi uz odgovarajuću stručnu konzultaciju. Znatno dostupniji postupci, a u biti - šire gledano - i značajniji, oni su na planu sprečavanja bolesti (prevencija). Oni se u prvome redu moraju temeljiti na izbjegavanju tzv. čimbenika ugroženosti (rizičnih faktora).

Faktor rizika je navika, promjena ili nalaz koji sam po sebi ne uzrokuje bolest, ali upućuje na povećanu vjerojatnost pojave bolesti. Pri tome se valja sjetiti činjenice da "izuzeci potvrđuju pravilo". Naime, susreću se izjave u smislu "netko je pretjerano pio, pušio i jeo, a doživio duboku starost bez bolesti; netko drugi je živio po svim preporukama, a umro mlad". Takve izjave ne vode računa o golemoj većini iskustava i činjenici da i kod tako prividno suprotnih primjera često postoje neke činjenice koje su poznate tek znatno užem krugu ljudi.

Neuspjesi sprečavanja i liječanje bolesti imaju poslužiti kao poticaj, a ne kao kočnica za poduzimanje takvih postupaka.

Često spominjana porodična sklonost nije "prokletstvo"; promjenom ostalih čimbenika njzina se uloga u načelu može znatno smanjiti. Svaka bolest može u svom tijeku pokazivati "mušice", a procjena stanja i liječenja osoba mora biti individualna (okrenuta svakom čovjeku posebno). Izuzetno važna, a često zanemarivana činjenica jest potreba cjelovita uočavanja čovjeka i pristupa njegovom zdravlju.

Bitni čimbenici ugroženosti koji se mogu ublažiti ili odstraniti jesu:

- štetne navike (pušenje, alkohol, neuredan život)
- neodgovarajuća prehrana (preslana jela; višak masti i ugljikohidrata; manjak kvalitetnih bjelančevina, vitamina i minerala; premala potrošnja voća i povrća; neuredan raspored jela - jesti bi valjalo više puta na dan manje količine jela, ne preopterećujući probavu obilnim obrocima navečer);
- pretjerana tjelesna težina
- promjene u krvi (povišenje tzv. bikemijskih rizičnih faktora, najčešće u sprezi s nepravilnom prehranom)
- nedostatak kretanja i tjelesne aktivnosti općenito
- prekomjerno tjelesno i duševno otperećenje
- postojanje drugih, najčešće kroničnih bolesti (visoki krvni tlak, šećerna bolest, bronhitis...)
- zanemarivanje zdravstvenih tegoba i potreba.

Premda je, ponavljamo, provedivost navedenih mjera u izvanrednim uvjetima često dovedena u pitanje, što potpunije izbjegavanje čimbenika ugroženosti može bitno smanjiti vjerojatnost nastupa kardiovaskularne bolesti i ublažiti njezin tijek.

Izbjegavanje čimbenika ugroženosti tako je uvijek (!) osnova izbjegavanja pojave i/ili pogoršanja bolesti. Ono u sebi sadrži i praćenje, kontrolu i obuzdavanje spomenutih pratećih bolesti, od kojih posebnu pozornost zaslužuju povišeni krvni tlak, šećerna bolest i kronični bronhitis. Ovakve se bolesti, naime, prije ili kasnije, posredno ili neposredno, odražavaju i na krvnožilni sustav mijenjajući ga i čineći ga podložnijim težim komplikacijama.

Krvni tlak trebalo bi bar povremeno mjeriti kod svih ljudi, bez obzira na možda uobičajene normalne vrijednosti. Naime, tako se pravodobno uočavaju pojave povišenja krvnoga tlaka u ljudi kod kojih još ne postoje izraženije tegobe, a mogućnosti suzbijanja bolesti uvijek su najveće u njezinu početku. Naravno, u osoba s poznatom hipertenzijom tlak treba mjeriti što češće - i "po rasporedu" i po potrebi. Upravo ovdje leži jedna od vrlo značajnih mogućnosti samopomoći i uzajamne pomoći svih ljudi. Za mjerenje tlaka, uz tlakomjer i poznavanje načina njegove uporabe, nije nuždan zdravstveni profesionalac! Također valja podsjetiti na to da tegobe uzrokovane visokim tlakom mogu biti slične onima uzrokovanima niskim tlakom, i da vrijednost izmjerena tlaka ima odlučujuće značenje za daljnje upute i možebitno liječenje. Tlak treba mjeriti što češće u osoba s poznatim "skokovima tlaka" (najčešće tzv. oscilatorna hipertenzija), u kojih možda i jednom utvrđena pojava nenormalnoga tlaka može mnoge tegobe razjasniti bolje, jednostavnije, pristupačnije (i jeftinije) od mnogih složenih i skupih pretraga. Povišeni se krvni tlak može odraziti posebno na srčane bolesti (uključujući i povećanu mogućnost srčanog udara) i cerebrovaskularne bolesti (povećani rizik od moždanog udara ili krvarenja).

Vrtogalavice i omaglice, česti odražaji nenormalna tlaka ili njegovih promjena, u svagdašnjem se životu mogu ublažiti izbjegavanjem naglih pokreta, pogotovo naglih dizanja i pokreta glavom.

Šećerna se *bolest* može odraziti na praktično svakom organu, a posebno na krvnim žilama. Za nju vrijede slična opća načela (potreba kontrole i u zdravih, a posebno u bolesnih ljudi, te trajni nadzor osoba s poremećajima) uz dijetalne mjere i način života. Prikazi tih mjera danas su dostupni i bolesnicima i svim ljudima općenito (problem je u provedbi odnosno, najčešće, u pridržavanju poznatih uputa).

Provjera *bikokemijskih čimbenika ugroženosti* (u prvome redu lipoproteina, kolesterola i triglicerida) u izvanrednim je uvjetima često bitno otežana. Ovdje se valja podsjetiti na to da pouzdanost određivanja njihove razine raste s brojem mjerenja, kvalitetom laboratorija i pridržavanjem uputa prije uzimanja uzorka krvi (natašte!). Cjelovito određivanje lipoproteina moralo bi bar povremeno uključivati i dopunsku razradu, budući da uz "štetnu" postoji i njihova korisna, zaštitna komponenta pa ukupna vrijednost lipoproteina u krvi može prikrivati i različite odnose "štetne" i "zaštitne" komponente.

Primjenu lijekova, kao i sve ostale složenije upute, kod svih ovih bolesti valja provoditi prema uputama liječnika.

Bol u prsima ne mora uvijek biti uzrokovana nenormalnim zbivanjima u srcu. Često su uzrok osjećaja boli u prsima, primjerice, promjene na mišićima i živcima stijenke prsnoga koša, obično "reumatske" podloge. No, zbog mogućih komplikacija i "maskiranja" svaki osjećaj boli u prsima valja shvatiti ozbiljno i stručno razraditi uz poduzimanje odgovarajućih dijagnostičkih i terapijskih mjera. Slično vrijedi i za tzv. *aritmije* - osjećaj "lupanja", "preskakanja", "nepravilnog rada srca". Aritmije, naime, obuhvaćaju cijeli skup promjena, od objektivno nepostojećih ili zanemarivih (npr. osjećaj blagog usporenja rada srca pri dubokom udisaju, ili ubrzanja pri naporu ili uzbuđenju) preko cijelog niza različitih poremećaja ritma za razlučivanje kojih je potreban elektrokardiogram (EKG), do nerijetko za život opasnih oblika kod kojih je potrebna hitna intervencija.

Svaka od naznačenih, kao i mnoštvo izostavljenih tema, zaslužuje poseban osvrt. U zaključku ćemo iznijeti zaokruženi prikaz postupaka vezanih uz poremećaje krvnožilnog sustava u izvanrednim okolnostima.

1. Izbjegavati rizične faktore!!!
2. Svaku promjenu ili tegobu procijeniti što objektivnije, bez podcjenjivanja ili precjenjivanja.

3. Voditi računa o ograničenim mogućnostima rada zdravstvene službe i, koliko god je to moguće, osloniti se na samopomoć i uzajamnu pomoć.

4. Prije dobivene upute provoditi što dosljednije.

5. Pri nastupu tegoba poduzimati što pogodnije mjere (!).

U slučaju pojave bilo kakvih poremećaja (vrtoglavica, omaglica, iznenadne smetnje vida i svijesti, otežano disanje, bol u prsima, nepravilan rad srca...), prekinuti - postupno, ne prenaglo - trenutnu djelatnost i sjesti ili leći. Zauzeti što pogodniji položaj (obično polusjedeći ili poluležeći, s podignutom glavom i nogama). Pokušati oporaviti bolesnika jednostavnim mjerama (umirenje, davanje zaslađene vode, čekanje povratka krvi iz nogu u glavu i utrobu). U slučaj boli u prsnome košu, bolesniku valja dati tabletu nitroglicerina pod jezik; ovaj se postupak može ponoviti, ali ne više od nekoliko puta u roku od nekoliko sati. Povlačenje boli nakon davanja nitroglicerina obično upućuje na njihovo srčano podrijetlo.

Provjerite je li bolesnik redovito uzimao propisane lijekove. Ako je "preskočio" uzimanje lijeka toga dana (ili nekolko dana), u načelu se uzimanje lijeka može provesti i bez - često teško ostvarive - konzultacije s liječnikom (važnost prethodnog zdravstvenog prosvjećivanja, pojedinačnog i grupnog!).

Ako je moguće, u svakoj incidentnoj situaciji valjalo bi izmjeriti i tlak i zabiježiti ga.

Neki oblici ubrzanog rada srca (brzi, ali pravilan rad učestalosti i više od 150 do 200 udaraca u minuti) mogu se uspješno vratiti na normalan ritam masažom bočne strane vrata u području račvišta velike vratne arterije koje se otkucaji mogu dobro napipati prstima. To se masiranje nipošto ne smije izvoditi obostrano (!) i ne smije trajati predugo (do desetak sekundi, uz mogućnost ponavljanja nakon prekida). Ostali, oblici poremećaja srčanoga ritma ne reagiraju na ovakav zahvat koji pri takvim "lupanjima" ne treba niti pokušavati (nepravilni otkucaji, nejednoliki, spori rad, nizak puls...).

Prava masaža srca (tzv. kardiopulmonalna reanimacija ili resuscitacija) potrebna je u slučajevima zastoja rada srca i disanja ili slučajevima kada se učestalost srčanih otkucaja i udisaja znatno smanjuje uz pogoršanje bolesnikova općeg stanja. Premda se često (neopravdano) poistovjećuje s pojmom hitne pomoći, u biti je malokad potrebna i - istini za volju - često teško izvodiva, pogotovo u izvanrednim okolnostima i bez iole uvježbanijeg osoblja. Ova je situacija jedna od rijetkih u kojima je opravdano polijeganje bolesnika na leđa. Naime, u tome položaju postoji opasnost od zapadanja jezika u grlo i posljedičnog blokiranja zračnih putova. U načelu, u svim ostalim stanjima vezanim s poremećajima svijesti i/ili bolima pogodniji je sjedeći ili bočni ležeći položaj.

6. U svim slučajevima bilo kakvih zdravstvenih tegoba ili incidenata izuzetno je korisno i važno što točnije i potpunije bilježenje tegoba, promjena i s njima vezanih okolnosti (bolje od uzdanja u sjećanje!).

7. Uz dužne ograde, više puta već spomenute, kod mnogih je bolesnika ipak potrebno, makar i naknadno, obraćanje zdravstvenoj službi radi razrade i zaokruživanja dijagnoze i načina liječenja.

Završimo ovaj opći prikaz podsjećanjem na činjenicu da je bolje spriječiti nego liječiti, da i na bolest valja razumno pomišljati i prije njezine (ne neumitne!) pojave i da je osnova zdravstvene službe, pogotovo u ratnim uvjetima, primjena prije stečenih spoznaja, a poglavito (1) izbjegavanje čimbenika ugorženosti i (2) samopomoć i uzajamna pomoć temeljena na poznavanju relativno jednostavnih, a često bitnih promjena i postupaka.

Novo ustrojstvo općine Hrv. Kostajnica

Tijekom studenog i početkom prosinca provođene su aktivnosti oko novog teritorijalnog ustrojstva Republike Hrvatske, odnosno provedeno je prikupljanje mišljenja naših građana o Prijedlogu Zakona o poručjima županija, gradova i općina. Prikupljena mišljenja dostavljena su Ministarstvu pravosuđa i uprave.

Zakonom o područjima županija, gradova i općina koji je donesen u prosincu 1992. godine sadašnja općina Hrvatska Kostajnica podijeljena je na pet općina i to:

1. OPĆINA HRVATSKA KOSTAJNICA s naseljima Hrvatska Kostajnica, Panjani, Selište, Kostrići, Kostajnički Majur, Stubalj, Graboštani, Mračaj i Gornji Hrastovac,

2. OPĆINA DONJI KUKURUZARI s naseljima Donji Kukuruzari, Gornji Kukuruzari, Babina Rijeka, Donja Velešnja, Gornja Velešnja, Malo Krčevo i Veliko Krčevo,

3. OPĆINA HRVATSKA DUBICA s naseljima Hrvatska Dubica, Baćin, Donji i Gornji Cerovljani i Živaja,

4. OPĆINA UTOLICA s naseljima Utolica, Rosulje, Slabinja, Rosulje, Gornja i Srednja Meminska,

5. OPĆINA MEČENČANI s naseljima Mečenčani, Borojevići, Prevršac, Svinica, Knezovljani, Komogovina, Lovča, Donji i Gornji Bjelovac, Kostreši Bjelovački i Umetići.

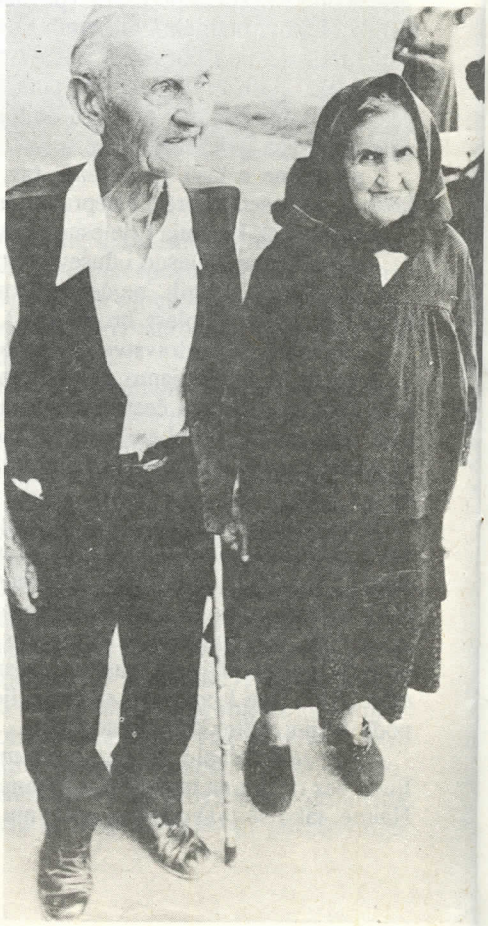

Najstariji birači iz Baćina, Glas za mir i povratak dala je i 93-godišnja Kostajničanka gđa Evica Mlinac

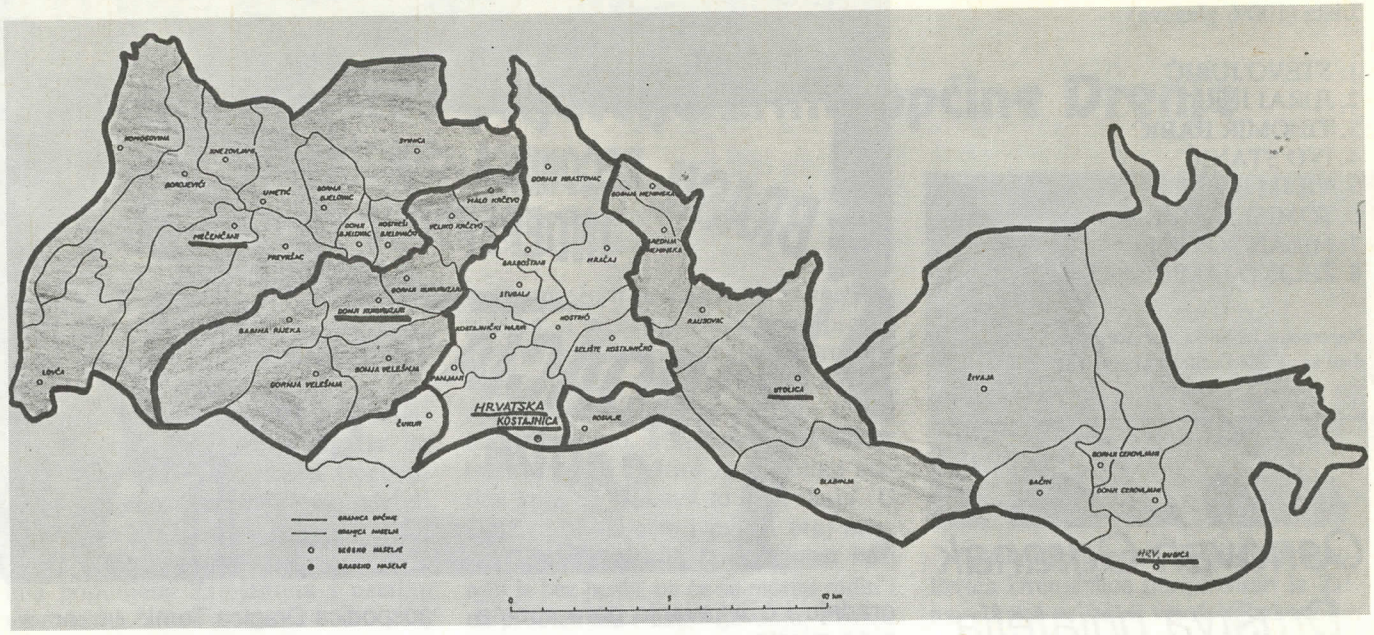

IZBORI za općinska vijeća, kotarsku skupštinu, županijsku skupštinu i Županijski dom Sabora

Izbori su provedeni vrlo uspješno dobrom organizacijom. Prognanicima iz Duge Uvale i Volodera osiguran je prijevoz na biračka mjesta. Za prognanike koji nisu mogli doći na glasovanje, a prijavili su se Općinskoj izbornoj komisiji, birački su odbori organizirali glasovanje na terenu na području Crikvenice, Zagreba, Komareva, Siska, Sunje i u staračkim domovima. Odaziv na glasovanje bio je iznad svih očekivanja. Tome je pridoniijela kvaliteta kandidata.

Glasovanje za općine Hrv. Kostajnicu, Hrv. Dubicu i Donje Kukuruzare provedeno je na biračkim mjestima u Zagrebu i Sisku. Za Utolicu je provedeno u Zagrebu /GOC "Z. Brkić"/, a za Mečenčane u Sisku.

Čestitamo izabranim vijećnicima i skupštinarima sa željom da opravdaju povjerenje glasača!

Priopćavamo rezultate izbora za područje bivše općine

HRVATSKA KOSTAJNICA

ŽUPANIJSKI DOM

Kandidatske liste istakle su slijedeće stranke: HDZ, HSS, HSLS i HSNZ.

Lista HDZ-a dobila je 73,06 glasova /Kostajnica 69,35, Dubica 77,88, Utolica 76,47 i D. Kukuruzari 93,33/. HSS 3,23, HSLS 18,57 i HSNZ 0,11.

ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

VI. izb. jed. HDZ 80,33% glasova kandidat STJEPAN RADIĆ

LISTA: 75,37% glasova osvojio je također HDZ, kandidat TOMISLAV MATELJAK, dok su liste HSLS dobile 10,78% glasova, HSS 5,31%, ostale još niže postotke.

KOTARSKA SKUPŠTINA

XV. izb. jed. izabran je DRAŽEN SOKLER sa 77,86% glasova

XVI. izb. jed. izabran je ŽELJKO MIKIĆ s 96,91% glasova /Dubica/ i 58,82% glasova /Utolica/

XVII. izb. jed. izabran je RUDOLF MAĐARIĆ sa 35,39% glasova /Utolica/ i 97,78% glasova /D. KUKURUZARI/.

Lista: Izabrani su VINKO MIJOČEVIĆ, JOSIP KITONIĆ i JURAJ ABAZA s 81,31% glasova.

OPĆINSKO VIJEĆE HRV. KOSTAJNICA

LISTA je dobila povjerenje 94,5% glasača, a izabrani su
MIRKO ANTONIĆ
DRAGUTIN MATEKOVIĆ
NIKOLA GOVORČINOVIĆ
MILAN ALAPIĆ
VLADIMIR IKŠIĆ
STEVO ŠPANČIĆ
ZVONIMIR GALASO i
ANTUN GAVRIĆ

Izabrani su u

I. izbor. jed.	MILAN TUZLUK	s 95,2% glasova
II.	IVAN JAMIĆ	s 97,0% "
III.	PETAR DEVEĐIJA	s 97,7% "
IV.	MILAN GALIĆ	s 98,1% "
V.	PETAR RAČIĆ	s 94,0% "
VI.	TOMISLAV ŽLIČARIĆ	s 89,1% "
VII.	MARIJAN DOŠEN	s 95,7% "
VIII.	TOMISLAV PAUNOVIĆ	s 89,4% "

OPĆINSKO VIJEĆE HRV. DUBICA

Izbor. jed

I.	DAVOR CIPRIĆ /99,2/
II.	/nema kandidata/
III.	MARTIN ĆORIĆ /100%/
IV.	MATIJA KRZNAR /100%/
V.	MILAN ĐUKIĆ /79,7%/
VI.	BORKO STERLE /100/
VII.	DARKO KESIĆ /97,3/
VIII.	NIKICA KRNIĆ /100/

Lista 96,9%
ALOJZ KRAVOS
VLADO BLAŽEVIĆ
MATIJA KARAGIĆ
NIKICA ANIĆ
ILIJA LONČAR
NIKOLA GLAVINIĆ
MILAN ĆORIĆ i
MATIJA ĆORIĆ.

OPĆINSKO VIJEĆE DONJI KUKURUZARI

Izbor. jed.

II.	MILAN SOVIĆ /100/
III.	STJEPAN SOVIĆ /100/
IV.	PERO BABIĆ /100/
V.	MARIJAN JERGOVĆ /100/
VI.	NIKOLA JURIĆ /100/

Izb. jed. I, VII. i VIII. nema kandidata.

Lista (100% glasova)

1. STEVO JURIĆ
2. JURAJ JURIĆ
3. TIHOMIR BABIĆ
4. IVO STANIĆ
5. VILIM JURIĆ
6. TOMISLAV JURIĆ
7. MILAN SOVIĆ i
8. ŽELJKO JAMIĆ

Napomena: Izbori za općinska vijeća nisu provedeni za općine Utolica i Mečenčani.

Osnovan Ogranak Društva prijatelja Zrina u Kanadi

ZAPISNIK

Sastavljen dne 2. siječnja 1993. godine u kući gospodina i gospođe Mršić, Mississaugi, Kanada.

Sastanak je namijenjen osnivanju Društva Prijatelja Z R I N kojemu bi bila zadaća prikupljanje novih članova kako s područja Hrvatske Kostajnice, Hrvatske Dubice, Pounje, Dvor na Uni, Zrin, Gvozdansko, Petrinja, Glina i ostalih po neprijatelju uništenih mjesta, također i s drugih hrvatskih pokrajina koji bi svojim članskim doprinosom pomogli izgradnju i oživljavanje gore spomenutih mjesta.

Tomislav Mršić je u kratkim crtama prikaao značaj i namjeru ovog osnivanja društva i predložio, da bi se između prisutnih izabrao Upravni odbor. Za predsjednika je predložio Martina Grabarevića. Martin Grabarević se je zahvalio na povjerenju ali je rekao da bi bilo koristnije kada bi istu dužnost vršila mlađa osoba, a on je već po Središnjoj Upravi u Zagrebu imenovan Prvim Počasnim članom Društva Prijatelja Z R I N i biti će mu čast ako i u novoizabranom odobru bude Počasni predsjednik.

Gospođica Dragica Tomić predlaže gospođu Milku Škrtić za predsjednicu, što prisutni jednoglasno prihvaćaju.

Prelazi se na biranje Potpredsjednice za koju dužnost je predložena gospođica Dragica Tomić. Imenovana se prihvaća i zahvaljuje na povjerenju, a zatim se prelazi na biranje tajnice. Gospođa Škrtić predlaže gospođu Mariju Komes čiji prijedlog je bio jednoglasno i s pljeskom prihvaćen.

Zatim slijedi prijedlog za biranje blagajničke dužnosti za koju je predložena gospođa Katica Šercl. Svi prisutni su jednoglasno potvrdili izbor dizanjem ruku i pljeskom.

Bilo je potrebno izabrati Nadzorni odbor od dvojice članova i Martin Grabarević je predložio Tomislava Mršića i Branka Škrtića. Obadvojica su prijedlog prihvatila i time je odbor izabran u cijelosti uključujući kao članove odbora Juru Mikičića, Branka Komesa, Juru Mutavdžiju, Franju Šercla i Milu Mutavdžiju.

Riješeno je da godišnja članarina bude dvadest dolara po osobi.

Također je riješeno da gospođa Katica Šercl otvori račun u Hrvatskoj Kreditnoj Zadrugi na ime Društva prijatelja Z R I N.

Gospođica Dragica Tomić se obavezala da će se pobrinuti nabaviti karte za Banket kao i kuhara, kojemu bi članice Društva pomagale tako, da se ne bi trošilo na plaćanje hrane po posebno plaćenim kuharicama na čemu bi se znatno uštedjelo.

Tomislav Mršić i Franjo Šercl zaduženi su da bi sa župnikom vlč. Gjuranom ugovorili za rentanje crkvene dvorane tako, da bi se isti banket održao po prilici poslije Uskrsa.

Time je sjednica završena što je proslavljeno sa malom zakuskom koju su priredili gospođa i gospodin Mršić.

Zapisničar; *Predsjednika:*
Martin Grabarević *Milka (Milly) Skrtic*

Održana osnivačka skupština Ogranka Društva prijatelja Zrina općine Drenje

Od osnutka Društva prijatelja Zrina u Zagrebu 1990. god, mi Zrinjani iz Drenja, Slatinika, Gašinaca i ostalih nam bližih mjesta, namjeravali smo osnovati Organak Društva u Drenju, gdje je nastanjen najveći broj Zrinjana. Međutim, došao je taj prokleti rat, tako smo to ostvarili tek ovih dana.

Inicijativni odbor sastao se 9. veljače u Drenju. Dogovorili smo se da održimo osnivačku skupštinu. Dogovoreno, učinjeno. Skupštinu smo održali 13. veljače 1993. god. u Drenju u maloj dvorani (jer veće i nemamo) koja je bila popunjena Zrinjanima i ostalim uzvanicima.

Na Skupštini je izabran Odbor Ogranka od 11 članova:

1. Stjepan Bunjevac, predsjednik
2. Ivan Labudić, dopredsjednik
3. Ivan Jukić, tajnik
4. Jelka Varga, blagajnik
5. Stjepan Marković — član
6. Franja Kristić — "
7. Ivan Bunjevac — "
8. Nikola Kristić — "
9. Roza Tomić — "
10. Stipo Zorbaz — "
11. Ruda Zorbaz — "

U opsežnoj diskusiji od strane domaćina, a i gostiju iz Zagreba predočene su sve aktivnosti i ciljevi Društva, te gospodarski razvoj nove općine Drenje uz pomoć iz Zagreba. Sada slijedi ozbiljan posao, a kao prvo trebalo bi tražiti i dobiti zaštitu za nekoliko starica koje od Društva to i očekuju. U Društvo se uključio i znatan broj mladih članova, ali, na žalost, dobar broj njih je bez posla, pa će se morati raditi i na problematici zapošljavanja. Poslije službenog dijela slijedio je onaj neizbježni na takvim skupovima, a to je zajednička večera uz domaće piće, a razgovorima kasnije nikad kraja.

Nadajući se plodnom i dugotrajnom radu i proširenju Ogranka, rezultata i uspjeha neće izostati.

Iz Drenja: IVAN JUKIĆ,
tajnik Ogranka DP Zrina

Treba napomenuti da je gotovo polovica Drenjanaca porijekolom iz Zrina, a kako su stekli visok ugled svojim poštenjem i marljivošću, njihovoj su se inicijativi pridružili i ostali stanovnici Drenja. Slogu svih Drenjanaca ilustrira i činjenica što su nedavno prije toga Nogometni klub "Borac" preimenovali u Sportsko društvo "Zrinski" koje će, osim nogometne, pokrenuti i druge sportske sekcije.

I.V.K.

NOVOSTI IZ RADA NAŠIH ZAVIČAJNIH DRUŠTAVA

Društvo prijatelja Zrina u Zagrebu sjednica Upravnog odbora

Zaključci:

1. Temeljem članka 18. Pravila Društva prijatelja Zrina Upravni odbor je na svojoj sjednici od 25. 02. 1993. prihvatio prijedlog Odluke o usvajanju Zaključnog računa Društva prijatelja Zrina za 1992. godinu koja se dostavlja Skupštini Društva na usvajanje.

Prijedlog odluke

Na temelju članka 14. Pravila Društva prijatelja Zrina Skupština Društva na prijedlog Upravnog odbora donosi slijedeću

ODLUKU

Odobrava se Zaključni račun Društva prijatelja Zrina za 1992. godinu s ostvarenim trajnim kapitalom od 720,371.468 HRD.

Predsjednik Društva:
Ivan Vrpoljac

PRIHODI I RASHODI
od 1. siječnja do 31. prosinca 1992. godine

Red. broj	ELEMENTI	Ukupno
1	2	3
I	UKUPNI PRIHOD	720.371.468
	1. Preneseni dio viška prihoda iz protekle godine	73.076.482
	2. Prihodi od doprinosa i članarina	555.420
	3. Prihodi od ostalih KDS	1.153.315
	4. Prihodi od kamata	237.807
	5. Ostali prihodi (Tečajna razlike)	645.348.444
II	UKUPNI RASHODI	0
III	VIŠAK PRIHODA	720.371.468

2. U dogovoru s darovateljima novčanih sredstava u narednom ćemo broju "Zrina" objaviti njihova imena s pojašnjenjem u koju su svrhu sredstva darovali.

T. B.

BILANCA STANJA
na dan 31. 12. 1992. godine

Red. broj	ELEMENTI	Ukupno
1	2	3
I	AKTIVA	
	1. Žiro račun	943.208
	2. Blagajna	2.126
	3. Devizna sredstva	712.755.014
	4. Potraživanja za avanse	4.950.000
	5. Ostala potraživanja	371.120
	6. Kratkoročni plasmani	900.000
	7. Dugoročni plasmani	300.000
	8. Zemljište	150.000
	UKUPNO	720.371.468
II	PASIVA	
	1. Trajni izvori poslovnih sredstava	720.371.468
	UKUPNO	720.371.468

Zavičajno društvo općine Hrv. Dubica
Prvo okupljanje

NAŠE POKLADE

Haj Haj
Neka Neka
večeras vam pjeva
Jeka

U nedelju, 21. veljače 1993. godine, svi koji smo se okupili u crkvi B. Marka Križevčanina u Selskoj cesti u Zagrebu, doživjeli smo uistinu naše "dubičke" poklade.

Poznata lica, neka od njih nismo vidjeli mjesecima, pozdravljanja, razgovori. Prije priredbe misa, a u sjećanjima svih nas jedna druga crkva, jedan prekrasan oltar i pjesma na kraju mise, koja se i u crkvi nekad rijetko pjevala "Rajska djevo - kraljice Hrvata".

Poslije, na priredbi, gledam naše narodne nošnje (ponešto je ipak ostalo), Zbor pjeva naše - domaće pjesme, a neke sad čujem prvi put. Pjevala ih je nekad "Jeka" iz Hrvatske Dubice, ali ništa nije zaboravljeno.

Na kraju, "dubičko" kolo.

Oko mene ozarena lica. Svima ovo mnogo znači i kao da je rat negdje drugdje. I u trenu dok nazdravljam prijeatelju, znam, ništa ne može uništiti ovaj narod, jer ispod sveg zla, svih nesreća, žive i kucaju topla i plemenita srca.

I, dok bez nas teče zelena Una, svi znamo da nas čeka i da ćemo joj se vratiti.

Zagreb, 21. 02. 1993.
Jelka Dungerović

Kao što Božić nije moralni poziv da činimo dobro jer je to redovita dimenzija kršćanskog života, vjerujem da ni Valentinovo nije poziv na ljubav. Valentinovo je Dan za osvrnuti se na svako jučer, ne zaboraviti da postoji puno sutra i odlučiti živjeti kao na Valentinovo. Bez ili s malo poklona. Sitnice život znače. S puno ljubavi za najbliže. A onda i za sve ljude.

Ljubav nam je potrebna kao Kruh svagdanji, kao voda, zrak, a ponekad i više od toga. Taj "ponekad" itekako je važan. Ljubav je jedini preduvjet za uspješan ovozemaljski život u koji svi vjerujemo.

Na ljubav imamo svi pravo. Djeca, odrasli, zdravi, bolesnii siromašni. Biljke, životinje, čak i stvari. Namjerno nisam rekla i bogati. Ljubav je bogatstvo. Ljubiti i biti ljubljen.

Dijete se uči ljubavi od mame, tate, seke, brata, djeda, bake i prijatelja. Prijatelji su djeci i vrlo bliske osobe, ali ja u ovom slučaju mislim na vršnjake, susjede, "prolaznike".

Izgleda jednostavno, ali život govori drugačije. O tome svjedoče i prognana djeca. Njihovo shvaćanje ljubavi.

S djecom u Zbjegu pri Đačkom domu građevinskih struka u Sopotu družim se iz ljubavi i s ljubavlju od samog početka. A to podrazumijeva poznanstvo s roditeljima, bakama, djedovima... S nekima se poznajemo više, s nekima manje, ali neznanci si ni u kom

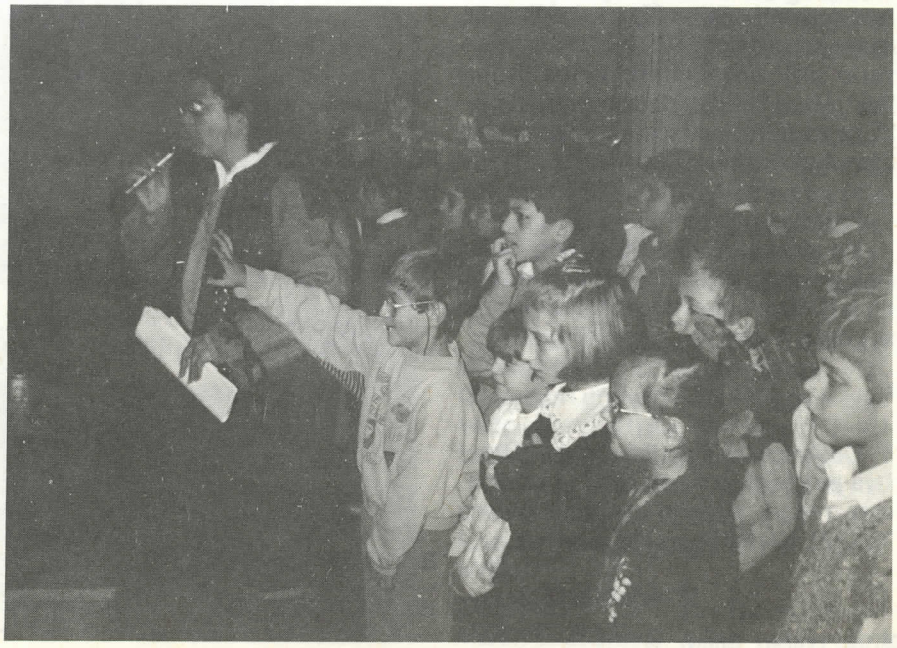

slučaju nismo. Sve ih prihvaćam i volim takve kakvi jesu. Ne želim ni pomisliti da je makar netko manje dobar.

Evo što su mi u Igraonici o Ljubavi rekla djeca uoči Valentinova...

- Ljubav je kad se mama i tata vole. (djevojčica, 9,5)
- Ljubav je kad se netko ljubi. (dječak, 5)
- Ljubav je kada dobiješ poklon. (djevojčica, 8)
- Ljubav je... sram me je reći. (dječak 8 g.)
- Ljubav je kad cura i dečko šaptaju. (djevojčica, 4,1)
- Ljubav je kad ste ti i Maja u Igraonici. (djevojčica, 5)
- Ljubav je da nema rata. (dječak, 9,5)

Potpunu ljubav ne označava ni jedna od ovih rečenica. To su tek djelići o ljubavi. Sve zajedno je dio o ljubavi. Očekivala sam da mi djeca puno više govore o ljubavi. Silno sam priželjkivala da mi djeca kažu:

- Ljubav je kad me mama i tata vole.
- Ljubav je kad ja poljubim prijatelja.
- Ljubav je kad se odrasli sa mnom igraju.
- O ljubavi rado pričam.
- Ljubav je kada podijeliš čokoladu.

Nisu li dječja osjećanja, iskustva i znanja o ljubavi siromašna? A sigurna sam da bi s puno, puno ljubavi svih odraslih ljudi za djecu ljubav bila - da nema rata.

Neka dječja osjećanja, iskustva i znanja o ljubavi budu poziv nama odraslima da im se darujemo čitavi. To je isto ljubav. Nije dovoljno što mi znamo da su djeca naša ljubav, da ih volimo i trebamo. Djeca trebaju nas. Maloj bebi dovoljno je da ju s ljubavlju gledamo, privijemo uza sebe, da joj nježno pjevušimo... Odraslije dijete je zahtijevnije i u ljubavi. Ljubav se isto uči. Najprije je dijete blizu nas. Kasnije mi trebamo nastojati biti bliže djetetu, a da djetetu pri tom bude ugodno. Zbog ljubavi. Danas, da laške prebolimo rat, a za sutra naše djece da više ne bude rat.

Pustite da još kažem kako vjerujem da će s povratkom u zavičaj biti ljubavi za cvijeće, staze, životinje...

SMILJANA KOVAČ-PRUGOVEČKI

Valentinovo na bojištu

Tiho pada noć na močvarna posavska polja sa kojih rat nije dao da se požanje i okrči kukurozovina koja sada ispred naših položaja sablasno šušti njihana blagim povjetarcem. Čučimo u bunkeru i stišćemo pune automate na prsima i osluškujemo svaki šum jer ništa ne idimo. Mrak je kao u loncu.

"Sutra je Valentinovo. Što ćemo pokloniti našim voljenim ženicama?" - tiho će Igor iz mraka.

"Ništa im nećemo pokloniti kad ništa nemamo. Bit ćemo noćas u mislima s njima" - odgovorih ja, te ponovno zašutjesmo osluškujući zvukove ratne noći.

Ja sam mislio na svoju dragu Ivanku i u mislima milovao njenu crnu kosu, dok je Igor sanjao o svojoj Radmili kako ljuljuška kćerkicu Aju koja sklapa oči na san.

Prvi pijetlovi najavili su zoru dok se bijela magla poput mladenkinog vela vukla pustim poljima. Svanuo je dan sv. Valentina, zaštitnika zaljubljenih, a nas dvojica cijelu smo noć sanjarili o svojim suprugama. Bilo nam je lijepo. Noć smo ipak u tamnom bunkeru, stišćući pune automate, poklonili jednoj vječitoj mladoj i lijepoj dami štiteći je da je tuđinska čizma ne pogazi, pogani jezik ne okleveće i pogana usta ne popljuju.

Domovino, sretno Ti Valentinovo, napaćena *ljubavi naša!* Došla je smjena u bunker, a mi smo otišli na počinak.

Lenski,
pričuvni domobran 165. brigade
Samostalne kostajničke bojne

Opis hrvatskodubičkih poklada

U crkvenu ili godinu Gospodnju spadaju sve nedjelje u godini, a među njima jest i pokladna nedjelja ili prvi dan poklada. Drugi dan je pokladni ponedjeljak, a treći je dan utorak, zvan poklade ili fašnik.

Poklade nisu uvijek u istim datumom, jer se ravnaju prema Pepelnici i Uskrsu.

Dubičke poklade bile su uvijek lijepo organizirane i provedene. Čitav tjedan pred poklade predvečer skupljali su se mladi, pa i stari, na plesanje kola na glavnom trgu, dubički rečeno, "na placu", pa udri pleši.

U nedjelju prvi dan poklada, poslije večernice, kuda? Zna se! Igradi kolo na placu.

U međuvremenu došla bi dva čovjeka u kolo, malo maskirana, lupajući štapom o lonac i noseći ljestve i pripeli se i pročitali program za utorak, moleći da se svatko približi da dođe uveličati naš narodni običaj. To su bili Stjepan Trninić (Didić) i Ivan Trninić (Kruško) - malo se proveselili s ostalima i, kada zazvoni pozdravljanje "Zdravo Marija", razlaz, svatko svojoj kući.

U ponedjeljak poslije podne također nastavilo se kolo igrača raznih dobi, od starih, mladih i djece.

U utorak ujutro oko 8 sati prošao bi glasnik maskiran lupajući u kantu ili lonac, pozivajući na skup oko 10 sati kod mosta na Uni. Tako su se skupljale grupice i išle na određeno mjesto. Po-

tom bi povorka krenula oko 10 sati od mosta u Gornjane prema kući Marije Vidakove.

Bilo je dosta lijepih maski u raznim kostimima s obilježjem svedbi, cigana, te crnci, medvjedi, razne štule, te djece u raznim kostimima.

Pojedine grupe imale su za glazbu praporce, klepke, zvončiće, te lonce i kante, koje su upotpunile orkestar, manifestirajući veselje i poklade, još i s pjesmama.

Stigavši u Gornjane do kuće Vidakove, pridružile bi se i maškare iz Baćina u vrlo maštovitim kostimima i s lijepim programom. Sada je na sceni "mrtvac", kojega treba nositi do mosta, kazniti ga i baciti u Unu. Prolazeći kroz dobar dio Dubice, došli bi do mosta, pročitali osudu i spalili ga.

Vratili bi se do placa, tu se dugo plesalo, pa bež' kući na ručak. Iza ručka svi bi požurili natrag do placa gdje bi čekali konjanike, koji su u narodnoj nošni defilirali kroz našu Dubicu s pjesmom, lijepim konjima, a još ljepšim dečkima u "našnjitanim" gaćama i košuljom, crnim labecom, preko njih hrvatskom trobojnicom sa puno ružmarina.

Na kraju programa dočekao bi konjanike gospodin Ado Riedl, te ih na ulici počastio pićem.

Zatim su uslijedile konjaničke utrke na livadama zvane Otoke pokraj Une, a nedaleko od mosta, kao i oklade za najbržeg i najboljeg konja. Za nastup u konjaničkoj povorci, konjanici su se pripremali oko mjesec dana unaprijed tako što su poboljšano hranili i čistili konje svaki dan da budu što ljepši i brži. Poslije utrke nastavilo se narodnim veseljem, plesanjem kola, kojih je bilo istovremeno po pet-šest od raznih dobi, od djece do starijih osoba. Svako kolo vodilo se do župne crkve, oko nje i nazad, tako do noći, a onda razlaz.

Tamburaši su već svirali kod Ferde Riedla i kod Štefe Matijevića u njihovim gostionicama. Plesom i pjesmom sve do zore.

Za pokladne običaje pjevale su se posebne pjesme, to jest konjaničke i u kolu koje se samo za tu prigodu pjevaju. Pjesme su lijepo sročene - izvorne i gotovo se nigdje drugdje ne pjevaju.

Od Pepelnice dalje nastupaju post, pokora i molitva, a to znači da je nastupila Korizma.

Sastavila po sjećanju Terezija Fresl (Angelova)

Pogled na dubičke crkve s brda-Patria

... i kostajničkih fašnika

"Maškare, ča volim maškare", da nije dalmatinska, mogla bi biti kostajnička. Jer Kostajničani zaista vole maškare, a u običaju maskiranja imaju dugu tradiciju. Ona je, na žalost u zadnjih 40-ak godina bila zabranjivana i potiskivana.

Ovom prilikom željela bih nešto reći o maskiranju i maskenbalu mladih. I mladi su u Kostajnici imali svoje maskenbale.

Tijekom cijelog mjeseca veljače na satovima likovne kulture obrađivane su teme vezane uz ove običaje. Crtalo se i slikalo u svim likovnim tehnikama: pastelu, kolažu, ugljenu, tehnikama plastičnog oblikovanja i dr.

Učenici bi proizveli na stotine novih likova, tužnih, smiješnih, strašnih.

Najuspjeliji bi se našli izloženi u holu, na panoima, pa čak i školskim vratima i prozorima, jer ih je bilo toliko kvalitetnih i zanimljivih da se nije imalo gdje sve izložiti.

Nekokiko puta organizirane su izložbe maski izvan škole, u Sveučilištu, pošti, izlozima trgovina.

Zadnju subotu mesopusta održavao se maskenbal u školi za učenike.

Članovi likovne sekcije preuzimali su organizaciju priredbe, brinuli se o ulaznicama, izrađivali plakate, tiskali šaljivu poštu, dekorirali hol, organizirali disko. Maskenbal je bio redovito dobro posjećen. Iznenađivala je dječja maštovitost i inventivnost. Bilo je tu uobičajenih kostima: dama, gospodina, neizostavnih kauboja i indijanaca s ostalim rasma kugle zemaljske.

Osobito se rado maskiralo u šaljive klaune svih tipova. Djeca su nevjerojatni majstori u prerušavanju i teško ih je bilo prepoznati: Zoroi, Rambo, Bubemare, cvjetovi, princeze, mušketiri, Pipi - duga čarapa.

Vrhunac večeri bilo je biranje najuspjelijih maski.

Svi bi se učesnici poredali u dugu povorku i u taktu glazbe prošetali ispred žirija. Žiri je uvijek imao tešku ulogu odabiranja najboljih. Jer svatko je za sebe mislio da je on taj. Da se ne bi kvarilo dječje raspoloženje stvoreno toga dana, uz tri najbolje izabirano je po 20 maski koje zaslužuju osobitu pozornost. Za nagradu dobili bi slatkiše kupljene novcem od ulaznica.

Dugo se plesalo i veselilo uz discoglazbu i šaljivu poštu koju je uvijek raznosio maksa - poštar.

Još se cijeli tjedan pričalo o maskenbalu, a djeca su u svoja srca usadila ljubav prema tom lijepom kostajničkom običaju.

Mila Biogradlija

Fašnici u mom sjećanju

Još se i danas priča o kostajničkim maskenbalima, izuzetnim maskama koje još uvijek žive u sjećanjima i na požutjelim fotografijama. Običaj maškaranja raširen je širom Hrvatske, ali Kostajničani su mu dali svoje lokalno obilježje. Kostajnički smisao za šalu, vezan uz raznorazne životne dogodovštine, posebno je bio izražen u vrijeme maškara.

Stariji Kostajničani pamte da se tijekom cijele godine u gradu znao pojavljivati plakat "Šibalo" na kojem su šibani poroci građana. Iza "Šibala" stajala je anonimna grupa građana koja je bila vrlo dobro informirana, a na nju se nitko nije ljutio. Tako su se preljubi, nezgode u pijanstvu i slične zgode izvrgavale šali i blagonaklonoj kritici za koju nitko nikom nije bio odgovoran. Slično plakatu "Šibalu", preko godine, kad je bilo materijala, pojavio bi se Paškvil [Paskvil (franc.) - ujedljiva satira, podrugljiv spis]. Bio je pisan na pisaćem stroju, na stranici ili dvije, a stajao je 2 dinara. Novac je išao kolporteru koji ga je prodavao. Stari su Kostajničani mislili da je on i autor zajedljivih distiha, međutim, autori su često bili i gradski oci te ugledni trgovci. Dva su stiha često bila dovoljna da cijeli grad shvati na koga i što se cilja. Tako distisi (zapisah po sjećanju gđe Josipe Prpić):

"Ne da Kodžo Nadi da ide za Juru
pa da jede puru"

ili

"Sa mrtvima bojak biju
jer na žive i ne smiju"!

Gdjica Anka Pavlović, Kostajnica Foto V. Seid

Na slici je Kostajničanka Ankica Pavlović (Celinščak) koja je na maskenbalu god. 1933. nosila haljinu od kokica. Stariji se i danas sjećaju te originalne maske.

jednostavno komentiraju, upozoravaju na ljubavnu vezu bez budućnosti, a u drugom slučaju na događaj iz god. 1937. kad su Rosuljani srušili spomenik na groblju sv. Ane. Ovaj drugi izazvat će suvremenije asocijacije. Spominjanjem "Šibala" i "Paškvila" htjedoh istaknuti izuzetan smisao za šalu i humor koji je kulminirao upravo u vrijeme fašnika.

Počinjalo se od 10. siječnja (Krštenja Isusova), a završavalo na Pepelnicu. Djeca i odrasli maskirali su se u najrazličitije kostime, išli od kuće do kuće, plesali, pjevali i veselili sebe i one kojima su navraćali. O maštovitosti i vještini ovisio je izgled maske. Stariji se i danas sjećaju prijeratnih uspjelih maski.

Na pokladnu nedjelju sve je bilo na nogama. Maškare su šetale gradom, a navečer odlazile na maskenbal. Kostimi za maskenbal šivali su se po mjesec dana unaprijed u strogoj tajnosti. Sjećam se i danas priče moje bake koja je jednoj uglednoj gospođi šivala kostim zelene salate. Šivalo se po noći, jer, koliko je god bilo važno biti originalan, toliko je bilo važno biti i neprepoznatljiv. Međutim, netko je otkrio tajnu i spomenuta gospođa nije u tom kostimu otišla na maskenbal. Najuzbudljiviji dio maskenbala bila je ponoć, kad su se skidale maske, a najoriginalnija je bila nagrađena.

Sva tri dana poklada grad je vrio, a posebno u utorak kada je pokladna povorka kretala od Špoljarićeve kuće pa do kuće Urbanića u Mađarima. Povorka se šarenila od cigana, patuljaka, crnaca, kauboja, princeza i prosjaka, a tavani starih kuća bili su u te dane opustošeni, otvarale su se stare škrinje u kojima je uvijek bilo nešto prikladno. Jeli su se krafni s obveznim "ranlfom" i sulocom od dunja, špric-krafni, triješće... pilo se kuhano vino i rakija.

Na Pepelnicu je bio pokop Princa Karnevala. Pogrebna se povorka kretala od kuće Špoljarića do mosta. Princ Karneval - lutka načinjena od krpe i slame - bio je simbol poroka i strasti, nezasitnosti i svih drugih neumjerenosti. Njegovu spaljivanju na mostu prethodilo je čitanje oporuke kojoj se smijao cijeli grad. Jer Princ Karneval najčešće je najvećem ljubavniku u gradu ostavljao malaksalost, najvećem pijancu prazno bure i slično. Srednje se generacije sjećaju "okorjelih poslijeratnih fašnika: Pikanke, Špoljarića, Pavešića, Urbanića..., koji su često zbog svojeg fašnikovanja privođeni u SUP. Takva vremena bijahu!

Oporuka Princa Karnevala također je pisana u distisima, a cijeli je grad znao na koga je Princ Karneval mislio.

Svaka generacija pamti svoje maskenbale. Mi, mlađi, posebno one u Vatrogasnom domu. Neobjašnjiv je osjećaj koji se u čovjeku javi tih fašničkih dana. Jednostavno te "uhvati" i ... sje-

ćam se klauna, kineza, crnaca, cigana, što sve nismo bile? Slike su zorne, žive, čini mi se da bih ih mogla uhvatiti rukom... A onda bi sve prošlo - kostimi su se spremali u kutije, vraćala se posuđena odjeća, pričalo se o zgodama i nezgodama, zabunama i šalama. Sretno umorni vraćali smo su životnu kolotečinu i postajali opet oni stari koji jesmo.

Nije nam do fašnika ovih godina. Ovo pišem radi sjećanja, da ne bismo zaboravili običaj, zbog toga što vjerujem da ćemo moja draga Gara i ja ponovno, zajedno s Ikšićima, Herkovima, Tonkomi starom Nikolinom harmonikom ponovno jednom proći našim dragim kostajničkim ulicama, u neki novi "Napoleon" pa na maskenbal u Vatrogasni! Još jednom, bar još jednom!

MARIJA KRUPIĆ, prof.

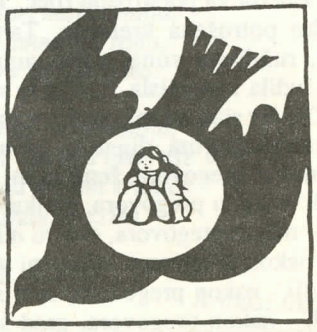

Dom u srcu

A. D. 199*

Ja sam čovjek bez doma. Prognan preko svih granica i bezgranično umoran od čekanja i nade, osjećam kako me izjeda ova bolest koju ljudi zovu rat. Čiji to sotonski pir slavimo, na kojemu se umjesto vina loče krv, a umjesto životinjskoga ždere ljudsko meso? Kao da sama Smrt rađa svoje smrdljivo potomstvo koje će okužiti ionako izranjenu Zemlju. O, Bože, kriknuo bih od bijesa i osvete, zube bih zario u vrat Nečistomu, al' mi ruka klone, tijelo smalaksa, duša se skutri. Sjetim se Tebe kako si strpljivo podnosio čavle u svojim udovima, bič na svome tijelu...

I opet lutam ko Ahasver u tuđoj, iznošenoj odjeći s najlonskom vrećicom humanitarne u ruci u nekom gradu koji nije moj. A dani sveđer prolaze i mislim kako će ova tama potrajati dugo, dugo... Hoće li moje oči zaroniti u svjetlinu svitanja ili će moj zemni prah oluje raznijeti bespućima? Budeš li me čekala, Jedina moja, ti koja si uvijek čekati znala, budeš li prostirala svoj magleni veo nad svoje sneno tijelo?

Umoran sam od bremena ove tame, dlanovi su mi čađavi od nagorjelih vratnica i dovrataka, čeprkam po ognjištu sjećanja ne bih li pronašao komadić žara, mrvicu topline. Da, to je moj dom razasut kô zrnca pijeska hladnim svemirom, razasut u strepnji prestrašenih, u krvi zaklanih, u očaju silovanih, razasut u molitvama nestalih, u patnji zasužnjenih, u zjenici gladnih... Da, Bože, pritišće me breme što mi ga natovari na pleća i mislim kako je uzaludna ova muka, bojeći se da si nas ostavio jer sve što gradismo, ne gradismo u Tvoje ime.

U meni kaos, slike rata pomiješane sa slikama mira, krv na pločnicima, krv po fasadama, mitinzi, transparenti, lažna primirja, pregovori sedmorice, pregovori dvanaestroice, bilateralni, trilateralni, multilateralni pregovori... Jer ne mari zlotvor za pomirbenu riječ. Toliko nizašto potrošena vremena. Tamponzona, ružičasta zona, zona sumraka, zona ludila i besmisla. Sve je to veliko NIŠTA. Jer sina su mi odveli u ropstvo - nakon pregovora, dijete su mi osakatili - nakon pregovora, ženu su mi obeščastili - nakon pregovora, majku su mi ubili - nakon pregovora, oca su mi zaklali - nakon pregovora, crkvu su mi oskrnavili - nakon pregovora, selo su mi spalili - nakon pregovora, grad su mi razrušili - nakon pregovora, jer prognali su me - nakon pregovora...

Bože, podaj mi kresivo da užgam svoje okrvavljeno ognjište ne bih li ugrijao svoju promrzlu dušu, jer ja dom imam, ali - kako kaže Kranjčević - tek u srcu ga nosim.

TOMISLAV SALOPEK

Uskrs

Uskrsni običaji u Hrvatskoj Kostajnici

Vrijeme Korizme ne obiluje narodnim običajima. To je razdoblje tihe pripreme za kršćanski blagdan Uskrs, pripreme koja se odvija prema crkvenim korizmenim obredima. Ipak, stariji se Kostajničani sjećaju jednog običaja koji je prethodio samoj Cvjetnici, a pamte ga kao "odlazak u drenjak".

Odlazilo se subotom, dan prije Cvjetne nedjelje, jer je trebalo nabrati svježe grančice žutog, rascvjetalog drenjka za nedjeljni blagoslov u crkvi.

U rano subotnje poslijepodne pred župnom crkvom sv. Nikole počeli bi se okupljati Kostajničani, dolazile su cijele obitelji, jer je svaka kuća na Cvjetnicu morala imati mlade grančice drenjka. Djeca su nosila praporce i zvončiće, muškarci također zvona, a žene uglavnom zavežljaje i torbe sa hranom. Našlo bi se u njima kobasica, sira, slanice, kruha i svakako domaće rakije i vina. Poneka bi domaćica ispekla i kolač, ali sa slatkim se još nije pretjerivalo, jer je pravo blagdansko izobilje trebalo pričekati do Uskrsa.

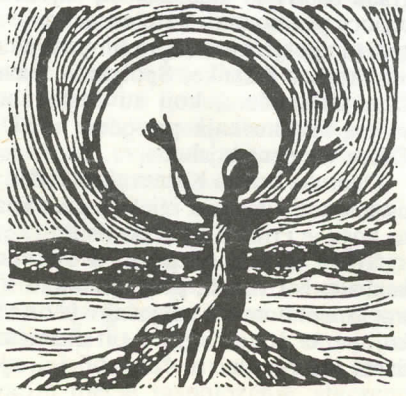

Kada su se svi okupili, procesija je krenula. Naprijed je uvijek jedan ministrant nosio križ, za njim su išle pjevačice i djeca s praporcima te muškarci. Odlazilo se u prirodu, kraj Stevanovog Broda na livade ispod prvog tunela. Putem su svi molili krunicu i pjevali muku Isusovu, a nadaleko se razlijegao zvuk zvona i praporaca. Kada je procesija stigla na Veslajevu baru ili Mlinčeve livade, muškarci su donosili velike grane drenjka s kojih je svatko sebi ubirao manje grančice. Uvijek je trebalo koju grančicu odnijeti i nekome od starijih susjeda koji je možda ostao kod kuće. Ostatak vremena provodili bi u razgovoru i u blagovanju donesene hrane. Prije zalaska sunca i prvog sumraka procesija je krenula natrag prema župnoj crkvi, na čijem ih je vratima čekao župnik. Ophod je završio zajedničkom molitvom u crkvi.

Na samu Cvjetnu nedjelju svi su odlazili na misu gdje je objavljen blagoslov grančica. Prema kazivanjima naših starih, te su se grančice čuvale u kući i za velika nevremena žene bi ih bacile u vatru, vjerujući da to spašava kuću od udara groma.

Veliki je tjedan počinjao spremanjem kuće za Uskrs. Mnogi su bijelili i zračili prostorije, prali prozore i ribali drvene, starinske podove koji su se žutjeli pod prvim zrakama proljetnog sunca. Kostajnički obrtnici, osobito krojači i postolari, imali su tada pune ruke posla, jer se za Usrks svatko morao ponoviti. Tome su se posebno veselila djeca i djevojke, jer su najviše za

njih kostajničke krojačice po cijele noći šivale nove haljine, suknje i bluze.

Od Velikog četvrtka pa do nedjelje svi su sudjelovali u svečanim crkvenim obredima. Osim toga, trebalo je spremiti crkvu za veliki blagdan, a u tome su se uvijek najviše isticale pjevačice - uglavnom djevojke i mlađe žene. Osim čišćenja crkve, posebnu su pozornost posvećivale branju cvijeća za kićenje Isusova groba. Prikupljale su iz svojih vrtova prvo proljetno cvijeće i zelenilo, a najviše je bilo mirisnog plavog i ružičastog zumbula. Kada su na Veliki četvrtak utihnula sva crkvena zvona i kada je Isusovo tijelo položeno u grob, cijela je crkva odisala mirisom tog proljetnog cvijeta. Na Veliki petak stariji Kostajničani pamte i stražu vatrogasaca uz Isusov grob, a u crkvi se nakon obreda pjevala Muka Isusova.

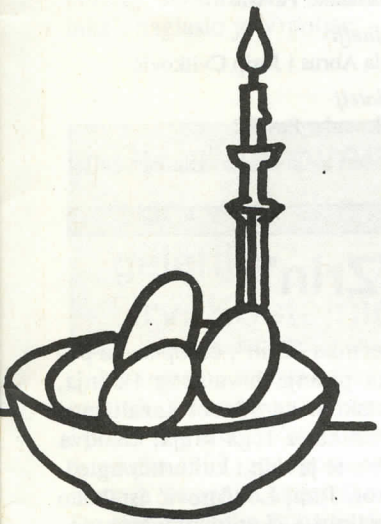

Velika je subota protekla u posljednjim pripremama. Kolači su već ispečeni, šunka se kuha, a prave se i pisanice - simbol Uskrsa. Uglavnom su svi kupovali već gotovu crvenu i zelenu boju, ali su domaćice, da bi dobile što ljepše žuto obojena jaja, znale upotrijebiti i prokuhanu ljusku crvenog luka. Obojena jaja trebalo je još ukrasiti i šarati, a da bi dobila onaj pravi sjaj, trebalo ih je premazati komadićima slanine.

U subotu uvečer svi su odlazili u crkvu i sudjelovali u obredu Uskrsnuća. Tada se procesija iz crkve kretala prema kući Mlinca, zatim Donjim putem do "Centrala" i natrag prema crkvi. Zvona su ponovno zvonila i glasno najavljivala Uskrs, svi su si međusobno čestitali.

Istu večer nakon povratka iz crkve domaćice su pripremale košare s hranom za uskršnje posvećenje jela. U košari je moralo biti narezane šunke, hrena, soli, mladog luka i svakako pisanice. Od svake vrste kolača, pomalo nosilo se na posvećenje, a bila je tu i bočica rakije ili domaćeg vina.

Na Uskrs ujutro jedan je član obitelji nosio jelo na posvećenje. Obično je to bio netko od mlađih članova. U crkvi se jelo obavezno otkrilo dok je svećenik obavljao blagoslov, a nakon toga trebalo je požuriti kući gdje je već bio postavljen stol za kojim je tada cijela obitelj blagovala posvećeno jelo. Za najmlađe članove obitelji roditelji su u vrtu, dvorištu ili u voćnjaku postavljali gnijezda s pisanicama koje im je ostavio zeko. Djeca su zapravo cijeli dan obilazila susjedstvo, sakupljala pisanice i iskušavala njihovu tvrdoću. Osjećalo se blagdansko raspoloženje. Svi su bili svečano odjeveni i posjećivali jedni druge čestitajući Uskrs. U svakoj kući toga je dana na stolu bila velika zdjela puna šarenih pisanica, uz nju je bio tanjur raznovrsnih kolača te domaća rakija i vino. Uz obveznu šunku i hren sve je to bilo ponuđeno čestitarima koji su u popodnevnim, pa i večernjim satima još posjećivali susjede i rođake.

Na uskrsni ponedjeljak sve je još mirovalo u blagdanskom ugođaju, a u utorak se svatko vraćao svojem poslu - bilo školi, državnoj službi ili polju. Život je svojim ustaljenim ritmom tekao dalje, ljudi su slijedili priprodu i njezin tijek i u skladu s njom ulazili u ljeto, očekujući nove blagdane i pripremajući se za nove običaje.

MARTA RAČIĆ
diplomirani etnolog

SAMOTNA MOLITVA

Bože, moje su ruke skvrčene od boli
Zemlje,
a ti kušaš moju misao.
Svu prašinu putova svijeta
skupljam na dlanu,
a ti tražiš da moja vrela stopala budu
stijenje od kremena.

Samo u tebi mogu izatkati svoj bol u
pjesmu,
samo tvoj vjetar još zastaje nad
zamršenim prstima moje samoće,
samo on još raspleće neispjevane
riječi čekanja
i plodi ih u jabuku rumènu od jeseni.

Boli me, Bože, šuplji odjek ranjenih
njiva,
lanci od gvožđa nemoći,
lemeš para opnu vida,
sužanj sam rastrgnut u stotini zvijezda,
a ti tražiš da mi duša svejednako pjeva
mramorne visine.

Samo u tebi još ponirem u ptici što se
penje.

Bože, bojim se umrijeti
neiskazan,
stazom nedokoračanom,
riječju suvišnom,

neizrečen u srcu
čovjekovu...

T. Salopek

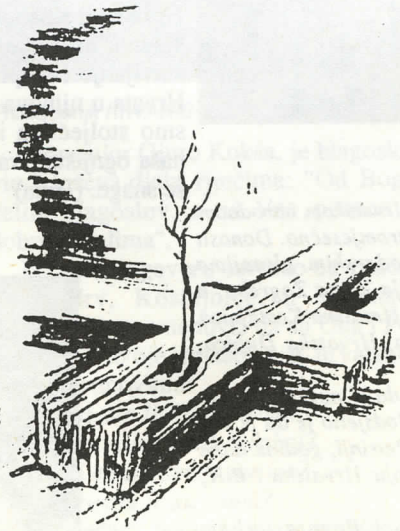

GORI MOJA ZEMLJA

Gori moja zemlja.
Križ i mjesecs
molitvama moljen
sad smrvljen,
ubijan maljem
i kad je spaljen.

Gori moja zemlja;
plamen krv rađa,
krv zemlju rađa.

Gori moja zemlja,
al' carstva laži ruše se
pod zrnjem krunica
i snagom križa

18. 8. 1992.

Branka Jagić

NASTUPI

PROMOCIJE

IZLOŽBE

SKUPOVI

Ivan plemeniti Zajc
"Majstorski hitac kod Kostajnice"
opereta
(Ulomak iz libreta)

I može još u kašnje vrieme
Da težka sudba snađe nas,
Nu Hrvat znade stresti breme,
Kad dođe zgoda, dođe čas.

Ta mi smo vriedni pređah slave
Jerbo smo strli vraga svog,
I slavne vode nas zastave
Za H r v a t s k u, nju živi Bog!

Zagreb, 1908. god.

Dobrotvorni
KONCERT

ZAGREPČANI
HRVATSKOJ KOSTAJNICI
I NJENIM BRANITELJIMA

CASTANOWIZ
Croatiae Propugnaculum

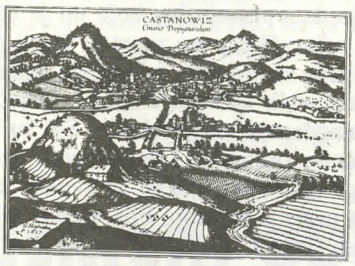

KOSTAJNICA, Hrvatske branik

ZAGREBAČKO GRADSKO KAZALIŠTE "KOMEDIJA", Kaptol 9

Ponedjeljak, 4. siječnja 1993. u 19 sati

Izvođači programa
"EMIL COSSETTO"
"LIRA"
"TREŠNJEVKA"
"MARETA"
"NOSTALGIJA"
"ĐALSKI," ZABOK
"AGRAMERI"
"GRIČ"
Škola za ritmiku i ples
Marija Mlinar, harfa
Ante Mažuran
Ljerka Palatinuš
Smiljka Bencet
Martin Sagner
Andreja Kovačić
Ivan Pavišić
Jasna Bilušić
Tomislav Uhlik
Roland Šuster
Braća Justin
Margareta Lukić
Emil Cossetto
Aleksandar Pavišić

Voditelji
Nada Abrus i Josip Cvitković

Redatelj
Aleksandar Pavišić

Koncert za koji se tražila karta više!

Pokrenut "Zrin"

Prvi broj časopisa "Zrin" predstavljen je u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu 9. prosinca. List će izlaziti tromjesečno. Donosit će priloge o povijesnim, kulturnim i gospodarskim pitanjima hrvatskog Pounja. Izdadaje ga Društvo prijatelja Zrina Zagreba, a suizdavači su povjereništvo Vlade RH za općinu Hrvatska Kostajnica i Dvor te katoličke župe Hrvatska Kostajnica, Hrvatska Dubica, Divuša, Gvozdansko i Zrin (Drenje).

Glavni urednik Juraj Lončarević naglasio je da je novi list dokaz da se izdavačka djelatnost o Pounju pojačava. Podsjetio je da je već jedan broj "Zrina" izašao ratne 1942. godine u Petrinji, godinu dana prije negoli su isti napadači koji i danas napadaju Hrvatsku i BiH, razorili mjesto Zrin.

Iako prognani iz svojih domova, stanovnici Pounja trebaju "njegovati duhovnu prisutnost na timprostorima", rekao je Lončarević. Dodao je da je tema prvog broja povratak na rodno tlo, ali da donosi i svakodnevne teme. (J. Š.)

Broj 51 • BOŽIĆ (Glas KONCILA) str. 11.

Predstavljen "Zrin"

ZAGREB - Prvi broj tromjesečnika "Zrin", časopisa za povijesna, kulturna i gospodarska pitanja hrvatskog Pounja, predstavljen je u srijedu u Hrvatskom narodnom kazalištu u nazočnosti mnogobrojnih prognanika iz toga kraja, članova Društva prijatelja Zrina iz Zagreba, te javnih i kulturnih uglednika. Glavni urednik časopisa prof. Juraj Lončarević istaknuo je da se u časopisu nastojalo ujediniti i skupiti mnoštvo povijesnih i aktualnih podataka o domovinskoj i iseljenoj Hrvatskoj, te sve ono što se tiče hrvatskog Pounja.

Mr. Petar Rogulja iz Nacionalne i sveučilišne biblioteke predstavio je tom prigodom Bibliografiju radova o Zrinu, Hrvatskoj Kostajnici i okolici. Obraćajući se nazočnima, predsjednik hrvatskog Sabora Stipe Mesić istaknuo je da je predstavljanje časopisa još jedan afirmativan pristup povratku Hrvata u njihova mjesta. Mi Hrvati, dodao je Mesić, izganjani smo stoljećima iz naše domovine, vapaj nas neće vratiti na naša ognjišta, vratit će nas naša prava, odmjerena politika, naše snage. (Hina)

N. Vjesnik 11. XII. 92. str. 22

Kostajnica gnijezdo sokolovo

ZAGREB - Mnoštvo Kostajničana prisustvovalo je u srijedu navečer u foajeu Hrvatskog narodnog kazališta predstavljanju knjige "Kostajnica gnijezdo sokolovo" autora Ive Kovačevića. Knjiga je izašla u nakladi Biblioteke Društva prijatelja Zrina Zagreb.

Radi se o zbirci starih kostajničkih napjeva što ih je dijelom prikupio još Franjo Kuhač, a govore o, kako je rekaourednik Biblioteke Ivan Vrpoljac, kostajničkim brežuljicima, vinogradima, svadbama i stalnim ispraćajima sinova i mladića na bojište. "S jedne strane time je sačuvana baština Pounja, a druga je zasluga knjige što je ona poticaj stvaralačkoj mašti suvremenika", naglasio je Vrpoljac.

O samoj zbirci te značajkama kostajničkog folklora govorio je prof. Božo Potočnik iz Instituta za etnologiju i folkloristiku, naglasivši da su posebno zanimljive pjesme koje je zabilježio sam autor, a notirao Tvrtko Račič. O vremenu prikupljanja zapisa tih napjeva od 1975. do 1980. govorio je autor Ivo Kovačević, naglasivši da je taj posao tada bio vrlo težak, jer se nije smjelo ni spomenuti da se prikupljaju stari kostajnički napjevi u kojima se spominje hrvatsko ime "Bog i Hrvati" ili "Crven, bijeli plavi". Iz istih se razloga knjiga do danas nije mogla ni izdati.

Predstavljanje knjige organiziralo je Društvo prijatelja Zrina Zagreb i Zavičajno društvo općine Hrvatska Kostajnica, a nastupio je pjevački zbor "Cossetto" te prvaci Drame HNK.

(M. Dugandžija)

Djela darovana budućoj likovnoj galeriji Hrv. Kostajnice

Na izuzetno svečan način u prisustvu najviših djelatnika kulturnog, duhovnog i političkog života Zagreba, otvorena je 5. ožujka 1993. god. postava slika eminentnih likovnih umjetnika darovanih Društvu prijatelja Zrina za dubuću Galeriju likovnih umjetnosti Hrv. Kostajnice. Toliko ih je da su popunjeni svi zidovi galerije "Hodnik" Privredne banke u Ulici Račkog 6.

Želja za pomoći te duhovnom i kulturnom obnovom u ratu razorenim krajevima velika je i ona je snažan poticaj da se ti krajevi povrate, obnove i za budućnost sačuvaju svoj kulturno-povijesni značaj.

Otvorenju su prisustvovali g. Stipe Mesić - predsjednik Hrvatskog Sabora i jedan od prvih počasnih članova Društva prijatelja Zrina, pomoćni biskup zagrebački g. Gjuro Kokša, predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti g. Andrija Mohorovičić, predsjednik Vrhovnog suda Hrvatske g. Milan Vuković, zamjenik ministra za kulturu Hrvatske g. Nikola Jakšić te mnogi drugi.

Svečanost je otvorio g. Stipe Mesić čestitajući na darovanim djelima i izrazio nadu da će buduća Galerija biti snažni duhovni podsticaj za Hrv. Kostajnicu i čitavo Pounje.

Predsjednik KIWANIS-a g. M. Vuković govori na otvorenju izložbe u Galeriji "Hodnik"

Monsinjor Gjuro Kokša, je blagoslovio izložena djela riječima: "Od Boga želim blagoslov, a od Vas pomoć u dobrim djelima".

U svom se govoru osvrnuo na značaj grada Hrv. Kostajnice, u hrvatskoj prošlosti - napomenuvši da su Una i Pounje našli svoje mjesto i u hrvatskoj himni u stihovima:

Magla, što li, Unu skriva?
Ni l' to naših jauk turobni?
Tko li moleć smert naziva?
Il slobodni il' su robni?

Podsjećam, rekao je msgr. Kokša, da su Kostajnica, Una i Zrin puni pisanih i nepisanih tragova naše povijesti, puni snage, ljubavi i vjere u budućnost. Želim da budemo narod koji osjeća snagu u sebi i kada je najviše tlačen on ostaje na nogama, ponosan i nepobijeđen. Pounje se uvijek dizalo iz pepela, tako će biti i ovaj put.

Poslije ovih riječi veoma su impresivno zvučali stihovi, "Zvonimirove lađe", velikog hrvatskog pjesnika Vladimira Nazora u interpretaciji prvaka drame HNK g. Zlatka Crnkovića.

Predsjednik Društva prijatelja Zrina g. Ivan Vrpoljac zahvalio se društvu KIWANIS, inicijatoru ove plemenite zamisli koja je uz pomoć Privredne banke i njenog direktora g. Martina Katičića te gospođe Jasne Jakovljević iz HNK pretvorena u stvarnost. Zahvalio

se i mnogobrojnim likovnim stvaraocima na njihovim poklonima od kojih je formirana ova vrijedna donacija.

U svojem govoru okupljene je upoznao s bogatom tradicijom njegovanja likovne kulture u Hrv. Kostajnici što kazuje činjenica da su njeni imućniji građani u svojim privatnim zbirkama posjedovali originalna djela Crnčića, Stančića, Vidovića, Babića i drugih. Ova je donacija garancija da će se obnoviti i očuvati bogata kulturna tradicija Hrvatske Kostajnice.

"Svi smo se našli ovdje kao svjedoci akcije da smo krenuli u novu etapu našeg duhovnog razvitka. Naši projekti obnove već su gotovi i to svjedoči da ćemo se vratiti na naše prostore, ali ne kao siromasi, nego duhovno obnovljeni i obogaćeni. Hrvatski su se umjetnici ovom akcijom svrstali u borbu za obnovu, a krakterizira ih veliki optimizam koji i sam nosim. Izrazio bih svoju zahvalnost što imam čast biti na otvorenju ove velike donacije", rekao je na kraju zamjenik ministra za kulturu g. Nikola Jakšić.

G. Josip Depolo koji je bio slijedeći govornik naglasio je kako je u ovom ratu stradao neviđeno velik broj kulturno-povijesnih i umjetničkih djela, privatnih i društvenih, osobito u Vukovaru i zato s radošću je istakao da mu je drago što smo jučer otvorili donaciju za Vukovar, a danas za Hrv. Kostajnicu.

Hrvatski umjetnici nisu zatajili. Moral je sinonim za umjetnost, a naša kultura neće biti kultura brodolomnika slučajno nasukanog na brod, već kultura kontinuiteta.

Umjetnici su se svojim donacijama našli od početka rata na braniku domovine.

Pročitao je imena darovatelja, pa zbog svih onih koji ne žive u Zagrebu i možda neće imati priliku vidjeti darovana djela, navodim ih:

STJEPAN GRAČAN
VASILIJE JORDAN
MUNIR VEJZOVIĆ
IVAN LOVRENČIĆ
RUDOLF LABAŠ
IVAN LACKOVIĆ-CROATA
MERSAD BERBER
MATKO TREBOTIĆ
JOSIP BOTTERI
IVAN RABUZIN
LESJAK
FRANCINA DOLENEC
DIMITRIJE POPOVIĆ
NIKOLA REISER
MILJENKO STANČIĆ
FRANO KRŠINIĆ
TONI PUŠKARIĆ
MILA BIOGRADLIJA
DAVORIN RADIĆ

O značaju Kostajnice govori mons. Gjuro Kokša

IVICA PROPADALO
ZVONIMIR LONČARIĆ
LJERKA NJERŠ
EUGEN KOKOT

Skupu se obratio predsjednik Kluba KIWANIS g. Milan Vuković naglasivši da su Hrvati na prostoru između Une i Kupe sistematski ugnjetavani i protjerivani da bi se zatim na taj prostor naseljavali Srbi i Vlasi.

U tome su nalazili potporu u režimima nesklonim Hrvatskoj. "Mi ćemo se vratiti, potvrđuje to duhovna dimenzija ove izložbe, a u ime kluba KIWANIS obećavam da ćemo i ubuduće pomagati te krajeve duhovno i materijalno".

Na kraju je govorio domaćin g. Martin Katičić. "Poručujem ovom supu da su žitelji Pounja uvijek bili na braniku Hrvatske. Tu su se rodili i živjeli velikani Zrinski, te vjerujem da ćemo nastaviti povijesne tradicije koje su oni započeli, a trajno održali naši preci.

Svi koji su otišli, a u čijim žilama teče ljepota našega kraja moraju se angažirati u programu povratka i obnove. Sve naše potencijale bilo duhovne, bilo fizičke moramo vratiti.

Privredna banka je na sebe preuzela dio povijesne odgovornosti u ovo sudbonosno vrijeme za Hrvatsku. Tim lakše smo se prihvatili pokroviteljstva ove velike i značajne akcije. Još jednom hvala svim donatorima za djela darovana Hrv. Kostajnici, a HNK-u i Klubu KIWANIS na pomoći u sakupljanju.

Izložene slike za buduću likovnu galeriju u Kostajnici i riječi koje smo danas čuli obećavaju da će u ratu devastirani krajevi Pounja biti ponovno obnovljeni i zasjati novom duhovnom snagom koju su oduvijek i imali

Jasna Knežević

ZRIN **9. rujna 1943 9. rujna 1993.** **50 god.**

Ove ćemo godine prikladnim programom obznaniti hrvatskoj javnosti 50 - godišnjicu tragedije grada Zrina.

Za izložbu u okviru toga programa potrebna nam je autentična dokumentacija. Stoga pozivamo osobe koje posjeduju fotografije, svjedodžbe, krsne listove, pisma, razglednice, zemlj. knjiške izvatke, mape i dr. s pečatom Zrina ili Rkt župe Zrin da nam ustupe na korištenje.

Javite se pismeno zbog dogovora ili na telefon (041) 432-826!

Redakcija ZRINA

U Zagrebu održan XXXIII. teološko-pastoralni tjedan za svećenike

O prognaništvu - sveobuhvatno

U Dječačkom sjemeništu na Šalati u Zagrebu od 26. do 28. siječnja u organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta održan je XXXIII. teološko-pastoralni tjedan za svećenike. Tema je ovogodišnjeg Tjedna bila "Prognanici i izbjeglice - briga Crkve". Inače, ovaj se skup svećenika kao oblik njihove trajne edukacije svake godine održava u zadnjem tjednu mjeseca siječnja, a pri odabiru tema nastoji se da one budu najaktualnije i najprimjerenije trenutku Crkve i naroda u kojemu oni žive. Tako ovogodišnja tema nije mogla biti aktualnija jer problem prognanih i izbjeglih zbog rata zaokuplja svekolik naš život. Crkva, uza sve ono što već čini na tom području, naravno, željela bi učiniti još više.

Skup je, uz ostale ugledne uzvanike, pozdravio i apostolski nuncij Giulio Einaudi.

Predavanjima i priopćenjima svećenicima i svima zainteresiranima obratilo se dvadesetak govornika nastojeći problem osvijetliti s različitih motrišta (biblijsko- teološkog, povijesnog, međunarodnopravnog, pastoralnog, karitativnog, psihološko-psihijatrijskog, duhovnog i dr.). Spomenut ćemo samo nekoliko predavača i tema o kojima su oni govorili. Dr. Zlatko Tenšek nastojao je iseljeništvo promotriti s teološkog vidika, Josip Grošić govorio je o pomoći hrvatske dijaspore našoj Domovini preko Crkve, a dr. Franjo Šanjek osvrnuo se na prognaništvo i izbjegništvo kroz povijest. O brizi Crkve za Hrvate izbjeglice u Evropi govorio je Stjepan Herceg, o međunarodnom pravu o izbjeglicama dr. Zvonimir Šeparović, a o povratku prognanika u njihov zavičaj i o ulozi Crkve u tome dr. Adalbert Rebić. Naravno, i ostale su teme bila aktualne i zanimljive i vjerujemo da je ovogodišnji Tjedan bio plodonosan i koristan za sve sudionike, napose za one koji se izravno bave prognanicima, i da će se rezultati očitovati u praksi.

Za nas je, međutim, posebno dragocjeno što se svojim priopćenjem sudionicima Tjedna obratio i kostajnički prognani župnik o. Krešimir Bulić. Od skupa je s velikim odoboravanjem prihvaćen izvještaj o načinu rada s prognanicima iz njegovih župa, a to je njihova organiziranost te pokrenuti čitav niz djelatnosti uz brigu o egzistenciji: kulturne priredbe, izdavačka djelatnost, okupljanje za blagdane i dr. koje župnik obavlja u zajednici s Društvom prijatelja Zrina i Zavičajnim društvima.

Ovaj kratak prikaz završili bismo upravo riječima iz njegova priopćenja: "Stoga, prihvaćajući situaciju, nastojim raditi kao da je tu novi dom. Nema stituacije u kojoj ne bismo mogli živjeti i ostvarivati život. Mnogo toga otkinulo nas je od temalja-korijena gdje smo živjeli. No najteže bi bilo da dani ostanu prazni, a čekanje besplodno. Stoga držim bitnim i mogućim snage usmjeriti na ono što možemo učiniti, na ono što ne bismo smjeli propustiti."

Priredio T. S.

O ONIMA KOJI NAM POMAŽU

Prenosimo iz Glasa Koncila, 1 (969) XXXII/1993.

Njemački list za male hrvatske prognanike

Radost božićnog darivanja doživjeli su širom Hrvatske brojni mali prognanici, a oni iz Vukovara, Gline, Slunja i Hrvatske Kostajnice smješteni u barakama prognaničkog naselja u Španskom, doživjeli su to u nedjelju 20. prosinca.

Prije otprilike mjesec dana među prognanicima smještenim u barakama u Španskom, boravio je novinar mjesnog kluba "Dewezeit Zeitunga" iz Heima, te razgovarao s više prognane djece, čije je potresne sudbine objavio u svom listu. Tom je prilikom pozvao svu djecu iz Heima da se pridruže skupljanju pomoći i božićnog darivanja svojih prognanih vršnjaka, što su djeca s oduševljenjem prihvatila. Skupila su i poslala igračke, slatkiše i robu svojim nepoznatim malim prijateljima, kojima je ovo već drugi ratni Božić daleko od njihovih domova. Crveni križ je također skupio hranu i odjeću, te ih zajedno s dječjim darovima dovezao u Španско.

U toni hrane i naranči također su stigle i kobasice i mesni narezak, koje su im besplatno prekovremenim radom izradili njemački radnici u mjesnoj tvornici mesa, te su čak na ovitku uputu ispisali na hrvatskom jeziku.

Kamion je u Španско dovezao i velik bor s nakitom, koji su djeca radosno sama okitila, a onda su dobila darove, najprije njih 208 koliko je djece u barakama u Španskom, a onda su i djeca s kojima je novinar posebno razgovarao, dobila velike pakete upućene upravo na njihove ime.

U barakama nekadašnjeg radničkog naselja u Španskom sada je smješteno 750 prognanika, od čega je 208 djece i to 174 školaraca, a ostalo su mališani predškolskog uzrasta. U naselju je 220 starijih osoba, od kojih su mnogi teški bolesnici, ima i nepokretnih, te dosta onih koji su preživjeli četničke logore, te su slabog zdravlja. Mnogima je potrebna posebna liječnička skrb i dijetalna hrana, koju im nažalost uprava prognaničkog naselja ne može osigurati. Uvjeti života su vrlo loši, osam bivših radničkih nastambi bez osnovnih je higijenskih uvjeta. Tek odnedavno im se griju sobe u kojima je i po osam osoba zajedno.

Željka Valentinčić

Izgradit ćemo je ponovo

JASNA KNEŽEVIĆ

Mnogi se bore u ovom ratu. A bez pomoći onih iz pozadine njihova borba bila bi mnogo teža. Val patriotizma i želja za pomoći obuzela je mnoge. Obitelj Mulović iz Zagreba pomogla je i pomaže Kostajničkim postrojbama u Sunji. Zašto baš njima? Razlog bi morali potražiti dvadesetak godina unazad.

Kao mladi građevinski tehničar Hajrudin Mulović došao je 1968. g. u Hrv. Kostajnicu na svoj prvi radni zadatak - izgradnju osnovne škole. Tom prilikom postavio je i prvi asfalt preko kostajničke kaldrme. Kako se u to vrijeme gradnje nisu izvodile u baš najkraćim rokovima, ostao je u Kostajnici dvije i pol godine. U šali kaže, napio sam se vode na Tekiji i, naravno, posljedica se znade: oženio se u Hrv. Kostajnici. Te činjenice bile su razlog da se osjeća vezan za Kostajničane i Kostajnicu.

U Jurišićevoj ulici ima lokal "Four roses". Postalo je to prvo sastajalište naših ljudi nakon progonstva iz Hrv. Kostajnice.

Gosp. Mulovića poznaju mnogi, jer je 1986. god. gradio i osnovu školu u Kostajničkom Majuru.

Nakon osnutka 2. samostalne kostajničke brigade "Djed" darovao je brigadi vozilo LADU, a nedugo zatim i 89 kreveta i 140 deka. Pitam ga kako zna što je brigadi potrebno. Jednostavno, odgovara on, "često netko iz brigade svrati u lokal pa uz kavu porazgovaramo o potrebama, a njih uvijek ima". Pitam ga da li je imao te krevete i deke. "Ma ne, kupili smo ih supruga i ja i drago nam je što možemo pomoći. Mislim da ću uskoro moći pokloniti još jedno terensko vozilo za potrebe brigade. Imam želju posjetiti Sunju i vidjeti se s ljudima iz Hrv. Kostajnice, jer sam s mnogima od njih proveo lijepe trenutke na Uni i Djedu, ali zbog stalne zauzetosti poslovima nisam stigao. Nadam se da ću otići ovoga proljeća." Pitam što misli o razorenosti Kostajnice. "Užas", iskreno se zgraža. Njegova blaga i plemenita narav ne može pojmiti toliko vandalizma. "Ali izgradit ćemo je ponovo. Eto, ja se javljam da obnovim osnovnu školu, jer je ona na neki način odredila moju sudbinu".

Osim kostajničkim brigadama pomogli su i mnogim prognanicima, rodbini i prijateljima iz Hrvatske i Bosne pomažući im u smještaju, zaposlenju i odjeći.

Uistinu je ugodno razgovarati s obitelji Mulović, i osjetiti njihovu dobrodušnost, ljubaznost i jednostavnost.

Obitelj Mulović

POMOĆ!?

Zveče prazne riječi,
otužno ciliču,
zaglušene grmljavinom
topova i krvi.
Koplje smrti
zabodeno u našu sadašnjost.
Prošlost, pradjedovsko pamćenje,
bolno i ponosno
podupire našu nadu,
Izdržati!
Grobovi viču pobunu.
Ravnodušnost Svijeta,
ništa,
samo
HUMANITARNA POMOĆ.

Bogati kupuju
mir svojoj savjesti.
O, htjela bih
s molitvom u srcu,
al' kletva se otimlje s jezika.
Gorke su mrvice
od njihovog suviška
dok mi vapimo
LJUBAV,
UVAŽAVANJE,
ŽIVOT!

Manda Karas

IZ LOVAČKIH ORGANIZACIJA

HRVATSKA KOSTAJNICA

NAKON RATA U OBNOVU

Redovna godišnja skupština Lovačkog društva "Hrvatska Kostajnica" iz Hrvatske Kostajnice, općine što se nalazi pod privremenom okupacijom četnika, održana je 19. prosinca u izvanrednim uvjetima i to u Sunji gdje se dio članova nalazi u postrojbama Hrvatske vojske i nestrpljivo čeka povratak na zapaljena i razorena kućna ognjišta.

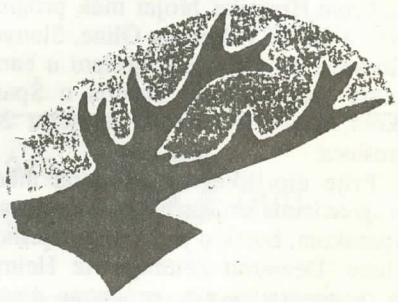

Izvještaj o radu društva podnio je Stjepan Jurišić. Iz njega valja izdvojiti podatak da je 90 posto članstva, od 120 registriranih članova, lovačke puške zamijenilo vojničkim i nalazi se u postrojbama Hrvatske vojske.

Organizator ove skupštine bila je grupa Povjereništva vlade Republike Hrvatske zadužena za lovstvo, a predvodio ju je gospodin Mirko Antonić. U takvim okolnostima, dok još bjesni rat, a šumsko bogatstvo društva je devasti-

rano zajedno sa svim vrstama divljači, pohvalna je briga o napretku ove gospodarstvene grane, pogotovo što pruža veliku šansu za razvoj deviznog turizma u danima poslije rata.

Lovačko društvo "Hrvatska Kostajnica" gospodari s 10.800 hektara šumskih površina. Od toga je malo toga ostalo nedirnuto: Stižu vijesti da četnici nemilice uništavaju divljač i sijeku šume.

Trebat će nam mnogo godina da to sve obnovimo! - istakao je gospodin Antonić koji je izabran za dopredsjednika društva.

Uz usvajanje novog Statuta i programa rada za 1993. godinu, za predsjednika društva izabran je Mirko Prpić, za tajnika Ante Žličarić, a za blagajnika Davor Toplak.

M. Alapić

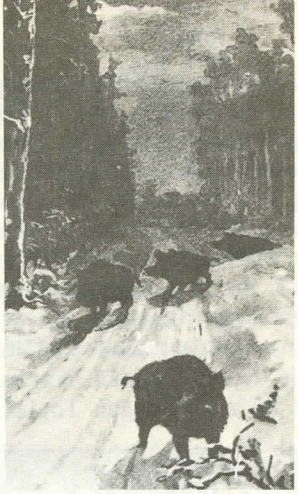

ŠPORT

Počeci športa u Kostajnici

Jedna od prvih djelatnosti koju bismo mogli podvesti pod naziv tjelesne kulture, bili su izleti Kostajničana na zeleni brijeg imenom Djed. Sredinom prošlog stoljeća te je izlete propagirao učitelj Davorin Trstenjak, kasnije poznati botaničar i pedagoga. U razdoblju od 1891. do 1899. a nakon čestih izleta Trestenjaka i njegovih učenika na Djedu je ostalo zasađeno više tisuća mladica jela i borova, te nekoliko stotina mladica divljeg kestena i lipe.

Obitavajući uz bistru rijeku Unu, Kostajničani su se bavili plivanjem, ronjenjem, skokovima u vodu i veslanjem. Na tadašnjim crkvenim sajmovima održavana su i natjecanja u starim sportovima: bacanju kamena s ramena, hrvanju "o pas i kaiš" i sl. Održavale su se i utrke konjima na cesti Kostajnica - Slabinja - Kostajnica. Najbolji su darivani košuljama i ručnicima izvezenim u narodnom vezu.

Prvi organizirani sport u kostajničkom kraju jest nogomet. Začetnik te igre godine 1904. bio je Krešimir Miškić. Zajedno s Hinkom Würthom Miškić je najzaslužniji i za osnivanje zagrebačkog HAŠK-a god. 1903. Godine 1911. u Kostajnici je odigrana prva nogometna utakmica. Sastale su se momčadi SLOBODE iz Bosanskog Novog i rezervna momčad HAŠK-a. Rezultat tog susreta nije poznat, ali je odmah nakon toga osnovan i prvi nogometni klub u Kostajnici pod imenom "UNA", a njegova se djelatnost ugasila početkom prvoga svjetskog rata.

Sokolaši aktivni u sportu i glazbi

Povijest tjelovježbe i športa u Kostajnici

Najstariji podaci o tjelovježbi u hrvatskim školama nalaze se u izjveštajima škola s područja Vojne krajine. U Kostajnici je potkraj 18. i početkom 19. st. bilo dosta vojske, što je utjecalo na društveni život tog područja. Godine 1802. spominje se vojnička škola banskog "đeneralata", koju polazi 81 učenik. Tjelovježba u kostajničkim školama javlja se već 1828. godine kada je dvorsko ratno vijeće izdalo rješenje "da se jači krajiški mladići pokusa radi"... "temeljito izviješte u vojničkim vježbama da im se tijelo ojača i da im se jača volja za vojništvom". Obvezna nastava "jačanja" uvedena je u školama tadašnje Vojne krajine tek godine 1871. prihvaćanjem "Učevne osnove za opće pučke učione". U građanskoj školi osnovanoj u Kostajnici 1871. nastava tjelovježbe obvezan je nastavni predmet od godine 1874, i to na osnovi "Zakona o ustrojstvu pučkih školah i preparandijah za pučko učiteljstvo u Kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniij". U to su vrijeme učitelji građanske škole bili MATIJA VULIĆ, učitelj i ravnatelj građanske učione, Josip Matković, Petar Stanić, Juraj Mihalić i Juraj Tuškan. Prema navedenom zakonu iz god. 1874, u pučkim, građanksim, ženskim srednjim te učiteljskim šklolama (preparandijama) među obvezne predmete ubraja se i gimnastika.

U Kostajnici god. 1878. u pučkoj djevojačkoj školi tjelesni je odgoj predavala Anka Slavnić. Na Višoj pučkoj djevojačkoj školi predmet gimanstiku, od 1891. do 1904. predavao je učitelj Ljudevit Đemerad, a do 1906. učitelj Vlovla Kah. Od 1906. pa sve do 1917. gimanstiku (gombanje) u Višoj pučkoj školi predavali su Antonija Jozičić, učitelj Tomaček i Jelisava Božman.

HRVATSKI SOKOL

17. studenoga 1907. godine održana je osnivačka skupština "HRVATSKOG SOKOLA". Za starješinu je izabran Rudolfo Hülstein, a za tajnika Tomislav Marić. U pravilima društva navedena je i svrha osnivanja Sokola - "gojenje i promicanje tjelovježbe".

Prvu javnu vježbu Hrvatski sokol iz Kostajnice održao je u Sisku 8. veljače 1908. god. kojoj su bili nazočni i Sokoli iz Petrinje i Zagreba. Program vježbanja raspisivala je Sokolska župa "Ljudevit Posavski" sa sjedištem u Sisku. Vježbanjem je rukovodio Angel Žliča-

rić. U cilju stvaranja prednjačkog kadra društvo je poslalo Angela Žličarića, Matiju Vujanovića i Jožu Djetelić na tromjesečni prednjački tečaj u Zagrebu. Tečaj je 1909. godine održan u Školi ženske preparandije pod vodstvom dr. Franje Bučara. Kostajnički HRVATSKI SOKOL razvio je bogatu gimnastičku i tjelovježbenu djelatnost u tom kraju. Članovi Sokola Milan Kodžić, Petar Kodžić, Gjuro Cvetnić, Dragan Šašić, Angel Žličarić, Dragan Toplak, Ivica Spitzmuller, Josip Djetelić i Matija Vujanović sudjelovali su i na svesokolskom sletu u Pragu.

8. rujna 1913. u Kostajnici je održan treći slet Sokolske župe "Ljudevit Posavski". U vježabnju na spravama pobjednik je bio Milan Vojdić. Sokolaši su se nadmetali u skoku u vis, utrci na 200 metara i plivanju.

Tih godina zabilježena su i natjecanja u biciklizmu (koturaštvu). 1909. god. osnovan je i koturaški klub "Lastavica". Svrha kluba bila je "da gaji i širi koturaški sport". Inicijator osnivanja kluba bio je poznati biciklista Emil Meniga. Koturaši su svoja natjecanja održavali na cesti Kostajnica - Bos. Petrinja - B. Dubica - Slabinja - Kostajnica, u dužini od oko 60 km.

Prvi svjetski rat prekinuo je sportske aktivnosti u Kostajnici, a o daljnjem razvitku sporta u kostajničkom kraju, u slijedećem broju...

RIBOLOV

SRD UNA

Sportskoribolovno društvo "Una" iz Hrvatske Kostajnice bilo je jedno od najmasovnijih društava na našoj općini. Okupljalo je oko sedamsto pedeset članova u dobi od onih najmlađih pa do najstarijih.

Ljepota Une, njezini brzaci i limani, brojni otočići, veliko bogatstvo ribljeg fonda, neodoljivo su privlačili i ljubitelje prirode ali i brojne udičare i varičare i iz udaljenijih mjesta, koji bi ugodno provodili svoj vikend ili dio dopusta, uz ono obvezno na odlasku: "Vidimo se opet".

Gotovo je svaki otočić, obrastao u situ u ljetnim mjesecima, imao svoje privremene stanovnike. To su Luka, Čole, Čiva i Tuta, Čaruga i Mesa, Profesor, Tale, Faca i Mića, Krune i Pikan, Musa, Salatara i Gauner, gore više uzvodno...

Ugodan miris vrlo ukusnog fiša i dimljene ribe širio se unskom dolinom.

Prošla je puna godina kako smo odvojeni od naših domova koje je milovala naša Una.

Naizgled kao da smo zaboravili naše druženje, naše zajedničke korisne aktivnosti, uvjeravanja koji je mamac bolji, čiji je ulov veći.

Masovnost našeg društva, ljubav prema "Jedinoj" koju svi jedanko nosimo u svojim srcima, prisjećanje na ljeskov štap i prvu zekicu, prvog kostreša, biovicu i soma, obvezuju nas da iznova oživimo rad društva, makar i privremeno s privremenim sjedištem izvan Hrv. Kostajnice, i povežemo ga s Udruženjem športskh ribolovnih društava Hrvatske.

Poznaje li netko Unu bolje od nas?

Milorad Dukić

Mali pjesnički kutak...

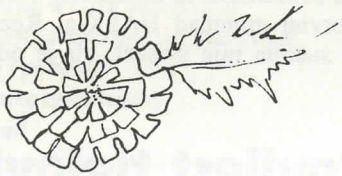

DUHOVNA HRVATSKA

(odlomci)

HRVATI su drevni ljudi, a takvi doživljavaju osjećaj pravice kao dubok, primarni potres duše... Maćehe gone zemljom pravdu, a Hrvatskoj, iako joj se hoće života i u svijetu profanih iskustava, teško se odreći načela, po kojima je ona sve ono, što jest. Odatle njena vječita agonija, trajna napetost, među krajnostima svijeta Cezarova i svijeta Duha. Ona je uvijek više no za svoje rudnike i njive oranice i polja zlatoklasna pazila na čas, kad li će proći, u čudnim znamenjima neba, JAGANJAC koji pase među ljiljanima(...)

Zamišljam Hrvatsku kao bijelu kulu na glečerskom visu, pod kojeg plaze magluštine i sikću vatreni zmajevi, a u jarugama i okopima ključa glib, što nikad neće preplaviti svetog praga otačkoga.

Viktor VIDA

Odabrasmo za Vas ovu pjesmu pjesnika Viktora VIDE. Nepoznat je našoj javnosti, jer je još za rata otišao iz domovine, da bi u dalekoj Argentini tragično skončao. U ovoj pjesmi u prozi donosi nam *poruke* usađene u današnje naše tragično domovinsko vrijeme.

Tu pjesničku prozu donosimo u dijelovima, a u onom što nismo donijeli, pjesnik kaže da je Hrvatska kao Pepeljuga koja se stalno zapliće u konce ružnih vjera što joj snuju njezine zavidne kneginje! Oni je kao naciju prešućuju, a njezin lik stalno hvataju u krivim zrcalima!

Evo nam HRVATSKE na nekoliko milja od zemlje, u visinama. Ona kraljuje nad oblacima s osmijehom bjelokosnim kroz ruže bijelih obraza, kao Ljepotica...

U ruci joj žezlo, pramenove joj kose mjesec srebreni, a ispod nje, duboko dolje, grakću gavrani Gvozda u kasna stojeća.

ŽELJEZNI ZASTOR

Sanjao sam da je Uskrs.
Za istim stolom sjedimo
moja majka, vremešna ženica,
sva ko u pamuku tišine,
moj otac, pognut pod teretom godina,
ja, i meni sučelice
Gospodin Nadbiskup Alojzije
Stepinac,
Metropolit Hrvatske.
On nas blagoslovi,
potom reče:
"Mi nemamo neprijatelja,
i njihovi mrtvi zajedno su s nama".
Oko nas puno uskrsnoga zraka.
On položi na stol svoje dobre ruke.
Vani pada snijeg.
Zatim gledamo bijeli stolnjak.
Ja jedem kruh i plačem.

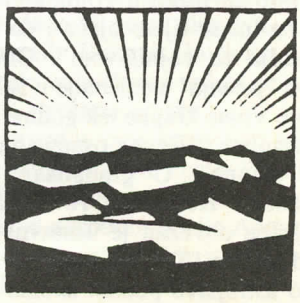

Pisali ste nam...

Štovano uredništvo "Zrina"!

Pročitala sam prvi broj časopisa "Zrin" koji izlazi uz pomoć DRUŠTVA PRIJATELJA ZRINA - ZAGREB i vrlo sam sretna i ponosna da i mi prognanici iz općine Hrvatska Kostajnica imamo svoj časopis.

Ponajviše me razveselio Vaš poziv na suradnju objavljen u "Večernjem listu" i činjenica da i mi možemo surađivati u časopisu.

Stoga sam odlučila da dam svoj skromni prilog, šaljem dvije pjesme i nadam se da će bar jedna biti objavljena.

Dragica Lončar
Cerovljani 108
44 220 Hrv. Dubica

Draga Dragice!
Trud se isplatio. S Vašom pjesmom otvaramo ovu rubriku jer, kako ste mogli primijetiti, u ovom smo broju i željeli opširnije predstaviti Hrvatsku Dubicu, njene ljude i običaje. Dirnuti smo Vašom ljubavi prema zavičaju i Vašom tvrdom vjerom u povratak. Zato, izdržite! Opet će Vašom mukom i znojem procvjetati dubička polja.

Vaš Urednik

HRV. DUBICI

Hrvatska Dubico, draga moja!
Tužna sanjam Tvoja polja.
A kako sam sretna bila
dok sam njima prolazila!

Hrvatska Dubico, s nama su Tvoja polja
bila zlatnim klasjem prekrivena.
A sad?
Sada leže opustošena i satrvena.

Hrvatska Dubico, vratit ću se
kad protjeramo neprijatelja
sa Tvojih polja.
Samo Ti, draga, izdrži,
Vratit ćemo Ti se svi!

Dragica Lončar, Zagreb, Vlaška 78

Štovana redakcijo!

Čitam u drugom broju časopisa "ZRIN" na stranici 28. i 29. o običajima o Božiću u Banovini i Pounju. Iznenadila sam se kada sam pročitala članak. "U nekim hrvatskim selima na Štefanje bi se u staji tukla stoka jastucima ili bi se ispod njih propuštala. Smisao tog obreda nije do danas odgonetnut."

Bila sam desetak godina stara kada sam provela jedan Božić u Majuru kod svoga djeda i bake ILIJE i JULKE MATEKOVIĆ (mislim da je to bilo 1937. ili 1938. godine). Bio je snijeg. Na Božić ili Štefanje, ne znam točno, baka je uzela veliki jastuk i s njim stala ispred vrata staje, a djed je odvezivao krave jednu po jednu i one su izlazile iz staje, a baka je iznad svake podigla jastuk. Krave su išle do pojilišta, i vratile se u staju, jer je u pojilištu bila smrznuta voda. Kasnije su im baka i djed nosili u kantama mlaku vodu i napojili ih u staji. Pitala sam djeda i baku zašto to rade, a djed mi je rekao "Zato da bi krave i njihova telad bila u idućoj godini lijepa i debela kao jastuk i da bi davale puno mlijeka".

Isto ovakvo tumačenje dala mi je i žena od mog brata koja je rođena u Selištu, a živjela je u Majuru. A sada je prognanik i sa svojom obitelji živi kod mene u Čakovcu.

Za šibanje djece na Rođeševo djed mi je ispričao priču iz Biblije, tj. da je Kralj Judeje Herod dao ubiti svu djecu do 2 godine u Betlehemu, jer je mislio da će Isus postati kralj. Sveta obitelj je pobjegla u Egipat, a kasnije se vratila u Nazaret. Na spomen toga djeca na taj dan dobiju malo šibom.

Nadalje, živjela sam u mnogim krajevima naše zemlje i svagdje je običaj na Novu godinu da u kuću žele da im dođe muško. Moj djed je rekao da kad dođe prvo žena, da to znači da će biti plodna godina.

Ne znam da li će vam koristiti ova moja sjećanja.

Za vrijeme rata provodila sam Božić kod mog ujaka i ujne Nikole i Cecilije Lazić u selu Stubalj, pa imam puno lijepih uspomena iz tog vremena.

Od 2. VIII. 1991. kod mene u Čakovcu živi moj brat Ivica Mateković sa suprugom i dvije kćerke. Oni su iz Majura.

Želim svim prognanicima da se što prije vrate svojim kućama. A vama želim puno uspjeha u radu.

Nada Ladika
Ulica Zrinsko Frankopanska 4
42 300 Čakovec

Gospođo Ladika!
Hvala na lijepim željama u ime prognanika i redakcije. Javljajte nam se i ubuduće!

Vaš Urednik

Štovana gospodo,

Hvala na poslanim Pravilima Društva kao i na članskoj iskaznici. Čast mi je biti članom Društva koje u svom programu gaji nastojanja da se jedno junačko i tragično doba Hrvata iz tog kraja, a naročito Zrina, otme zaboravu. Da se potomcima usadi ljubav za rodni kraj i da na onim prostorima ponovo ožive hrvatska naselja, da Hrvati nastave svoje postojanje. Smatram se privilegiranim što sam 41/42. god. imao priliku da se sa stanonvicima Zrina borim za njihov opstanak. Uvijek sam u svakoj prilici svojim znancima, prijateljima i svojoj djeci govorio istinu o onom vremenu. Malo nas ima još živih svjedoka i istinu moramo iznositi da bi mladi lakše mogli razumjeti da sve što nam se donedavno činilo i još čini dolazi od istih bandi, da ne kažem ljudi jer oni samo izvana sliče na ljude, a to treba pamtiti i nikad zaboraviti. Presretan sam što sam doživio da slobodno slušam Lijepu našu i da gledam našu Hrvatsku zastavu što mnogi nama dragi znani i neznani nisu imali sreću doživjeti.

Rođeni sam Osječanin i kao 16-godišnjak dobrovoljno sam pristupio I. domobranskoj jurišnoj bojni, počeo u Dvoru, a 45. završio u Dravogradu, da bi kao "nagradu" odrobijao još četiri godine u St. Gradiški nakon preživljenog "križnog puta". Ako zatreba, svejedno bih opet to sve ponovio, no našao sam dostojnu zamjenu u svojoj djeci.

Molio bih Vas ako je što napisano o tragediji Zrina iz 9. mj. 1943. da mi pouzećem pošaljete. Znam da najgore nije imao tko napisati, ali je možda slučajem ipak netko preživio.

Zanima me sudbina Roka Krivošića i brata mu Pavla iz Zrina, a iz Struge su bili s nama Milan i Jure Antolović, te stric i nećak Paležac /možda su bili iz Žirovca ili Gvozdanskog/. Mi smo u travnju 1945. u IVANSKOJ kod Bjelovara Ivu Paležca sahranili. Ljubazno

Vas molim, ako Vam je bilo što poznato o sudbini tih ljudi, da me obavijestite.

Želim Vam mnogo ljudske sreće i profesionalnog uspjeha

Vaš R. Vizler

Poštovani gospodine!

Kako ove godine pada 50-godišnjica zrinske tragedije, Društvo će objaviti sva svjedočenja preživjelih i upoznati javnost s tom genocidnom srpskom rabotom u središnjem dijelu Hrvatske.

Iznenađeni smo brojnim javljanjima iz Rijeke. To nas je ponukalo da Vas međusobno upoznamo pa da Vam predložimo da osnujete Ogranak Društva prijatelja Zrina u Rijeci.

S poštovanjem, Vaš urednik

Cijenjena gospodo!

Privremeno se nalazim u Njemačkoj, a u mislima sam s Vama, sa Zrinom i Hrvatskom Kostajnicom.

Ovdje propagiram naš časopis i Društvo prijatelja Zrina.

U obližnjem gradu Kempten (koji je središte pokrajine) i okolini ima oko 500 Hrvata. Odmah po dolasku uključili smo se u inicijativni odbor za osnivanje Hrvatskog društva "Hrvatski centar Allgäu", tako da nas je u tom odboru (uz još jednog gospodina iz Gline) ukupno pet sa našeg područja oko Zrina. Osnivačka skupština će se održati u subotu, 6. veljače.

Društvo će imati za cilj njegovanje Hrvatske kulture, njegovanje Hrvatsko-Njemačkog prijateljstva, povezivanje sa Domovinom, skupljanje materijalne pomoći, rad na povratku iseljenih, ulaganje kapitala u Hrvatsku itd.

Nastojat ćemo djelovati u Društvu tako da se povežemo s Društvom prijatelja Zrina, možda i sa Holdingom Zrin, s gosp. Katičićem, s Hrvatskim konzulatom u Münchenu, pokušat ćemo pomoći invalidima domovinskog rata, bolnicama, možda izdavačkoj djelatnosti Zrina i stipendiranju školovanja naše djece.

To su razmišljanja na kojima ćemo ustrajati za vrijeme našeg privremenog boravka ovdje.

Molim Vas da mi do daljnjega brojeve časopisa Zrin i drugu poštu šaljete na adresu u Njemačkoj.

Pozdrav s poštovanjem.

Davorin Runje

Cijenjeni gosp. Runje

Čestitamo na tolikoj zauzetosti za stari kraj i društva. Samo ustrajte! Časopis ćemo slati na novu adresu.

Vaš Urednik

Poštovani gospodine Buliću!

Svoje djetinstvo i mladost proveo sam u Hrvatskoj Kostajnici, gdje su mi djed i otac imali tiskaru. Za Hrvatsku sam Kostajnicu ostao tako srcem vezan, te sam mnoge godine, naročito otkad mi se i sestra vratila i zaposlila u Hrvatskoj Kostajnici, dolazio i provodio Božićne blagdane u društvu poznanika, naročito uživajući u, doduše epikurejskim, ali divnim običajima, vezanima uz te blagdane. Poslije rata obreo sam se u Sloveniji, domovini moje majke. Tu sam se oženio i okućio.

Rat u Hrvatskoj i silna razaranja licemjernog i podmuklog srpskog okupatora, koji je, među tolikim drugim gradovima, uništio i Hrvatsku Kostajnicu, učinili su nesretnim još ovo nekoliko godina života što mi ostaje. Neki poznanici iz Hrvatske Kostajnice kupili su mi knjigu "HRVATSKA KOSTAJNICA - ZRIN", koju bih želio poslati i jednom bivšem Kostajnčancu u Češkoj. Zato Vas najuljudnije molim, možete li mi javiti gdje i po kojoj cijeni se ta knjiga može dobiti. - Hvala!

Sa poštovanjem!

Vugrin Zvonko

Gospodine Vugrin!

Knjižara "Novi koraci" Zagreb, Kaptol 13 prodaje naša izdanja po najpovoljnijim cijenama! Dobro zdravlje i pozdrav!

Vaš Urednik

Štovani gosp. Vrpoljac!

U svom pismu sam ponudila pomoć i od toga ne odustajem. Pomoći ću koliko god mogu. Ja živim jedno sat od Sydney-a u Wollongong. Zbog toga ja nemam veliki kontakt sa Sydney-skom zajednicom. Ovdje ima mala zajednica Hrvata. Ja sam preko njih i naše crkve izjavila da se može uzeti pretplata na časopis ZRIN. Također ću ja i moj muž otići i porazgovarati sa nekoliko ljudi koji prodavaju novine i razne druge časopise, da bi oni isto zauzeli dužnost, taj vrlo vrijedan časopis prodavati.

Moram Vam također reći da ćemo moj otac i ja uzeti dužnost da stavimo u naše novine oglas o prodaji časopisa da možemo što više Hrvata na taj način obavijestiti. Razlog je što je ovo ogromna zemlja i mi Hrvati smo po cijeloj Australiji razbacani. U drugom broju časopisa imamo podatke o mogućnosti pretplate i to ćemo poslati u novine /Broj 2- Prosinac, str. 2/.

Međuvremeno, ja Vam šaljem svoje zahvaljenje za časopise koje ste mi poslali. Vrlo sam pozitivan dojam od njih dobila kada sam ih pročitala, jer sam vidjela da ima mnogo toga što ja mogu i svojoj školskoj djeci dati, jer je časopis jako poučan. Moji su roditelji također već kupili prva dva broja. Šaljem Vam čekom sto dolara koji uključuje pretplatu za dvije godine, moju i mojih roditelja /Mate i Katice Brajčinović/ kao i za poštarinu. To Vam šaljem uz ovo pismo. Vrlo nestrpljivo čekamo da izađe novi broj časopisa!

Uz srdačne pozdrave

Vaša

Valerija Skender

Poštovana gospođo Skender!

Cijenimo napore Vas i Vaše obitelji u radu s našim iseljenicima, a posebno u brizi da se pretplate na "Zrin". Želimo Vam mnogo uspjeha. Pretplatu smo primili /ček/ i "Zrin" će Vam stizati redovito. Posebno nas raduje što Vam dobro posluži i u nastavi!

Srdačan pozdrav svima

Vaš Urednik

Poštovana gospodo!

Šaljem Vam uz zamoljenog "Zagrebačkog dečka" još četiri pjesme koje možete i ne morate objaviti. Normalno, bilo bi mi drago ako biste ih objavili.

S poštovanjem

Zagreb, 8. velače 1993.

A. Zaninović

PS.

Molim Vas, javite mi se telefonom kad dobijete ovo pismo, da znam, jeste li ga dobili!

Gospodine Zaninoviću!

Nismo se stigli telefonski javiti, ali Vam uz ispriku, šaljemo "Zrin" 3, zahvaljujemo na suradnji i najsrdačnije Vas pozdravljamo

Vaš Urednik

Štovani gospodine Buliću!

Na Vas i Vaš časopis "Zrin" me uputio g. prof. Juraj Lončarević. Nisam imala čast vidjeti prvi broj, pa neznam koncepciju i sadržaje koje pokrivate, ali Vam ipak šaljem svoje dvije pjesme, s nadom da ću slijedeći broj "Zrina" dobiti u ruke, čak iako ove pjesme ne nađu mjesto u njemu.

Rođena sam u Brčkom, školovala se u Brčkom, Rijeci i Zagrebu. Živim i radim u Zagrebu. Imam nešto pjesama rasutih po raznim literarnim zbornicima, objavljenu zbirku "Upitanosti", te zbirku "Sjajni vrisak" u tisku. Toliko o meni. Sud o ovim dvjema pjesmama prepuštam Vama.

Sa štovanjem

Manda Karas
Side Košutić 2
Zagreb
Tel. 16 23 54

Poštovana g. Karas!

Šaljemo Vam "Zrin" br. 3 u koji smo uvrstili Vašu pjesmu, jer je u skladu sa sadržajem i koncepcijom našeg lista. U nadi da ćete ostati naš stalni suradnik i pretplatnik srdačno Vas pozdravlja

Vaš urednik

Dragi prijatelju,

Izabrali smo pjesme koje se tematikom uklapaju u sadržaj ovog broja. Mi smo zadovoljni Vašim prvijencima i uvjereni smo da će ih prihvatiti i naši čitatelji.

Vaš Urednik

Veleštovani!

Nedavno sam telefonski molio vlč. Begića da mi pomogne oko nabave časopisa "ZRIN" te mi je odmah izišao ususret ali na adresi nisam nikoga našao. Kako bih mogao dobiti-kupiti časopis "ZRIN"?

Hvala Vam unaprijed! Hvaljen Isus i Marija!

Josip Đurinović

Poštovani gospodine Đurinoviću!

Društvo, pa niti Redakcija nemaju još radnih prostorija. Stoga Vam preporučujemo, ako ste u Zagrebu, da nabavljate časopis kao i naša druga izdanja u Knjižari "Novi koraci" na Kaptolu br. 13 ili da ga pretplatom dobivate na kućnu adresu. Upute o pretplati vidite na str. 2.

Srdačno, Vaš Urednik

G. Jelku Ćosić Kruševica iz Sl. Šamca obavještavamo da smo joj "ZRIN" 1 i 2 poslali poštom s uplatnicom za pretplatu. Nakon uplate časopis ćemo redovito slati.

Učeniku Tomislavu Zrinjanu, 8. razred, zahvaljujemo na poslanoj suradnji. Objavljujemo jednu pjesmu s antiratnom temom. Za nagradu šaljemo "ZRIN" 3. Preporuka: Misao i osjećaj izrazi kratko, ne opterećuj se brigom za obaveznu rimu! O pjesničkom zanatu najbolje ćeš naučiti čitajući pjesme!

Srdačno Te pozdravlja Urednik

Dragi prijatelji!

Čitajući Vaš tromjesečnik "Zrin" u meni se probudila želja da i sam na neki način budem prisutan na njegovim stranicama, što bi mi zaista činilo čast i zadovoljstvo.

Tijekom ovih ratnih dana zbog osobne tragedije a i nesagledivog broja ljudskih tragedija oko nas, u meni se probudila želja za pisanje. Moram Vam priznati da nikad prije nisam pisao ni prozu niti stihove. Napisao sam priličan broj pjesama od kojih Vam izdvajam i šaljem samo četiri, pomiješanih osjećaja od tuge za izgubljenim sinom, radosti zbog dugo čekane slobode i nostalgije za gradom moga djetinjstva.

Molim Vas da Vi odlučite sami koju ćete pjesmu objaviti. Nadam se da ćete shvatiti zašto ih šaljem pod pseudonimom "Bunjevac", jer ih zapravo prvi put objelodanjujem, pa sam pomalo nesiguran.

Unaprijed Vam zahvaljujem na razumijevanju.

Sa štovanjem

Hrvat bunjevačkog podrijetla

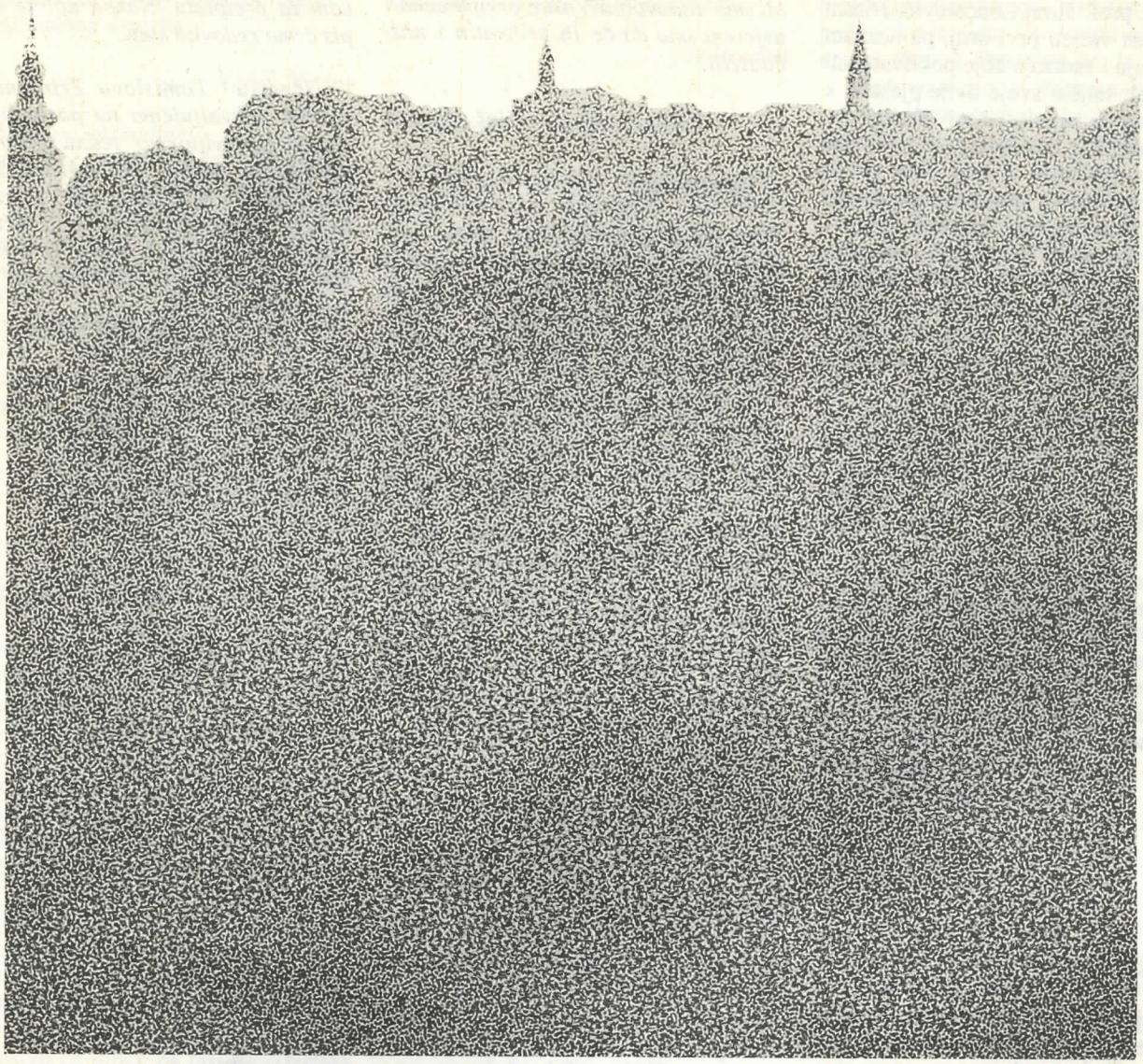

invest HOLDING

PBZ invest HOLDING

ZAGREB – Savska c. 28
Tel. 041/333-894
Fax. 041/333-891

GP LIKA, Gospić - Jasikovačka 9
tel. 048/20 60

DIN NOVOSELAC - Trg hrvatskih mučenika 3
tel. 045/85-910

MOSLAVINA DRVO, Kutina - V. Nazora 21
tel. 045 / 21 230

DI SLAVONIJA, Sl. Brod - M. Gubca 45
tel. 055 / 231 611

ZAGREBAČKA TVORNICA PAPIRA
Zavrtnica 17 tel. 041 / 613 611

VARTILEN, Varaždin-Gospodarska 55
tel. 042/47 919

Hidroelektra

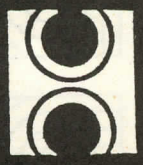

GRAĐEVINSKO PODUZEĆE

ZAGREB - HRVATSKA

Zeleni trg 6a

Tel. (041) 53 42 22 - Fax. 53 44 14

IZVODI I PROJEKTIRA U ZEMLJI I INOZEMSTVU

PROMETNE GRAĐEVINE
- AUTOCESTE
- REGIONALNE I OSTALE CESTE
- MOSTOVE
- TUNELE
- VIADUKTE
- ŽELJEZNIČKE PRUGE
- AERODROME

HIDROTEHNIČKE OBJEKTE
- BRANE
- REZERVOARE
- IRIGACIONE SISTEME
- NASIPE
- KANALE
- VODOVODE
- LUKE
- MARINE

ENERGETSKE OBJEKTE
- HIDROELEKTRANE
- TERMOELEKTRANE
- NUKLEARNE ELEKTRANE
- CJEVOVODE

OBJEKTE ZA TRANSPORT I USKLADIŠTENJE ENERGENATA
- NAFTOVODE
- PLINOVODE
- TERMINALE

INDUSTRIJSKE OBJEKTE
- RAFINERIJE
- INDUSTRIJSKE HALE
- TVORNICE
- FARME
- HLADNJAČE

JAVNE I STAMBENE OBJEKTE
- ADMINISTRATIVNE OBJEKTE
- STAMBENE OBJEKTE
- RAČUNSKE I TV CENTRE
- HOTELE
- REKREACIJSKE CENTRE
- SPORTSKE OBJEKTE

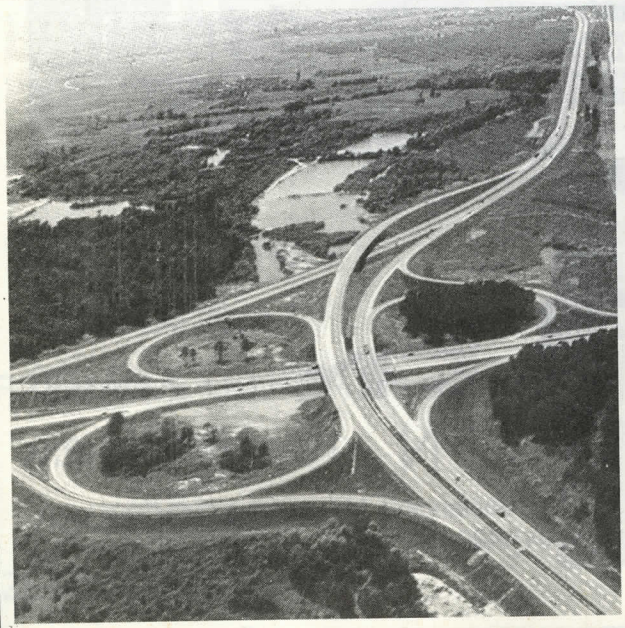

PERFORMS AND DESIGNS AT HOME AND ABROAD

TRAFFIC ENGINEERING PROJECTS
- MOTORWAYS
- REGIONAL AND OTHER ROADS
- BRIDGES
- VIADUCTS
- RAILWAY TRACKS
- AIRPORTS

HYDRAULIC PROJECTS
- DAMS
- RESERVOIRS
- IRRIGATION SYSTEMS
- EMBANKMENTS
- CHANNELS
- WATERWORKS
- HARBOURS
- MARINAS

POWER-SUPPLY PROJECTS
- HYDROELECTRIC POWER PLANTS
- THERMAL POWER PLANTS
- NUCLEAR POWER PLANTS
- PIPELINES

TRANSPORTATION AND STORAGE OF POWER FUELS
- OIL PIPELINES
- GAS PIPELINES
- TERMINALS

NDUSTRIAL PLANTS
- REFINERIES
- INDUSTRIAL HALLS
- EXHIBITION HALLS
- FACTORIES
- FARMS
- REFRIGERATOR ROOMS

PUBLIC AND RESIDENTIAL PROJECTS
- ADMINISTRATION BUILDINGS
- RESIDENTIAL BUILDINGS
- COMPUTER AND TV CENTRES
- HOTELS
- RECREATION CENTRES
- SPORTS STRUCTURES

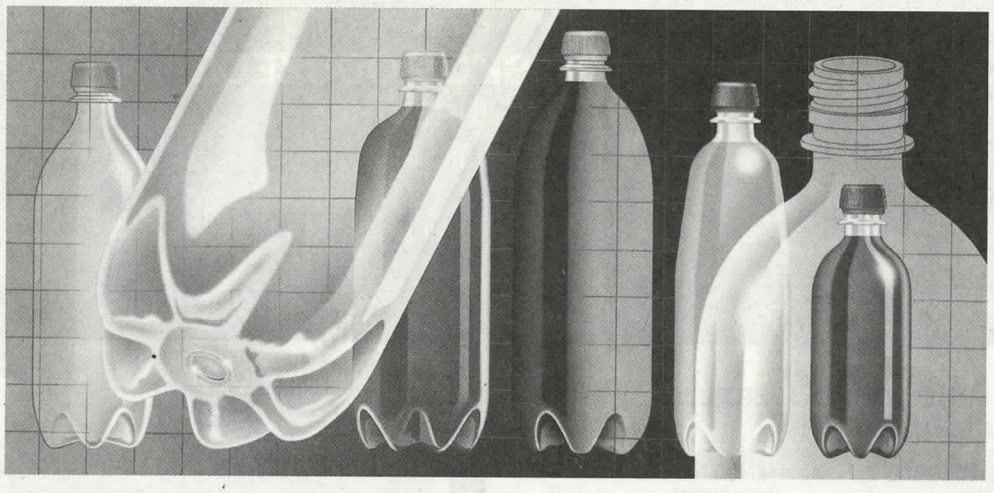

ZDRAVA HRANA U ZDRAVOJ AMBALAŽI

PET ambalažu idealnom za pakiranje prehrambenih proizvoda (izvorska mineralna voda, gazirana mineralna voda i napici, jestivo ulje) čine slijedeće karakteristike:

— čistoća, mala težina, velika čvrstoća
— kemijska i toksikološka inertnost
— nepropusnost stijenki

PET čuva čovjekovu okolinu:

— može se reciklirati
— može se i spaliti, kojom prilikom se oslobađa ugljični dioksid i voda, kao i kod spaljivanja papira ili drva.

PET je ekonomičan:

— mala težina smanjuje transportne troškove
— tanke stijenke omogućuju bolje iskorištenje skladišnog prostora.

PET VARTILEN
VARAŽDIN

POSLOVNA JEDINICA ZAGREB, Šoštarićeva 10
tel. 041/428-135, 274-890; fax. 041/429-563

gortan

građevinarstvo d.d.

ZAGREB, Heinzelova 96-HRVATSKA, Tel. (041) 23 11 77, FAX (041) 21 03 37

PROJEKTIRANJE,
IZGRADNJA I
OPREMANJE OBJEKATA
NISKOGRADNJE I
VISOKOGRADNJE
U ZEMLJI I INOZEMSTVU

KOMPLETAN INŽINJERING MENAGEMENT HOTELIJERSTVO

Karbon

U OBNOVI PORUŠENE HRVATSKE

Sve za uređenje kuće od podruma do krova

Iz našeg širokog asortimana izdvajamo:

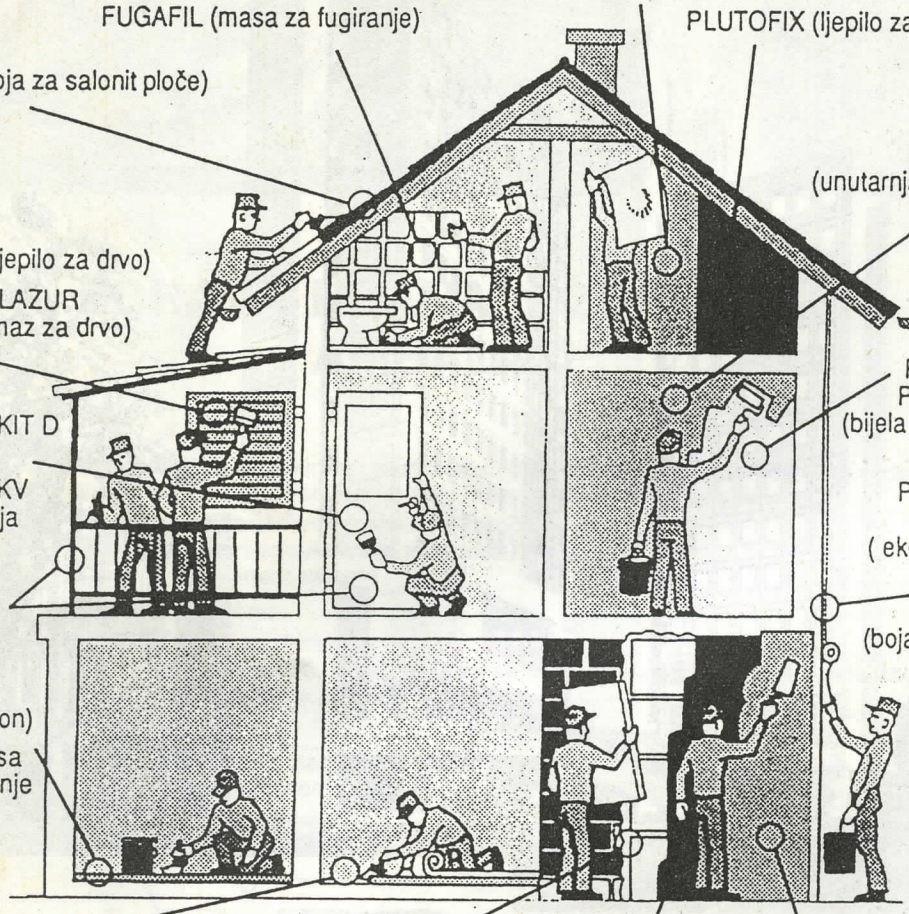

Posjetite naše prodavaone
P-1 Zaprešić, M. Tita 94, tel.041/703-622
P-2 Zagreb, Vlaška 67, tel. 041/419-222
P-3 Blato / Korčula, tel. 050/85-231
u kojima ćete po najpovoljnijim cijenama nabaviti sve naše proizvode

Karbon

KEMIJSKA INDUSTRIJA s p.o.
HRVATSKA, 41000 ZAGREB, VLAŠKA ULICA 67
Telefon: 041/419-222, Prodaja: 041/448-978 Telefax: 041/411-811

CROATIA ⇄ EUROPE

FRANKFURT
DÜSSELDORF
STUTTGART
MÜNICH
BERLIN
VIENNA

AMSTERDAM
ISTANBUL
LONDON
MOSCOW
ZÜRICH
PARIS
ROME

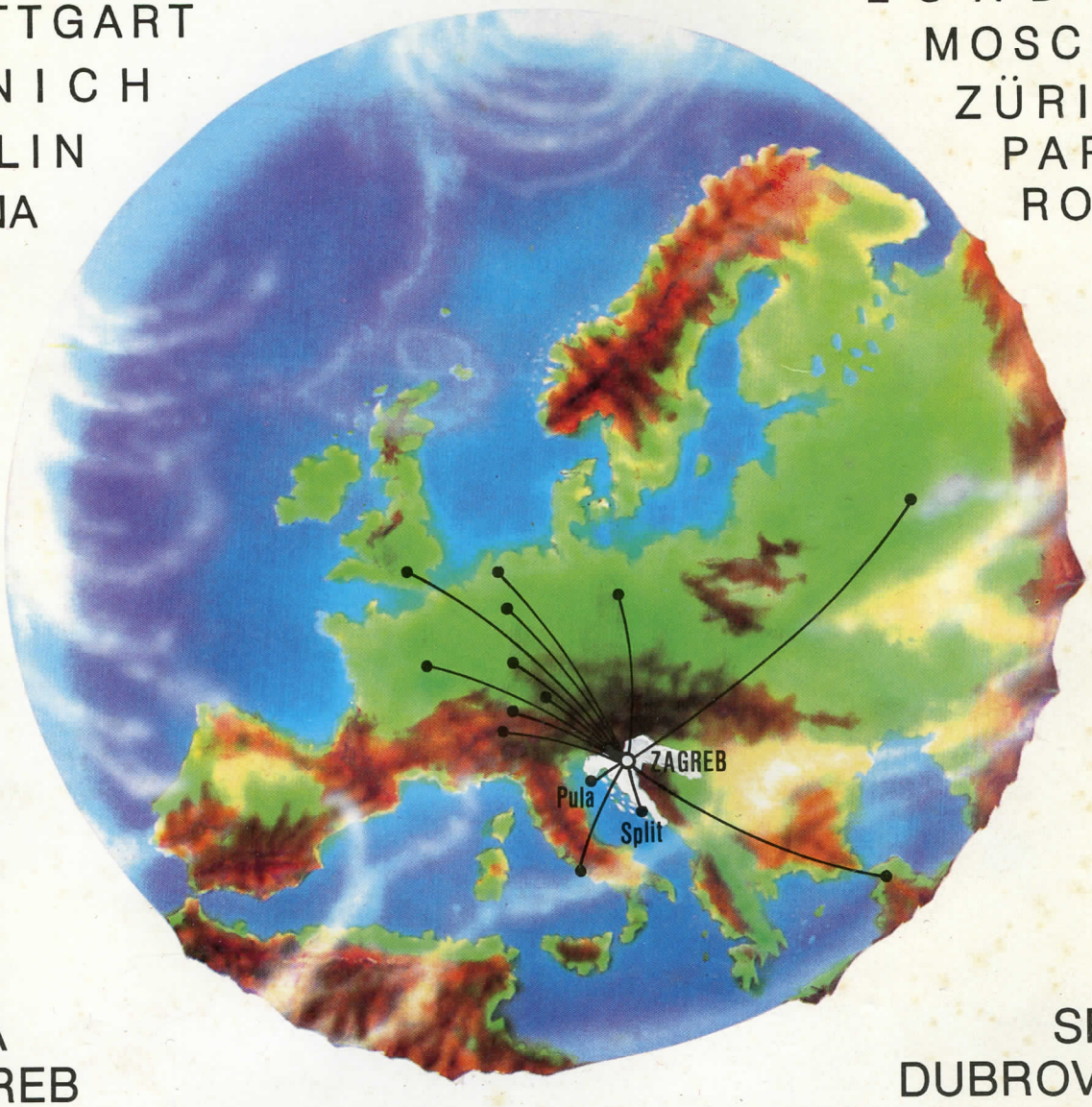

PULA
ZAGREB

SPLIT
DUBROVNIK

CROATIA AIRLINES

Zagreb, Teslina 5, phones: 041/ 451-244 i 427-752
Split, Obala Lazareta 2, phone: 058/ 362-202
Frankfurt, Klingerstrasse 25, phone: 069/ 92-00-520
London, c/o Phoenix Holidays, phone: 071/ 485-55-15
or your travel agency

ELAN ŠPORT I MODA

ELAN POJAM KVALITETE

ELAN SVE ZA ŠPORT I REKREACIJU

ELAN Ecommerce ZAGREB

Avenija Vukovar 72 tel.-fax 53 68 32

Maloprodaja: Avenija Vukovar 72 tel. 53 75 11
Domjanićeva 18 tel. 23 58 60